

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์
อิทธิพลของเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองที่มีต่อการกำหนดวาระข่าวสารสังคมของ
หนังสือพิมพ์ไทย
The Impact of political communication Network on agenda setting of social
news of the Newspaper

ผู้วิจัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤติยา รุจิโชค

ได้รับเงินสนับสนุนงบประมาณรายได้ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ปีงบประมาณ 2555
พ.ศ. 2555
ภายใต้งบประมาณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง อิทธิพลของเครือข่ายการสื่อสารทางการสังคมที่มีต่อการกำหนดวาระข่าวสารการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย เล่มนี้เป็นงานวิจัยที่อยู่ในโครงการพัฒนากลุ่มวิจัยสู่ความเป็นเลิศ ประจำปีงบประมาณ 2554 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ได้เสร็จสิ้นอย่างสมบูรณ์จากการทำงานที่ใช้เวลานานสำหรับผู้วิจัย เนื่องจากเป็นงานวิจัยที่ต้องอาศัยเวลา real time ในการติดตามประเด็นข่าวที่ปรากฏในสื่อออนไลน์และมาปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ สำหรับคนทำงานที่มีภาระงานสอนประจำจึงเป็นงานที่ค่อนข้างสละเวลาเพื่อค้นหาและติดตามอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งความสนใจส่วนตัวทางด้านการเมือง อย่างไรก็ตามขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมที่ให้โอกาสในการทำงานวิจัยเล่มนี้และสนับสนุนงบประมาณการวิจัย

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง อิทธิพลของเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมที่มีต่อการกำหนดวาระข่าวสารการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อศึกษาอิทธิพลของเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมที่มีต่อการกำหนดวาระข่าวสารการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย มีระเบียบการวิจัยทั้งทางปริมาณและคุณภาพ หนังสือพิมพ์ที่เลือกศึกษา คือ มติชนและไทยรัฐ ผลการศึกษาค้นพบว่าการจัดอันดับข่าวทางการเมืองที่ปรากฏในสื่อออนไลน์และเข้าไปปรากฏในหนังสือพิมพ์ประเด็นการเมืองที่เกี่ยวข้องกับนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในประเด็น “10 เรื่องที่คนไม่(ค่อย)รู้เกี่ยวกับ ” ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร !!!” มีความถี่ในการนำเสนอมากที่สุดรองลงมาได้แก่ 2.ข่าวฮือฮา “ปู” สวมบุทเบอระเบอร์รี่ผ่านน้ำท่วม ภรรยา “กรณ์” ไม่น้อยหน้า ใส่ชาแนลลุยโคลนเช่นกัน 3.ข่าวจากผู้หญิงถึงผู้หญิง: เมื่อ “เอน กัลยกร” วิพากษ์ “ยิ่งลักษณ์” สตรีผู้ขี้ม้า (น้ำ) 4.ข่าวएम พินทองทา 30 ยังแจ้ว แต่งงานปลายปีนี้ ทักซิโทยากกลับบ้าน และ ภาพงานหมั้น-แต่ง “एम พินทองทา ชินวัตร-พงศ์ ฐัฐพงศ์ คุณากรวงศ์ ” สุดชื่นมื่น 5.ข่าวหลวงปู่จรัญ” ยกคำทำนายฤาษีถึงดำทัก “มาร์ค” นั่งนายการอบ2 เหตุผู้นำหญิงทำบ้านเมืองเสียหาย สำหรับประเด็นเรื่องน่าอับอายแทนประเทศไทย? เรื่องดูลิขิตีโอซัดๆ “นายกฯยิ่งลักษณ์” ยืมทั้งน้ำตา ไม่ท้อ(คะ) ไม่ร้องไห้ ... ต้องเข้มแข็ง และ ไซปริศนา ที่มาของ “คลิปหลุดยิ่งลักษณ์” ทำไมนายกฯ หญิง จึง “ปล่อยฮาก้าก” ในลิฟท์ ได้ถึงขนาดนั้น?? อยู่ในอันดับข่าวที่ 6 ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพพบหนังสือพิมพ์มติชนและไทยรัฐให้ความสำคัญต่อการสื่อสารผ่านเครือข่ายทางการเมืองและนำมาเป็นประเด็นในหน้าหนังสือพิมพ์แต่จะมีขั้นตอนกระบวนการทำงานข่าว ตั้งแต่การคัดเลือกประเด็นข่าวจากกองบรรณาธิการ การค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม การตรวจสอบความเป็นจริง การสัมภาษณ์ประกอบ โดยอิทธิพลดังกล่าวสอดคล้องและเป็นไปตามแนวทางการกำหนดวาระสาร (agenda setting) ทั้งทางด้านสื่อ นโยบาย และสาธารณชนเป็นผู้กำหนดวาระสาร ตามแนวคิดของการสื่อสารออนไลน์ด้านการสร้างชุมชนเสมือนทางสื่ออินเทอร์เน็ต

สารบัญเรื่อง

บทที่	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	
บทคัดย่อไทย	
บทคัดย่ออังกฤษ	
บทนำ	
ที่มาและความสำคัญปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	3
บทที่ 2	
ทฤษฎีการกำหนดวาระสาร	4
ทฤษฎีวงเกลียวแห่งความเจ็บ	13
แนวคิดเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด	18
แนวคิดการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์	22
แนวคิดพื้นที่สาธารณะ	32
แนวคิดการสร้างเครือข่ายทางสังคม	37
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	52
กรอบการวิเคราะห์	54
บทที่ 3	
ระเบียบวิธีวิจัย	52
วิธีการวิจัย	52
วิธีการเก็บข้อมูล	53
วิธีการตรวจสอบข้อมูล	53
รายการอ้างอิง	55

บทที่ 1

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในทศวรรษนี้ อิทธิพลของเครือข่ายการเมือง (social network) บนโลกออนไลน์ เป็นปรากฏการณ์ใหม่เชิงประจักษ์ที่แผ่ขยายไปทั่วแทบทุกมุมโลก ปรากฏการณ์ที่ชัดเจน ได้แก่ การเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา เมื่อปลายปี 2551 ซึ่งสื่อมวลชนและนักวิชาการจำนวนมากยอมรับว่า สื่อใหม่ (new media) นี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ “บารัค โอบามา” ได้เป็นประธานาธิบดีผิวสีคนแรกของสหรัฐอเมริกา Micah Sifry ผู้ร่วมก่อตั้งบล็อกการเมืองออนไลน์ของสหรัฐอเมริกา techpresident.com พูดถึงเรื่องนี้ว่า ทั้งหมดเป็นผลมาจากการที่โอบามาให้ความสนใจเรื่องพลังแห่งเครือข่ายที่เขาสร้างมาเพื่อสนับสนุนแคมเปญของตัวเอง ส่วน David Almay ซึ่งเป็นหนึ่งในทีมให้บริการอินเทอร์เน็ตและการสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายในทำเนียบขาว ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2005 ถึงเดือนพฤษภาคม ปี 2007 มองว่า โอบามาเข้าใจแนวทางการสื่อสารระหว่างชุมชนออนไลน์ตั้งแต่แรกเริ่ม ทำให้โอบามาเน้นการส่งข้อความ Twitter แทนที่จะตรวจหน้า Facebook อย่างเดียวทุกวัน (เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ, 2553: 3) และความเข้าใจพลังเรื่องการสื่อสารระหว่างคนหลายชุมชนนี้เองที่ทำให้โอบามาทำแคมเปญได้ดีกว่าแม้คู่แข่งจะใช้กลยุทธ์หาเสียงออนไลน์เช่นเดียวกัน

ส่วนการเลือกตั้งในมาเลเซียก็ไม่แตกต่างกัน นายกรัฐมนตรีได้ออกมายอมรับว่าการที่พรรคร่วมรัฐบาลต้องสูญเสียที่นั่งไปมากกว่าคาดคิด และฝ่ายค้านได้ที่นั่งอย่างถล่มทลายนั้น ก็เพราะว่าฝ่ายรัฐบาลไม่เห็นความสำคัญของอินเทอร์เน็ตเพียงพอ ในขณะที่ในประเทศไทยเองก็พบปรากฏการณ์ทำนองเดียวกันนี้ กล่าวคือ ในช่วงวิกฤติการเมืองเดือนเมษายน พ.ศ. 2553 กลุ่มคนที่ไม่เห็นด้วยกับคนเสื้อแดง ก็ได้รวมตัวกันเพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยต่อการคุกคามให้รัฐบาลต้องยุบสภาเพื่อจัดการเลือกตั้งใหม่อย่างรวดเร็ว โดยกลุ่ม facebook ที่ไม่เห็นด้วยกับการยุบสภา ได้รวมตัวกันผ่าน facebook โดยมีสมาชิกที่ออกมาแสดงความคิดเห็นผ่านระบบเครือข่ายการเมืองนี้กว่า 400,000 คน

ในเรื่องกระแสความนิยมของเครือข่ายการเมืองในประเทศไทยนั้น ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติหรือ เนคเทค (NECTEC, 2552: 1) ได้ทำการสำรวจกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยผ่านออนไลน์ จำนวน 14,809 คน ในช่วงเดือน สิงหาคม-กันยายน 2551 ที่ผ่านมา พบว่า Hi5 เป็นเว็บที่ได้รับความนิยมมากที่สุด มีผู้ใช้งานสูงถึง 47.5% เฉลี่ย 3-5 ครั้งต่อสัปดาห์ และ 69.7% มีบล็อก (blog) เป็นของตัวเอง ส่วน วิกิพีเดีย (Wikipedia) เป็นเว็บไซต์ที่มีการใช้งานรองลงมาคือ 14.4% YouTube 12.6% และ Myspace 3.8% ตามลำดับ

การที่รูปแบบการสื่อสารในลักษณะเครือข่ายการเมืองได้รับความนิยมอย่างมากทั้งในฐานะผู้ใช้ทั่วไป และองค์กรธุรกิจ เพราะเป็นการเมืองออนไลน์ที่เปิดโอกาสให้บุคคลเข้าไปใช้เพื่อเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว บทความ รูปภาพ ผลงาน รวมถึงการใช้เป็นพื้นที่ในการพบปะแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์

ความสนใจร่วมกันและกิจกรรมอื่นๆ รวมไปถึงการเป็นแหล่งข้อมูลจำนวนมากที่ผู้ใช้สามารถช่วยกันสร้างเนื้อหาขึ้นได้ตามความสนใจ (ชนพลฤกษ์ ชามะรัตน์, 2553)

ในมุมมองของนักการเมืองวิทยา เครือข่ายการเมือง หมายถึง รูปแบบความสัมพันธ์ทางการเมือง (pattern of social relationship) ของปัจเจกบุคคล (individual) กลุ่ม (group) และองค์กร (organization) ผ่านรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ทางการเมือง (social interaction) ในรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย ตลอดจนมีเป้าหมายร่วมกัน ในเครือข่ายการเมืองนี้ จะประกอบไปด้วยบุคคลหรือตัวแสดง (actor) ที่มีความสัมพันธ์ (relation) ซึ่งกันและกันตามบทบาทหรือหน้าที่ที่แต่ละคนหรือคู่ความสัมพันธ์มีอยู่ ซึ่งแต่ละคนนั้นมีได้มีเพียงบทบาทเดียว หากแต่มีหลายบทบาทที่จะต้องสวมในชีวิตประจำวัน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเครือข่ายการเมือง บางครั้งอาจเป็นไปตามทฤษฎีของการแลกเปลี่ยน เพราะบุคคลไม่เพียงแต่ทำตามบทบาทหน้าที่ที่คาดหวังในการเมือง หรือตามบรรทัดฐานที่ได้รับการถ่ายทอดมาเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังอยู่บนพื้นฐานของการรับรู้และการตัดสินใจในการแลกเปลี่ยนกันระหว่างคู่ความสัมพันธ์ทั้งในด้านวัตถุและด้านจิตใจ (Boissevain, 1974 : 35-39)

การพิจารณาเครือข่ายการเมือง อาจพิจารณาได้หลายมิติ เช่น การจำแนกตามพื้นที่ดำเนินการ เช่น เครือข่ายระดับหมู่บ้าน, การจำแนกตามกิจกรรมหรือประเด็นปัญหา เช่น เครือข่ายที่ทำงานด้านเด็ก, การจำแนกตามอาชีพหรือสถานภาพทางการเมือง เช่น เครือข่ายด้านแรงงาน และการจำแนกตามรูปแบบโครงสร้างหรือความสัมพันธ์ ซึ่งถ้าจะพิจารณาโดยละเอียดแล้วจะพบว่า บางเครือข่ายอาจมีลักษณะทับซ้อนกันอยู่ในแต่ละมิติ เช่น เครือข่ายแรงงาน มีลักษณะเป็นทั้งเครือข่ายด้านแรงงาน และเป็นเครือข่ายระดับประเทศด้วย สิ่งที่น่าสนใจ คือ อะไรเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดเครือข่ายการเมือง หรือสิ่งใดคือ แรงบันดาลใจในการสร้างเครือข่ายหรือเป็นแรงบันดาลใจที่ทำให้บุคคลยินดีและเต็มใจที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในเรื่องนี้จากการศึกษาของ นฤมล นิราทร (2543 : 11-12) พบว่า เหตุผลสำคัญ คือ 1) ต้องการมีเพื่อนในการทำงาน 2) ต้องการมีหมู่ มีพวก 3) ต้องการทรัพยากรในการทำงาน 4) ต้องการรับภาระความเสี่ยงในกิจกรรมร่วมกัน 5) ต้องการความชำนาญเฉพาะด้านในการแก้ไขปัญหา 6) ต้องการประหยัด และ 7) ต้องการเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน รวมไปถึงมีปัจจัยเสริมที่เป็นเงื่อนไขสำคัญ คือ ความเต็มใจที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่าย

การศึกษาและวิเคราะห์เครือข่ายการเมือง จะช่วยให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในการเมือง อันนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (informal group) องค์กรทางการเมือง (social organization) และโครงสร้างทางการเมือง (social structure) ลักษณะความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวสามารถนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมของบุคคลได้ แต่ในปัจจุบันความรู้เกี่ยวกับแนวความคิดเรื่องเครือข่ายทางการเมือง และการวิเคราะห์เครือข่ายการเมืองในประเทศไทยยังคงอยู่ในวงจำกัด ทั้งยังมิได้นำเอาวิธีการวิเคราะห์เครือข่ายทางการเมืองมาใช้อธิบายพฤติกรรมต่างๆทางการเมืองเท่าที่ควร ทำให้ขาดความเข้าใจถึงกระบวนการต่างๆ มากมาย ดังนั้น หากเข้าใจถึงวิธีการศึกษาวิเคราะห์เครือข่ายการเมืองแล้ว เราสามารถที่จะนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการเมืองได้ ไม่เฉพาะแต่พฤติกรรมทางด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นพฤติกรรมทุกด้านที่เกิดขึ้นในการเมือง

การวิจัยนี้มุ่งที่จะศึกษาการเกิดขึ้นของเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมที่มีต่อการกำหนดวาระข่าวสารในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทย มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมที่มีต่อการกำหนดวาระข่าวสารในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทย

ขอบเขตของโครงการวิจัย

ผู้วิจัยจะศึกษาข้อความที่แสดงความคิดเห็นในเว็บไซต์ face book twitter

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางการสื่อสารทางสังคมผ่านระบบเครือข่ายการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อประเด็นต่างๆทางสังคม

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมที่มีต่อการกำหนดวาระข่าวสารในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทย” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการกำหนดวาระสาร (Agenda-Setting)
2. ทฤษฎีวงเกลียวแห่งความเงียบ (Spiral of Silence)
3. ทฤษฎีเทคโนโลยีสื่อสารเป็นตัวกำหนด (Communication Technological Determinism)
4. แนวคิดการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ (Computer-Mediated Communication) และชุมชนเสมือน (Virtual Community) บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
5. แนวคิดพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere)
6. แนวคิดการสร้างเครือข่ายทางสังคม
7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการกำหนดวาระสาร (Agenda-Setting)

ในการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมที่มีต่อการกำหนดวาระข่าวสารการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย ได้ใช้แนวคิดเรื่องการกำหนดวาระสาร (Agenda-Setting) เป็นกรอบการศึกษาเพื่อศึกษาผลของการสื่อสารทางเมืองที่ปรากฏในสื่อออนไลน์จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจคัดเลือกข่าวลงในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นการกำหนดวาระสารต่อสังคมไทย โดยได้นำหลักการและจุดกำเนิดแนวคิดการกำหนดวาระสารมาศึกษาในรายละเอียดดังนี้

การกำหนดวาระสาร (Agenda-Setting) ถือกำเนิดขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1922 โดยนักหนังสือพิมพ์ชื่อวอลเตอร์ ลิปปแมน (Walter Lippman) จากประสบการณ์วิชาชีพส่งผลให้ลิปปแมนได้ตั้งข้อสังเกตในเรื่องของ “มติสาธารณะ” (Public Opinion) ไว้ว่า ส่วนใหญ่แล้วประชาชนมักจะไม่ได้พบกับเหตุการณ์จริง ๆ แต่พวกเขาจะมีปฏิกิริยาต่อภาพของความเป็นจริงที่อยู่ในหัวนึกคิด (Picture in our heads) มากกว่า และที่เป็นเช่นนั้นเพราะในโลกแห่งความเป็นจริง ทุกอย่างล้วนซับซ้อนเกินไป ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องลดทอนหรือตกแต่งใหม่ให้เรียบง่ายขึ้น แต่หากประชาชนจะทำการลดทอนความจริงให้เหลือเพียงแต่เรื่องที่เรียบง่าย เราก็ไม่อาจปล่อยให้ประชาชนแสดงมติดต่อเรื่องสาธารณะนั้นเพียงลำพัง นอกจากจะมีองค์กรที่ประกอบด้วยผู้รู้มาช่วยชี้นำประชาชน จากข้อคิดเห็นของลิปปแมน ตัวกลางที่ช่วยสร้างภาพในหัวสมองให้แก่ประชาชนก็คือ “สื่อมวลชน” นั่นเอง (กาญจนา แก้วเทพ, 2545, น. 227)

ต่อมาแมคคอมส์และชอร์ (Maxwell E. McCombs and Donald L. Shaw) ได้ทำการพิสูจน์แนวคิดเรื่องการกำหนดวาระสารของสื่ออย่างจริงจังด้วยการทำวิจัย โดยงานวิจัยชิ้นนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะตรวจสอบประสิทธิภาพของสื่อมวลชนในการเสนอข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งประธานาธิบดีในปี ค.ศ. 1968 และหลังจากนั้นมาแนวคิดการกำหนดวาระสารจึงเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากยิ่งขึ้น

โดยการกำหนดวาระสารได้รวมถึงบทบาทของสื่อมวลชนในการทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดหรือตั้ง (Set) ประเด็นต่าง ๆ ในสังคมให้กับประชาชนผู้รับสารทั่วไป เนื่องจากสังคมเราในแต่ละวันมีข่าวสารเกิดขึ้นมากมาย

ดังนั้นสื่อมวลชนจึงต้องทำหน้าที่ช่วยจัดลำดับข่าวสารดังกล่าวนั้นตามความสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้พูดถึง อภิปราย ถกเถียง และให้ความสนใจในประเด็นที่สื่อ “เลือกนำเสนอ” ถึงแม้ว่าสื่อจะไม่สามารถทำให้ประชาชน “คิดแบบที่สื่อคิดได้” (think what) แต่สื่อก็สามารถทำให้ประชาชน “คิดเกี่ยวกับเรื่องที่สื่อบอกได้” (think about) ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นอิทธิพลในทางอ้อม นอกจากนี้ประชาชนยังเรียนรู้กติกาต่าง ๆ ที่อยู่ใน “รูปแบบ” ของสื่อ เช่น อะไรก็ตามที่สื่อพูดถึงมาก หรือพูดถึงก่อน แสดงว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และข่าวสารใดก็ตามที่พาดหัวข่าวมีขนาดใหญ่ที่สุด ข่าวสารเรื่องนั้นจะมีความสำคัญมากที่สุด เป็นต้น (กาญจนา แก้วเทพ, 2545, น.227)

นอกจากนี้ทฤษฎีการด้านสื่อสารมวลชน เดียร์ริง และโรเจอร์ส (Dearing and Rogers, 1996, pp. 3-6) กล่าวว่า การกำหนดวาระสารเป็นกระบวนการที่มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการคือ

1. ประเด็นที่สื่อมวลชนให้ความสำคัญ (Media Agenda) คือประเด็นที่สื่อมวลชนให้ความสนใจ และเห็นว่ามีค่าสำคัญมากเพียงพอที่จะนำเสนอต่อไปยังสาธารณชน

2. ประเด็นที่สาธารณชนให้ความสำคัญ (Public Agenda) คือประเด็นที่สาธารณชนให้ความสนใจ และตระหนักว่ามีความสำคัญต่อตนเองและสังคมโดยรวม ซึ่งสื่อมวลชนก็จะหยิบประเด็น หรือความคิดเห็นของสาธารณะ (Public Opinion) ดังกล่าวนำเสนอ แทนที่สื่อมวลชนจะเป็นผู้กำหนดวาระสารหรือกำหนดประเด็นขึ้นเอง

3. ประเด็นที่ผู้กำหนดนโยบายให้ความสำคัญ (Policy Agenda) คือ ประเด็นที่ผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายให้ความสำคัญ ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปของการกำหนดนโยบายต่างๆ

โดยทั่วไปเมื่อมีเหตุการณ์ใด ๆ ก็ตามเกิดขึ้นในสังคม สื่อมวลชนจะทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และนำมาประเมินคุณค่าของข่าว ทั้งนี้เพื่อจัดอันดับความสำคัญของข่าวและนำเสนอสู่สาธารณชนต่อไป สื่อมวลชนจะใช้วิจารณ์ญาณประกอบกับความเป็นมืออาชีพในการคาดการณ์ข่าวตามมาตรฐานที่จัดอันดับไว้ว่าควรจะนำเสนอข่าวสารดังกล่าวด้วยวิธีใด จึงจะทำให้ข่าวได้รับความสนใจและเป็นที่ยอมรับจากประชาชนผู้รับสารมากขึ้น เพื่อเป็นการเสริมเข้ากับคุณค่าของตัวข่าวที่มีอยู่แล้วในเบื้องต้น ซึ่งวิธีการนำเสนอจะเริ่มต้นด้วยการพิจารณาเลือกใช้สื่อที่มีความเหมาะสมต่อข่าวสารนั้นเพียงใด เช่น ข่าวที่นำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ มักจะได้รับความสนใจจากผู้รับสารอย่างรวดเร็ว แต่ก็มักจะสลายไปอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน ในขณะที่ความนิยมในข่าวจากสื่อสิ่งพิมพ์จะดำเนินไปอย่างเชื่องช้า แต่กลับอยู่ได้ทนนานกว่าสื่อโทรทัศน์ สำหรับในกรณีของสื่อสิ่งพิมพ์นั้น วิธีการนำเสนอข่าว รวมทั้งวิธีการจัดวางข่าวมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการทำหน้าที่ดึงดูดความสนใจจากผู้อ่าน ไม่ว่าจะเป็นวิธีการพาดหัวข่าว ขนาด เนื้อหา ภาพข่าวที่สอดคล้องกับเนื้อหา สี สันตลอลจนตาแห่งหน้าที่จะนำข่าวลงตีพิมพ์ ฯลฯ อย่างไรก็ตามปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริมบทบาทการกำหนดวาระสาร ก็คือ “องค์ความรู้ความเข้มข้นของข่าว” ซึ่งการใช้องค์ความรู้ความเข้มข้นของข่าวนั้นอาจทำได้หลายวิธี คือ

1. การเพิ่มหรือขยายพื้นที่ของข่าวนั้นให้มากกว่าปกติ เช่น ข่าวที่มีกรอบใหญ่กว่าข่าวอื่นหรือขนาดตัวอักษรที่ตัวโตกว่า ย่อมแสดงให้เห็นว่าข่าวนั้นสำคัญกว่าข่าวอื่น ๆ

2. ความถี่ในการรายงานข่าว ความบ่อยครั้งในการนำเสนอข่าวเป็นการเน้นย้ำให้ผู้รับสารเกิดความสนใจมากยิ่งขึ้น

3. ระยะเวลาในการนำเสนอข่าว ระยะเวลาที่มีความหมายใกล้เคียงกับความถี่ แม้ข่าวสารจะถูกรายงานบ่อย แต่หากถูกเสนออยู่ไม่นานแล้วเลิกไป การกำหนดวาระสารนั้นก็หมดบทบาทลงไปด้วย

แท้จริงแล้วภารกิจของสื่อมวลชนในการกำหนดวาระสาร อาจกล่าวได้ว่าเป็นผลผลิตของการกรองข่าวโดยสื่อ (Product of media gatekeeping) ที่ประสงค์จะสร้างอิทธิพลของข่าวนั้นให้กับผู้รับสาร สำเร็จ

ของสื่อมวลชนจึงเป็นเพียงแค่การปรับมือข้างเดียวหากผู้รับสารไปยอมรับการกำหนดวาระสารดังกล่าว ดังนั้น การกำหนดวาระสารจึงต้องพิจารณาถึงความพร้อมของผู้รับสารด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องภูมิหลังของผู้รับสารในด้านความสนใจต่อข่าวประเภทรูปนั้นว่าเป็นอย่างไร หากข่าวสารนั้นสอดคล้องกับความรู้และความสนใจของผู้รับสารอยู่ก่อนแล้ว ผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารนั้นต่อไปด้วยการติดตามหรือพยายามจับชีพจรของข่าว เพื่อต้องการทราบถึงทิศทางของข่าว ทั้งนี้ผู้รับสารอาจแสวงหาข้อมูลข่าวสารนั้น ๆ เพิ่มเติมจากบุคคลรอบข้างด้วยการสนทนา รับฟัง หรือวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งอาจจะทำให้การกำหนดวาระสารขยายตัวมากยิ่งขึ้น (บางส่วนอาจพัฒนาไปเป็นข่าวลือ)

นอกจากนี้ผู้รับสารจะแสวงหาข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน ซึ่งสื่อมวลชนเองก็ได้ทำการกำหนดวาระของข่าวสารนั้นอยู่ก่อนแล้ว ข่าวที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชนจึงได้รับความนิยมมากขึ้นไปอีก ในที่สุดก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร รวมทั้งทัศนคติและการรับรู้ของสังคม ซึ่งอาจย้อนกลับสารไปสู่ปรากฏการณ์ของข่าวสารนั้นอีกครั้ง (สุรพงษ์ โสณะเสถียร, 2533, น. 145-148)

สำหรับงานวิจัยของ เอียนอาร์ และโคไนเตอร์ (S.lyengar and D.Kinder, 1987 อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, 2545. น. 232) ที่สนับสนุนแนวคิดการแสวงหาข่าวสารของนักสื่อสาร ได้ค้นพบว่าตำแหน่งหน้าที่ของข่าวมีผลอย่างมากต่ออำนาจการกำหนดวาระสาร ประการแรกคือ เป็นธรรมชาติของการรับรู้ที่คนเราจะมี ความสนใจในระดับสูงเมื่อตอนเริ่มต้น หลังจากนั้นความสนใจก็จะลดระดับลงหรืออาจถูกขัดจังหวะความสนใจจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ประการที่สองคือ ประชาชนได้เรียนรู้กฎ กติกา มารยาทของรหัสของข่าวแล้วว่าข่าวในลำดับแรกเป็นเรื่องราวที่มีคุณค่าความเป็นข่าวมากที่สุด ซึ่งควรค่าแก่การให้ความสนใจ นอกจากนี้ เอียนอาร์ และ โคไนเตอร์ ยังได้อธิบายถึงปรากฏการณ์ “Priming” หรือการชี้นำประเด็นของสื่อมวลชน กล่าวคือ ถึงแม้ประชาชนผู้รับสารทั่วไปจะมีแรงจูงใจในการเปิดรับสารในระดับสูง แต่ก็ไม่มีใครสามารถรับรู้เรื่องราวข่าวสารที่มีความสลับซับซ้อนได้ทั้งหมด ผู้รับสารจึงมักเลือกที่จะรับรู้สิ่งที่เข้าใจได้ง่ายมากกว่า ในขณะที่ Agenda-Setting หมายถึง บทบาทของสื่อมวลชนในการชี้นำความสนใจให้กับประชาชน Priming ก็คืออีก บทบาทหนึ่งของสื่อมวลชนในการทำหน้าที่กำหนดเกณฑ์ หรือกรอบอ้างอิงในการวินิจฉัยให้กับประชาชน ยกตัวอย่างเช่น นอกจากสื่อมวลชนจะบอกเราว่าเรื่องใดหรือสิ่งใดที่เราควรให้ความสำคัญแล้ว สื่อมวลชนยังบอกให้เราทราบด้วยว่า “สิ่งไหนดีหรือไม่ดี” (Windahl, Signitzer and Olson, 1992, p.211) จึงเห็นได้ว่า นอกจากแนวคิดการกำหนดวาระสารจะแสดงให้เห็นผลกระทบของเนื้อหาข่าว (Context) มีผลต่อการรับรู้ ความสำคัญของประเด็นต่าง ๆ ในสังคมแล้ว แนวคิดเรื่อง Priming ยังแสดงให้เห็นถึงผลกระทบของเนื้อหาข่าวในการให้น้ำหนักต่อการตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ ของสื่อมวลชนด้วย

กรณีที่สื่อชี้แนวทางว่าสิ่งไหนดีไม่ดีในการกำหนดวาระสารเป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญของสื่อมวลชน ในฐานะผู้กำหนดประเด็นสาธารณะ ข่าวแต่ละข่าวจะได้รับความสนใจมากหรือน้อยเพียงใดนั้น มักจะขึ้นอยู่กับ การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนประเภทรูปนั้น ๆ ด้วย ยกตัวอย่างเช่น การนำเสนอข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน ซึ่งจะมีการให้ความสำคัญกับขนาดตัวอักษรหรือพื้นที่ในการนำเสนอข่าว กล่าวคือ ข่าวสารใด ๆ ก็ ตามที่บรรณาธิการข่าวให้ความสนใจมากที่สุด ก็มักจะมีการขอบข่าวหรือพื้นที่ในการนำเสนอใหญ่ที่สุด รวมทั้งมีการตีพิมพ์ด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ที่สุด เป็นต้น

อย่างไรก็ตามก่อนที่ข่าวสารใด ๆ จะถูกตีพิมพ์ขึ้นในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันนั้น ข่าวสารดังกล่าวจำเป็นต้องผ่านขั้นตอนการคัดเลือกจากที่ประชุมข่าวประจำวันเสียก่อน โดยการณัย มีถม (2540, น. 41) ได้อธิบายถึงการเดินทางของข่าวหน้าหนึ่งไว้ว่า ข่าวที่ตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์จะเริ่มต้นเมื่อมีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นก่อน โดยในขั้นแรกผู้ที่ได้สัมผัสกับข่าวก็คือนักข่าว โดยนักข่าวแต่ละแผนกจะทำการพิจารณาว่าข่าวนั้น ๆ มีความน่าสนใจเพียงพอที่จะรายงานต่อไปยังกองบรรณาธิการหรือไม่ ถ้ามีความน่าสนใจเพียงพอก็

จะทำการส่งข่าวนั้นให้กับหัวหน้าแผนกข่าวของตน เช่น นักข่าวการเมืองก็จะส่งข่าวให้หัวหน้าข่าวการเมือง หรือนักข่าวเศรษฐกิจก็จะส่งข่าวต่อให้กับหัวหน้าข่าวเศรษฐกิจ เป็นต้น และหลังจากนั้นหัวหน้าแผนกแต่ละแผนกก็จะทำการพิจารณาว่ามีข่าวใดบ้างที่มีความสนใจมากเพียงพอที่จะนำเสนอในหน้าหนึ่ง หัวหน้าแผนกก็จะนำข่าวนั้น ๆ ส่งไปยังส่วนที่เรียกว่า “ส่วนหน้าหนึ่ง” โดยด่านแรกซึ่งทำหน้าที่รับข่าวจากนักข่าวหรือหัวหน้าข่าวแผนกต่าง ๆ ก็คือผู้เรียบเรียงข่าว โดยผู้เรียบเรียงข่าวจะทำการเรียบเรียงข่าวนั้น ๆ ให้สมบูรณ์ ซึ่งอาจจะต้องมีการซักถามรายละเอียดปลีกย่อยจากนักข่าวที่รับผิดชอบข่าวนั้นนั้น หรือไปทำการเสาะแสวงหาข้อมูลและรายละเอียดของข่าวเพิ่มเติมจากที่ได้รับมา จากนั้นจึงนำเสนอให้หัวหน้าข่าวหน้าหนึ่งพิจารณาว่าจะนำลงตีพิมพ์ในหน้าหนึ่งหรือไม่ และในขั้นสุดท้ายหัวหน้าข่าวหน้าหนึ่งก็จะทำการพิจารณาว่า ข่าวนั้นนั้นควรนำเสนอเป็นข่าวใหญ่ ข่าวรอง หรือข่าวเล็ก แต่หากหัวหน้าข่าวหน้าหนึ่งพิจารณาแล้วว่า ข่าวนั้นไม่สมควรที่จะนำเสนอในหน้าหนึ่ง ก็จะส่งข่าวกลับไปยังหัวหน้าข่าวแผนกต่าง ๆ เพื่อพิจารณานำเสนอในหน้าที่ตนเองรับผิดชอบ

นอกจากนี้หนังสือพิมพ์รายวันส่วนใหญ่ได้มีการเชื่อมโยงประสานงานกันระหว่างส่วนที่เรียกว่า “ส่วนหน้าหนึ่ง” กับหัวหน้าข่าวแผนกต่าง ๆ กล่าวคือ จะมีการประชุมข่าวประจำวัน ซึ่งอาจจะมีขึ้นในช่วงเวลากลางวันหรือเย็นของทุกวัน โดยการประชุมข่าวประจำวันจะมีผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม ได้แก่ บรรณาธิการบริหาร หัวหน้ากองบรรณาธิการ รองและผู้ช่วยหัวหน้ากองบรรณาธิการ หัวหน้าข่าวหน้าหนึ่ง ผู้เรียบเรียงข่าว หัวหน้าข่าวแผนกต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ในการประชุมเพื่อกำหนดแนวทางและประเด็นข่าวในวันนั้น รวมทั้งทำการตรวจสอบว่าในวันดังกล่าวมีข่าวอะไรเกิดขึ้นบ้าง ซึ่งก็อาจจะมีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นกันว่า ข่าวใดควรนำเสนอในหน้าหนึ่งหรือนำเสนอในหน้าอื่น เป็นต้น

เพื่อความชัดเจนและง่ายต่อความเข้าใจ การเดินทางของข่าวหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวันสามารถนำมาเขียนเป็นแบบจำลองได้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 แบบจำลองการเดินทางของข่าวหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวัน

แผนกข่าวต่าง ๆ ในกองบรรณาธิการ

ข่าวสารต่าง ๆ จากนักข่าวถูกส่งต่อไปยังหัวหน้าแผนกข่าว

หัวหน้าข่าวแผนกต่าง ๆ นำเสนอข่าวในที่ประชุมประจำวัน

อย่างไรก็ดีปรากฏการณ์การกำหนดวาระสารที่ผ่าน ๆ มามักจะพบในสื่อกระแสหลัก เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หรือหนังสือพิมพ์ดังที่ได้ยกตัวอย่างไว้แล้วข้างต้น แต่การถือกำเนิดขึ้นของสื่อใหม่ (New Media) อย่างคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมทั้งเทคโนโลยีการสื่อสารอันทันสมัยได้ส่งผลให้การผลิต การแพร่กระจาย ตลอดจนการบริโภคข่าวสารต่าง ๆ เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น รูปแบบของการกำหนดวาระสารของสื่อก็อาจเกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นได้เช่นเดียวกัน หรือแนวคิดเก่าแก่ที่เกี่ยวข้องกับสื่ออย่างการกำหนดวาระสาร ก็ยังสามารถนำมาใช้อธิบายปรากฏการณ์ของสื่อใหม่ ด้วยเหตุที่ว่าสื่อใหม่มีข่าวสารเต็มไปด้วยปริมาณและความหลากหลายในรูปแบบออนไลน์ (Chaffee & Metzger, 2001, pp. 365-379)

งานวิจัยหลายชิ้นซึ่งมีหลักฐานสนับสนุนในเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดวาระสารในชั้นการเดินทางของข่าวในสื่อหนังสือพิมพ์ โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกประเด็นข่าวจากสื่อออนไลน์มาปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ และยังมีแนวคิดการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับสื่อใหม่ ซึ่งมีผู้กำหนดแนวทางการพิจารณาประเด็นของสื่อใหม่ไว้ โดยสื่อใหม่มักยังเกิดคำถามขึ้นว่า “ใคร” คือผู้กำหนดวาระสารซับซ้อนมากยิ่งขึ้น (อนุชา ทิรคานนท์, 2547, น. 45) เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาผู้ทำหน้าที่กำหนดวาระสาร มักจะเป็นบุคลากรด้านสื่อสารมวลชน เช่น บรรณาธิการข่าวหรือผู้สื่อข่าว ซึ่งทำงานอยู่ภายใต้จรรยาบรรณวิชาชีพ แต่ในปัจจุบันเมื่อเวทีสาธารณะ (Public Forum) อย่างอินเทอร์เน็ตตกอยู่ในมือของทุกฝ่าย ดังนั้นการกำหนดวาระสารจึงสามารถกระทำโดยบุคคลใดก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นสื่อซึ่งเป็นเจ้าของมาแต่เดิม ผู้นำทางการเมืองหรือแม้แต่ประชาชนทั่วไป

ในการกำหนดวาระสารจากสื่อใหม่ในปัจจุบันพบว่า มีข่าวสารมากมายที่ได้รับการกำหนดวาระมาจากระตูในเว็บบอร์ด (Web Board) หรือกระดานเสวนาบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งบ่อยครั้งประเด็นที่ได้รับการกำหนดวาระสารดังกล่าวได้กลายเป็นประเด็นที่สร้างความสนใจให้กับสื่อมวลชนกระแสหลัก ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่เกิดขึ้นในเว็บบอร์ดคาเฟ่ของ PANTIP.COM กล่าวคือ สมาชิกผู้ใช้นามแฝง “มือกลองในตำนาน” ได้ทำการโพสต์ (Post) ภาพอื้อฉาวของบงกช คงมาลัย นางเอกภาพยนตร์เรื่องไอ้ฟักลงในกระตูใต้เฉลิมไทยด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2547 ซึ่งกรณีดังกล่าวส่งผลให้โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์นำประเด็นที่เกิดขึ้นในเว็บบอร์ดไปขยายความต่อ จนกลายเป็นประเด็นทางสังคมที่หลายคนต้องกล่าวถึงเมื่อกลางปี 2547 ที่ผ่านมา

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษา อิทธิพลของเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมที่มีต่อการกำหนดวาระข่าวสารการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย ซึ่งถือเป็นผลผลิตของกระบวนการกำหนดวาระข่าวสารจากสื่อออนไลน์ ซึ่งได้รับการเลือกสรรจากขั้นตอน อย่างไรก็ดี ก่อนที่กระทู้ตั้งทั่ว ๆ ไป จะได้รับการเลือกสรรขึ้นมาเป็นกระทู้แนะนำโดยสมาชิกรุ่นนั้น จำเป็นจะต้องมีการเดินทางของกระทู้เช่นเดียวกับการเดินทางของข่าวหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวัน หากแต่ความแตกต่างจะอยู่ตรงที่จำนวนของผู้มีสิทธิ์ในการคัดเลือกข่าวสาร กล่าวคือในขณะที่หนังสือพิมพ์มีผู้ร่วมประชุมคัดเลือกข่าวหน้าหนึ่งในจำนวนจำกัด แต่สำหรับสื่อออนไลน์กลับมีผู้ร่วมคัดเลือกกระทู้แนะนำเป็นจำนวนมหาศาล อีกทั้งยังสามารถกระทำได้อย่างเสรี โดยปราศจากข้อจำกัดใด ๆ ซึ่งกระบวนการคัดเลือกกระทู้ตั้งทั่ว ๆ ไปให้กลายเป็นกระทู้แนะนำโดยสมาชิกรุ่นนั้น จะเริ่มต้นขึ้นที่การโพสต์กระทู้ตั้งทั่ว ๆ ไปโดยสมาชิกของเว็บบอร์ด หลังจากนั้นเมื่อผู้ใช้งานเว็บบอร์ดคนอื่น ๆ ได้เข้ามาอ่านและเห็นว่ากระทู้ดังกล่าวมีความสนใจมากเพียงพอ ก็จะมีการกดโหวตให้คะแนน และเมื่อกระทู้ตั้งใด ๆ ก็ตามมีคะแนนโหวตมากที่สุดใน 3 อันดับแรก กระทู้ตั้ง นั้น ๆ ก็จะได้เลื่อนขั้นขึ้นมาเป็น “กระทู้แนะนำโดยสมาชิก” และจะถูกนำเสนออยู่ในส่วนบนสุดของกระทู้ตั้งทั้งหมดในหน้าแรกของเว็บบอร์ดในแต่ละโต๊ะ โดยในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะได้นำแนวทางการเดินทางของกระทู้ทั่วไปที่ปรากฏในเว็บ PANTIP.COM ซึ่งการเดินทางจากกระทู้ตั้งทั่วไปจนกลายเป็นกระทู้แนะนำโดยสมาชิกและมีอิทธิพลต่อสังคมและสามารถเขียนเป็นแบบจำลองได้ดังนี้

ภาพที่ 2.2

แบบจำลองการเดินทางของกระทู้แนะนำโดยสมาชิกในเว็บบอร์ดคาเฟ่ของ PANTIP.COM

ถึงแม้ว่าบริบทและกระบวนการสื่อสารในสังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย แต่แนวคิดเก่าแก่อย่างการกำหนดวาระสารก็ยังคงถูกนำมาใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมอันเกี่ยวเนื่องกับกระบวนการสื่อสารอยู่เสมอ งานวิจัยหรือในการศึกษาเฉพาะทางด้านสื่อสารมวลชนในปัจจุบันได้เริ่มมีการนำแนวคิดทฤษฎีมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของเทคโนโลยี รวมทั้งได้เริ่มมีการเลือกและปรับทฤษฎีที่เคยนำมาใช้กับสื่อดั้งเดิม (Traditional Media) อย่างสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อวิทยุ-โทรทัศน์มาใช้กับผู้รับสารและสื่อ

สมัยใหม่ประเภทอื่นอย่างเหมาะสมมากขึ้น (นภาพรณ ตันติเวชกุล, 2544, น. 209) ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการกำหนดวาระสารมาเป็นแนวทางในการศึกษาสื่อรูปแบบใหม่อย่างเว็บไซต์ โดยมุ่งศึกษาอิทธิพลของเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมในเว็บไซต์ทางการเมือง และมีอิทธิพลต่อการกำหนดวาระสารในหน้าหนังสือพิมพ์ไทย ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมา ปริมาณการนำเสนอ พื้นที่ที่เลือกเสนอ(ปริมาณพื้นที่/ตำแหน่ง) ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างกระทู้ในเว็บไซต์ (Public Agenda) กับข่าวหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน (Media Agenda)

นอกจากจะใช้กรอบการวิเคราะห์เรื่อง การกำหนดวาระสาร ในงานวิจัยยังได้ใช้กรอบการศึกษาเรื่องทฤษฎีวงเกลียวแห่งความเงียบ มาประกอบการวิเคราะห์เนื่องจากกระแสข่าวที่เกิดขึ้นในสื่อออนไลน์นับได้ว่าเป็นวงจรแห่งความเงียบที่ส่งผลต่อการกำหนดวาระสารในหน้าหนึ่งและในสังคมไทยด้วย โดยพอสรุปทฤษฎีออกมาได้ดังนี้

ทฤษฎีวงเกลียวแห่งความเงียบ (Spiral of Silence)

ในแนวทางการศึกษาเรื่อง วงเกลียวแห่งความเงียบ ซึ่งก่อกำเนิดมาจากทฤษฎีสาธารณมติ (Theory of Public Opinion) เป็นแนวคิดที่มีต้นกำเนิดมาจากทฤษฎีสาธารณมติ (Theory of Public Opinion) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดย นิวมันน์ (Noelle-Neumann, 1974, 1984, 1991. Qipted om Dennis McQuall, 2005, p. 519) ประเด็นสำคัญของแนวคิดนี้กล่าวถึงการมีบทบาทซึ่งกันและกันระหว่าง 4 องค์ประกอบ นั่นคือ สื่อมวลชน (mass media) การสื่อสารระหว่างบุคคลและความสัมพันธ์ทางสังคม (Interpersonal communication and social relations) การแสดงความคิดเห็นของบุคคล (individual expressions of opinion) และการรับรู้ของบุคคลต่อบรรยากาศ สาธารณมติ (the perceptions which individuals have of the surrounding 'climate of opinion' in their own social environment) โดยแนวคิดวงเกลียวแห่งความเงียบมีข้อสันนิษฐานเบื้องต้น ดังนี้

1. สังคมจะแสดงความเป็นปฏิกิริยาต่อบุคคลที่มีความคิดเห็นเปี่ยงเบน หรือแตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ด้วยการโดดเดี่ยว (Isolation) ไม่คบหาบุคคลผู้นั้น

2. ความกลัวถูกโดดเดี่ยวของบุคคลจะดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

3. ความกลัวถูกโดดเดี่ยวนี้เองที่ส่งผลให้บุคคลพยายามที่จะประเมินสาธารณมติหรือความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ในสังคมอยู่ตลอดเวลา

4. ผลลัพธ์ของการประเมินดังกล่าวมีผลต่อทำที่ที่บุคคลแสดงออกในที่สาธารณะโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความสมัครใจในการแสดงความคิดเห็น หรือการไม่กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยในกรณีที่ความคิดเห็นของตนเปี่ยงเบนไปจากพรรคชนของคนส่วนใหญ่ในสังคม

จากแนวทางนี้จะพบว่า บุคคลมักจะกล้าแสดงออกความคิดเห็นของตนก็ต่อเมื่อความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับสาธารณมติหรือเสียงส่วนใหญ่ของคนในสังคม ในทางตรงกันข้ามบุคคลมีแนวโน้มที่จะปิดบังหรือไม่แสดงตัวในกรณีที่ความคิดเห็นของตนแตกต่างจากเสียงส่วนใหญ่ในสังคม บุคคลผู้นั้นจึงตกอยู่ในปรากฏการณ์วงเกลียวแห่งความเงียบ ไม่แสดงเสียงที่แท้จริงของตนเองออกมา หรืออาจใช้วิธีกลบเกลื่อนด้วยการแสดงตนว่าเป็นส่วนหนึ่งของเสียงส่วนใหญ่ จวบจนกระทั่งถึงโอกาสที่ตนเองสามารถแสดงความคิดเห็นส่วนตัวได้โดยปลอดภัย เช่น การลงคะแนนเสียงในคูหาเลือกตั้ง เป็นต้น

จากปรากฏการณ์วงเกลียวแห่งความเงียบคือ คนส่วนใหญ่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเมื่อรู้สึกว่าการความคิดเห็นนั้นขัดแย้งกับความคิดเห็นของคนอื่นทำให้เกิดภาวะความเงียบ แนวทางเช่นนี้

อาจจัดได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของอิทธิพลของสื่อมวลชนในการกำหนดวาระสาร(Agenda-Setting) แต่ทว่าเป็นอิทธิพลที่มองเห็นในระดับมหภาค ในขณะที่การกำหนดวาระสารจะมีอิทธิพลในระดับปัจเจกบุคคล อย่างไรก็ตามปรากฏการณ์วงเกลียวแห่งความเจียบบั่มจะสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับมติสาธารณะ ยกตัวอย่าง เช่น กรณีพิพาทระหว่างสหรัฐอเมริกากับอิรักและมีการตัดสินใจว่าจะมีการทิ้งระเบิดสังสอนอิรักในระยะแรกเมื่อมีการเผยแพร่ข่าวสารนี้สู่สาธารณชน ความคิดเห็นจะเกิดขึ้น 2 กระแส คือ กลุ่มที่เห็นด้วยและกลุ่มที่คัดค้าน อย่างไรก็ตามเมื่อใดที่สื่อมวลชนทุกแขนงออกมาแสดงจุดยืนของตนในเชิงที่เห็นด้วย ปรากฏการณ์ที่ตามมา ก็คือกลุ่มคนที่ไม่เห็นด้วยจะค่อย ๆ เจียบเสียงลงไป ในขณะที่กลุ่มซึ่งเห็นด้วยและมีจุดยืนเดียวกับสื่อจะมีเสียงดังขึ้นประสานเข้ากับเสียงของสื่อ จนทำให้ดูเหมือนว่านั่นเป็นความเห็นของคนส่วนใหญ่ในสังคม เสียงคัดค้านทั้งหลายก็จะค่อย ๆ แผ่วเบาลงทุกที (กาญจนา แก้วเทพ, 2545, น. 234-236)

จากแนวหาดังกล่าวชี้ให้เห็นสถานการณ์การสื่อสารท่ามกลางความขัดแย้งได้ว่า คือการที่สื่อมวลชนได้แสดงจุดยืนที่จะสนับสนุนประเด็นดังกล่าว กลุ่มคนที่คัดค้านจึงเริ่มลังเลที่จะแสดงความคิดเห็นของตน ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากการที่ผู้คัดค้านเข้าใจว่าทรศนะที่สื่อแสดงออกมานั้น เป็นตัวแทนความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ในสังคม หรืออาจเป็นเพราะว่าสื่อลดเว้นการนำเสนอหรือไม่พูดถึงข้อมูลที่จะรองรับการคัดค้านของตน กลุ่มผู้คัดค้านจึงค่อย ๆ เจียบเสียงของตัวเองไป คงเหลือแต่ทรศนะของกลุ่มผู้เห็นด้วยและของสื่อที่เห็นด้วยเช่นกัน ซึ่งจะแสดงออกมาราวกับเสียงเป็นเอกฉันท์ ส่งผลให้เสียงของฝ่ายค้านกลายเป็นเสียงส่วนน้อยลงไปทุกที นั่นอาจเป็นเพราะฝ่ายที่คัดค้านย้ายข้างไปอยู่กับกลุ่มผู้เห็นด้วยซึ่งกลายเป็นฝ่ายเสียงข้างมากไปแล้ว

นอกจากนี้กระบวนการทำงานของสื่อใหม่ (New Media) ในฐานะที่เป็นช่องทางการสื่อสารสาธารณะซึ่งลดขั้นตอน ความซับซ้อน การควบคุม และที่สำคัญที่สุดคือเป็นตัวกลางที่จะหลีกเลี่ยงการปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้าในการสื่อสารทุกลำดับขั้น สาธารณชนจำนวนไม่น้อยจึงได้อาศัยคุณสมบัติดังกล่าวของสื่อใหม่ในการแสดงออกทางความคิดอย่างเสรี ไม่ว่าจะเป็นความคิดเห็นที่ตามกระแสหรือความคิดเห็นที่เบี่ยงเบนไปจากกระแสของสาธารณมติ บุคคลที่เคยเป็นเสียงเจียบได้หันมาพึ่งพาช่องทางการสื่อสารรูปแบบใหม่นี้เพื่อนำเสนอทรศนะที่แตกต่างด้วยความรู้สึที่ปลอดภัยและเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น เพราะไม่ต้องกังวลเรื่องการเผชิญหน้าหรือการถูกโดดเดี่ยวจากสังคม การท้าทายทางความคิดจึงเป็นมิติใหม่ของการสื่อสารโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสังคมไทยซึ่งมีวัฒนธรรมการสื่อสารแบบทางอ้อมและหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว

สำหรับการอาศัยสื่อใหม่เป็นช่องทางการสื่อสารสาธารณะ นอกจากจะทำให้เสียงต่างของคนส่วนน้อยในสังคมปรากฏต่อสาธารณะแล้ว ยังทำให้เสียงดังกล่าวนั้นเป็นเสียงที่มีพลังและมีความดังชัดเจนขึ้น รวมทั้งอาจนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงสาธารณมติได้โดยง่าย ตลอดจนการนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญ เช่น การปฏิวัติล้มล้างประธานาธิบดีซูฮาโต (Suharto) แห่งประเทศอินโดนีเซียในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งมีผู้อ้างว่าเกิดจากข้อวิพากษ์วิจารณ์ของประชาชนผ่านทางอินเทอร์เน็ตจนกล่าวกันว่าเป็น “การปฏิวัติด้วยอินเทอร์เน็ต” ครั้งแรกของโลก (Hill & Krishna, 2000 อ้างถึงในอนุชา ทิรคานนท์, 2547, น.47)

สำหรับในประเทศไทย เว็บบอร์ด (Web Board) มักจะถูกนึกถึงเป็นลำดับต้น ๆ อยู่เสมอ เมื่อมีผู้กล่าวถึงพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เว็บบอร์ดจัดเป็นช่องทางการสื่อสารรูปแบบใหม่ที่สนับสนุนการแสดงออกทางความคิดของประชาชน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ามากกว่าสื่อใด ๆ ที่เคยมีมา ประชาชนที่เคยเป็นเสียงเจียบต่างพากันร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ผ่านช่องทางการสื่อสารรูปแบบใหม่นี้อย่างเสรีไม่ว่าความคิดเห็นจะสอดคล้องกับคนส่วนใหญ่หรือไม่ก็ตาม ด้วยเหตุที่เว็บบอร์ดมีความสาธารณะ (Public) ซึ่งไม่ว่าผู้ใดก็สามารถเข้าถึงและใช้งานได้ เพียงแต่มีคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อ

ระบบอินเทอร์เน็ตและมีชื่อเป็นสมาชิกของเว็บบอร์ด นอกจากนี้เว็บบอร์ดในประเทศไทยก็ยังไม่มีการควบคุมจากรัฐมากนัก ผู้ใช้งานก็ไม่จำเป็นต้องระบุตัวตนเป็นใคร แต่จะมีการใช้นามแฝงในการสื่อสารแทน ซึ่งลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความสามารถของเว็บบอร์ดในการหลีกเลี่ยงการปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้าได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามการสื่อสารแบบไม่เห็นหน้าค่าตาอาจก่อให้เกิดผลในทางลบได้เช่นกัน เนื่องจากผู้ใช้งานมักจะปราศจากความรับผิดชอบในการแสดงความคิดเห็นของตน ดังนั้นจึงพบว่ามีการใช้ถ้อยคำหยาบคายในการสื่อสารเป็นจำนวนมาก ซึ่งแคทซ์ (Katz, 1997, quoted in “The Internet as a political public sphere,” online, 2004) ได้ตั้งข้อสังเกตว่าการสื่อสารโดยไม่ทราบว่าเป็นใครนั้น เป็นการยุยงส่งเสริมให้เกิดการใช้ถ้อยคำที่รุนแรงและกระทบกระเทือนถึงผู้อื่นได้ง่าย นอกจากนี้การที่บุคคลซึ่งเคยเป็นเสียงเงียบได้รับโอกาสในการแสดงออกทางความคิดอย่างเสรี บางครั้งการแสดงความคิดเห็น วิชาทฤษฎีการวิจารณ์ดังกล่าวก็อาจเกิดเลยเถิดเส้นไปกระทบกระเทือนถึงบุคคล รวมทั้งสถาบันต่างๆ ในสังคม นำมาซึ่งความเสียหายหรือการเสื่อมเสียชื่อเสียง บางกรณีก็มีการใช้ถ้อยคำที่รุนแรงและคำหยาบคายซึ่งไม่เหมาะสมกับการเผยแพร่ในพื้นที่สาธารณะ ดังนั้นจึงพบว่าเว็บไซต์จำนวนไม่น้อยที่เปิดให้บริการเว็บบอร์ด ได้มีการออกกฎ กติกา มารยาทในการแสดงความคิดเห็นสำหรับผู้ใช้งานเว็บบอร์ด สำหรับ PANTIP.COM เองก็เช่นเดียวกัน โดยกฎ กติกา มารยาท ที่ PANTIP.COM กำหนดไว้มีรายละเอียดดังนี้

1. ห้ามเสนอข้อความหรือเนื้อหาอันเป็นการวิพากษ์วิจารณ์หรือพาดพิงสถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์เป็นอันขาด
2. ห้ามเสนอข้อความหรือเนื้อหาที่ส่อไปในทางหยาบคาย ก้าวร้าว เกินกว่าที่บรรทัดฐานของสังคมจะยอมรับได้
3. ห้ามเสนอข้อความหรือเนื้อหาที่ส่อไปในทางลามก อนาจาร
4. ห้ามเสนอข้อความอันมีเจตนาใส่ความบุคคลอื่นให้ได้รับการดูหมิ่นเกลียดชังจากบุคคลอื่นโดยไม่มีแหล่งที่มาของข้อมูลอ้างอิงที่ชัดเจน
5. ห้ามเสนอข้อความอันเป็นการทำร้าย ชกชวน โดยมีเจตนาก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท หรือก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้น โดยมูลแห่งความขัดแย้งดังกล่าวไม่ใช่การแสดงความคิดเห็นโดยเสรีเช่นวิญญูชนพึงกระทำ
6. ห้ามเสนอข้อความกล่าวโจมตีหรือวิพากษ์วิจารณ์ในทางเสียหายต่อศาสนาหรือคำสอนของศาสนาใด ๆ ทุกศาสนา
7. ห้ามใช้นามแฝงอันเป็นชื่อจริงของผู้อื่น โดยมีเจตนาทำให้สาธารณชนเข้าใจผิดและเจ้าของชื่อผู้นั้นได้รับความเสียหายหรือเสื่อมเสียชื่อเสียง
8. ห้ามเสนอข้อความอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในระหว่างสถาบันการศึกษาหรือระหว่างสังคมใด ๆ
9. ห้ามเสนอข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่น เช่น หมายเลขวิทยุติดตามตัว (Pager) จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) หรือหมายเลขโทรศัพท์ โดยมีเจตนากลั่นแกล้งให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน รำคาญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของหมายเลขวิทยุติดตามตัว หรือหมายเลขโทรศัพท์ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่มีโอกาสผิดพลาดคลาดเคลื่อนและเป็นสื่อที่สามารถใช้ในการกลั่นแกล้งได้ง่ายกว่าชนิดอื่น PANTIP.COM จึงไม่มีวัตถุประสงค์ในการเป็นสื่อกลางในการนำเสนอ
10. ห้ามเสนอข้อความหรือเนื้อหาอันเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของสังคม

แม้ว่าทาง PANTIP.COM จะออกกฎ กติกา มารยาทในการใช้เว็บไซต์เพื่อขอความร่วมมือจากสมาชิกให้ปฏิบัติตาม อย่างไรก็ตามก็ตระหนักดีว่าเนื้อหาของผู้ฝ่าฝืนกฎ กติกา มารยาทที่ทางเว็บไซต์ได้กำหนดไว้ ก็ยังเป็นปรากฏการณ์ที่พบเจอได้อยู่เสมอ ดังนั้น PANTIP.COM จึงได้นำมาตรการกลั่นกรองเนื้อหามาใช้ ยกตัวอย่างเช่น การใช้โปรแกรมกำหนดคำ หรือกลุ่มคำที่ต้องการปิดกั้น (Keyword) เน้นเฉพาะคำหยาบ คำที่มีนัยยะไม่สุภาพ หรือแสดงนัยยะทางเพศอย่างโจ่งแจ้ง นอกจากนี้ยังใช้วิธีการนำเสนอข้อความและกระทู้ที่ไม่เหมาะสม รวมไปถึงวิธีการควบคุมกันเอง (Self-Regulation) ของสมาชิกเว็บไซต์ ด้วยการแจ้งลบข้อความ/กระทู้ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมต่อผู้ดูแลเว็บไซต์ เป็นต้น

การนำเสนอความคิดเห็นผ่านกระดานสนทนาอย่างเสรีภาพได้มีการตั้งคำถามถึงขอบเขตความมีเสรีภาพและความเหมาะสมในการแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หลากหลายปรากฏการณ์ที่เว็บไซต์ถูกนำมาใช้ในกระบวนการประสานสังคม เช่น การเป็นสื่อกลางในการเรียกร้องความไม่เป็นธรรมต่าง ๆ ตลอดจนการรณรงค์ขอความร่วมมือหรือช่วยเหลือในกรณีเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นในสังคม ในทางตรงกันข้าม เว็บไซต์อาจตกเป็นเครื่องมือของผู้ไม่ประสงค์ดีนำเสนอกระทู้ที่มีเนื้อหาหมิ่นเหม่สร้างความเสียหายแก่บุคคลและสังคมโดยรวมได้เช่นกัน ดังนั้นผู้ที่ใช้งานจึงจำเป็นต้องใช้วิจารณญาณอย่างสูงในการแยกแยะความจริงและความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารที่ปรากฏบนเว็บไซต์

กรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เสียงของกลุ่มคนที่ตั้งก้องอยู่ในเว็บไซต์นั้นมีพลังไม่น้อยในการชี้นำกระแสต่าง ๆ ในสังคม และเมื่อวันหนึ่งบุคคลที่เคยเป็นเสียงเงียบได้รับโอกาสให้เปล่งเสียงของตนได้ดังขึ้น เว็บไซต์จึงกลายเป็นสถานที่ซึ่งอัดแน่นไปด้วยข้อมูลข่าวสารและข้อความโต้ตอบกันในปริมาณมหาศาลสำหรับกรณีของเว็บไซต์คาเฟ่ใน PANTIP.COM นั้น อาจกล่าวได้ว่ามีความแตกต่างจากเว็บไซต์ประเภทเดียวกันพอสมควรในเรื่องของปริมาณการโต้ตอบหรือจำนวนการแสดงความคิดเห็นผ่านกระทู้ กล่าวคือจะมีลักษณะของความต่อเนื่องมากกว่าเว็บไซต์ไทยอื่น ๆ ที่เปิดให้บริการในลักษณะเดียวกัน และบ่อยครั้งการแสดงความคิดเห็นดังกล่าวมักปรากฏความขัดแย้งขึ้นอย่างเข้มข้นรุนแรง ส่งผลให้ถูกนำไปอ้างอิงเป็นหลักฐานข้อมูลถึงการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสื่ออื่น ๆ อยู่เสมอ (เพ็ญพรรณ วัชรวิทย์กุล, 2544, น. 6)

กล่าวได้ว่า กรอบความคิดจากทฤษฎีวงเกลียวแห่งความเงียบแสดงให้เห็นพลังเสียงเกลียวคลื่นความเงียบของกลุ่มคนที่มักกล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างออกมาเป็นพลังหนึ่งที่มีส่วนในการกำหนดวาระข่าวสารที่ปรากฏในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทย ซึ่งนอกจากแนวคิดนี้แล้วผู้วิจัยยังจะได้นำกรอบแนวคิดจากทฤษฎีเรื่อง เทคโนโลยีสื่อสารเป็นตัวกำหนดการสื่อสารในรูปแบบใหม่ที่มีอิทธิพลต่อการไหลของข้อมูลข่าวสารมาเป็นกรอบในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งพอสรุปแนวคิดได้ดังนี้

ทฤษฎีเทคโนโลยีสื่อสารเป็นตัวกำหนด (Communication Technological Determinism)

การไหลของข่าวสาร (Informationflow) ผ่านสื่อโดยเฉพาะสื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นสื่อที่สามารถส่งข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็วมากกว่าสื่อใดจะมีกระบวนการไหลที่ซับซ้อนต่างกันตามประเภทสื่อ ยิ่งเป็นสื่อที่มีความสามารถทางเทคโนโลยีสูงยิ่งส่งข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็วและมีความซับซ้อนมากขึ้น

การสื่อสารภายใต้เทคโนโลยีสมัยใหม่เริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา เทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบใหม่ อาทิ ไมโครคอมพิวเตอร์ เคเบิลทีวี ดาวเทียมสื่อสาร รวมทั้งระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้มีการใช้กันอย่างแพร่หลายในวงกว้าง และเมื่อต้องเผชิญหน้ากับการพัฒนาทางเทคโนโลยีรูปแบบใหม่ วงการศึกษาด้านการสื่อสารเองก็ไม่ได้ละเลยที่จะศึกษาถึงบทบาทของเทคโนโลยีดังกล่าว (Rogers, 1994, p. 484)

กลุ่มทฤษฎีเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด (Technological Determinism) จัดเป็นทฤษฎีจากปีกหนึ่งของกลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy) ซึ่งสนใจทำการวิเคราะห์พลังในการผลิตในส่วนของ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และเมื่อนำมาประยุกต์เข้ากับแวดวงการสื่อสารมวลชนก็จะหมายถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารทั้งหลาย (Communication Technology) (กาญจนา แก้วเทพ, 2545, น. 113)

สำหรับนักคิดทางด้านการวิเคราะห์สื่อของสำนักโตรอนโต (The Toronto School) เป็นกลุ่มนักวิชาการที่ให้ความสนใจกับปัจจัยพลังทางการผลิต หรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เข้ามากำหนดเงื่อนไขการทำงานของ “สื่อ” ต่าง ๆ โดยนักวิชาการกลุ่มนี้มีความเชื่อว่า ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในเทคโนโลยีมีผลในการกำหนดความเปลี่ยนแปลงในโลกของ “สื่อ” และจะนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงของ “สื่อ” ในการสื่อสารรวมทั้งการปฏิวัติในสังคมโดยรวม (สมสุข หินวิมาน, 2546, น. 257)

แนวทางการศึกษาเทคโนโลยีการสื่อสารกับสังคมนั้นสามารถพิจารณาได้ใน 2 มุมมอง ดังแบบจำลองต่อไปนี้

ภาพที่ 2.4 แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีการสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

(A)	กำหนด	Society Level
	สร้างผลกระทบ	Institutional Level
		Individual Level
(B)	กำหนด	Invention
	สร้างผลกระทบ	Use/Application

สำหรับแนวคิดตามแบบจำลอง (A) นั้น จะตั้งคำถามว่า เมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไป จะสร้างผลกระทบอะไรให้เกิดขึ้นในระดับสังคม สถาบัน และปัจเจกบุคคลบ้าง ซึ่งแนวคิดนี้เป็นรากฐานของกลุ่ม Technological Determinism โดยแท้ เนื่องจากเชื่อว่าเทคโนโลยีเป็นสาเหตุหลัก (Prime Mover) ในการขับเคลื่อนความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับส่วนอื่น ๆ

ส่วนแนวคิดตามแบบจำลอง (B) นั้น จะตั้งคำถามในทางกลับกันว่า ภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอะไรบ้าง ที่จะเป็นตัวให้กำเนิดความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งแนวคิดนี้มองว่าเงื่อนไขทางสังคมจะเป็นสาเหตุหลัก ส่วนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนั้นกลับกลายเป็นผลลัพธ์ ทั้งนี้หากแยกขั้นตอนของการพัฒนาทางเทคโนโลยีออกเป็น 2 จังหวะ กล่าวคือขั้นตอนของการประดิษฐ์ ค้นคว้า ทดลอง ซึ่งมักจะเป็นงานของนักวิทยาศาสตร์หรือกลุ่มผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ กับขั้นตอนของการนำเอาผลงานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในสังคม ซึ่งทั้งสองขั้นตอนนี้ต่างก็ถูกกำหนดมาจากความจำเป็น ความต้องการ และกฎระเบียบของสังคม ยกตัวอย่างเช่น ในสังคมที่มีอากาศหนาว ย่อมเป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดการคิดค้นเทคโนโลยีที่จะสร้างความอบอุ่นให้กับผู้คน ส่วนขั้นตอนของการนำมาประยุกต์ใช้นั้น จะเห็นตัวอย่างได้ชัดเจนจากกรณีของสังคมจีนโบราณที่ได้ค้นพบวิธีการทำระเบิดด้วยประสิ่วมาเป็นเวลานานแล้ว อย่างไรก็ตามได้มีการยับยั้งเรื่องการนำมาใช้ในสังคมหรือการค้นคว้าพัฒนาต่อไป เนื่องจากสังคมมีความเห็นว่าเทคโนโลยีดังกล่าวนี้จะเป็นมหันตภัยต่อสันติสุขของมนุษย์ เป็นต้น

สำหรับนักคิดด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร แมคควอล (McQuail, 1994 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2545 น. 114) ได้ทำการประมวลคุณลักษณะเด่นของทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดไว้ดังนี้

1. เทคโนโลยีการสื่อสารเป็นพื้นฐานของทุกสังคม
2. เทคโนโลยีแต่ละชนิดก็จะเหมาะสมกับรูปแบบโครงสร้างสังคมแต่ละอย่าง
3. ขั้นตอนของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร จะเป็นตัวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคม
4. การปฏิบัติเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการสื่อสารในแต่ละครั้ง จะทำให้เกิดการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามมาเสมอ

ข้อสรุปของแมคควอลข้างต้น สอดคล้องกับความคิดเห็นของซิลเลอร์ (Schiller, 1976 อ้างถึงใน อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2533, น. 59) ซึ่งได้กล่าวว่า การรับเอาเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้นั้น ไม่ได้เป็นเพียงการนำเครื่องมือและเทคนิคทางอุตสาหกรรมมาใช้เท่านั้น หากแต่ความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคม ในด้านการทำงาน ในชุมชน และครอบครัวส่วนใหญ่แล้วจะถูกกำหนดโดยลักษณะของเทคโนโลยี

กลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมืองที่สนใจพลังการผลิตด้านเทคโนโลยีทางการสื่อสารในช่วงแรก เป็นนักวิชาการในมหาวิทยาลัยโตรอนโต (Toronto) ประเทศแคนาดา นักคิดท่านแรกในกลุ่มนี้ก็คือ อินนิส (Harold Innis) โดยมีผลงานสำคัญ ๆ ที่ตีพิมพ์ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เช่น คือ จักรวรรดิและการสื่อสาร (The Empire and Communication) ค.ศ. 1950 และความลำเอียงของการสื่อสาร (The Bias of Communication) 8.ศ. 1951

นักคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง อินนิสได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างอารยธรรมของสังคมกับวิถีของการสื่อสาร (Model of Communication) ที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ ยกตัวอย่าง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีในการบันทึกจาก “แผ่นหิน” มาสู่ “กระดาษปาปิรุส” อำนาจทางการเมืองและการปกครองก็ได้เปลี่ยนมือจากกษัตริย์มาสู่กลุ่มพระและนักบวชแทน นอกจากนี้อินนิสยังได้พิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิถีของการสื่อสารกับโครงสร้างอำนาจในสังคม (Structure of Power) ด้วย ซึ่งอินนิสได้ให้ข้อสรุปว่า จากประวัติศาสตร์ของการสื่อสารที่ผ่านมายังระบบการสื่อสารขยายวงกว้างออกไปมากเท่าใด กลุ่มคนที่อยู่ขอบนอกของศูนย์กลางอำนาจ (Marginal) ดังกล่าวก็ยิ่งถูกรอบงำมากยิ่งขึ้น หรือไม่มีโอกาสที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมากขึ้น อย่างไรก็ตามไม่ว่าการพัฒนาด้านเทคโนโลยีจะก้าวไกลไปมากเพียงใด อินนิสเชื่อว่าอำนาจในการใช้และควบคุมเทคโนโลยีดังกล่าว ก็ยังคงตกอยู่ในมือของคนกลุ่มน้อย ซึ่งก็คือกลุ่มชนชั้นนำ (Elite) และคนกลุ่มนี้จะใช้อำนาจทางการเมืองควบคุมระบบข่าวสารตลอดจนความรู้ต่าง ๆ ของสังคมไว้พร้อมทั้งปิดกั้นการแข่งขันจากระบบการสื่อสารรูปแบบอื่น ๆ เช่น การสื่อสารตามประเพณีและสื่อพื้นบ้าน เป็นต้น

สำหรับนักการสื่อสารในกลุ่มเทคโนโลยี แมคลูฮัน (Marshall McLuhan) เป็นอีกท่านที่มองการสื่อสารผ่านเทคโนโลยี ซึ่งให้ความสนใจในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีผลกระทบต่อสังคม แม้ว่าแมคลูฮันได้นำแนวคิดของอินนิสมาสานต่อหลายประการ อย่างไรก็ตามความแตกต่างทางความคิดของนักวิชาการทั้งสองท่านก็คือ ในขณะที่อินนิสค่อนข้างมองว่าเทคโนโลยีการสื่อสารนั้นเป็นกลไกประการหนึ่ง ที่ก่อให้เกิดการเอาเปรียบและการใช้อำนาจอย่างไม่เท่าเทียมกันในสังคม แต่แมคลูฮันกลับมองเทคโนโลยีการสื่อสารในแง่ชื่นชมยินดี เนื่องจากเทคโนโลยีดังกล่าวได้ช่วยขยายประสบการณ์ของมนุษย์ให้กว้างไกลออกไป ความแตกต่างทางความคิดอีกประการหนึ่งก็คือ หน่วยในการวิเคราะห์ ในขณะที่อินนิสสนใจการวิเคราะห์ในระดับมหภาค (Macro) ซึ่งก็คือสังคม แต่สำหรับแมคลูฮันแล้ว เขากลับสนใจการวิเคราะห์ในระดับจุลภาค (Micro) ซึ่งก็หมายถึงประสบการณ์ของปัจเจกบุคคลนั่นเอง

แนวคิดพื้นฐานของแมคลูอันต่อเทคโนโลยีการสื่อสารที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของมนุษย์ก็คือ “สื่อ” (Media) เขามองว่าสื่อทุกชนิดคือการขยายประสบการณ์ด้านผัสสะของมนุษย์ (Extension of Experience) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งได้ขยายประสบการณ์ของมนุษย์ให้กว้างออกไปอย่างมาก พัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสารในยุคนี้ ทำให้อุปสรรคด้านเวลา (Time) รวมทั้งระยะทางและสถานที่ (Space) หดลงไป นอกจากนี้แมคลูอันยังได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่อง “รูปแบบของสื่อ” (Form/Media) โดยเขากล่าวว่า “ตัวสื่อก็คือสาร” (Medium is the Message) เนื่องจากเขาคิดว่าการเปลี่ยนเพียงตัวสื่อเท่านั้น ก็จะสามารถสร้างผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประสบการณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์แล้ว

ถึงแม้ว่าอินนิสและแมคลูอันจะมีแนวความคิดแตกต่างกันในเรื่องของมุมมองและวิธีการศึกษาวิเคราะห์ อย่างไรก็ตามนักวิชาการทั้งสองท่านได้ให้ความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าเมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเปลี่ยนแปลงไป ระบบการสื่อสารของสังคมโดยเฉพาะการสื่อสารมวลชนก็จะปรับเปลี่ยนตัวเองเข้าสู่โลกเทคโนโลยีสารสนเทศไปด้วย โดยยังทำหน้าที่และบทบาทหลักของตนเองอยู่ เช่น การเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร (Source of Information) การเป็นแหล่งบันเทิงพักผ่อนหย่อนใจ (Entertainment) และการเป็นเพื่อน (Companionship) ของคนกลุ่มต่างๆ ในสังคมหนึ่ง ๆ เมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมีความเปลี่ยนแปลง รูปแบบและกระบวนการสื่อสารก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย ยกตัวอย่างเช่น การรวมตัวกันเป็นกลุ่มไซเบอร์ (Cyber Group) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนกับกลุ่มอื่น ๆ ในลักษณะของกระดานสนทนา (Electronic Bulletin Board หรือ Electronic Discussion Group) (กมลรัฐ อินทรทัศน์, 2548, น. 451)

กล่าวได้ว่าเมื่อเทคโนโลยีเกิดการเปลี่ยนแปลง รูปแบบการติดต่อสื่อสารของมนุษย์ก็มีความเปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกัน ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสื่อใหม่ (New Media) อย่างอินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์ส่งผลให้รูปแบบการติดต่อสื่อสารของมนุษย์เปลี่ยนแปลงจากแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face Communication) มาเป็นการสื่อสารแบบไม่เห็นหน้าค่าตา ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร (Anonymous) ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารจะไม่ปรากฏตัวตนที่แท้จริง (Virtuality) จนมีคำกล่าวว่า การสื่อสารผ่านสื่อใหม่นี้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้าง “ชุมชนเสมือนจริง” (Virtual Community) ซึ่งชุมชนดังกล่าวนี้มีลักษณะบางประการที่แตกต่างจากชุมชนดั้งเดิมของมนุษย์หรือชุมชนทางกายภาพ (Real Community) โดยสิ้นเชิง

เช่นเดียวกับเว็บบอร์ดหรือกระดานเสวนา ซึ่งผู้คนจำนวนไม่น้อยได้อาศัยช่องทางการสื่อสารรูปแบบใหม่นี้เป็นเวทีสาธารณะในการติดต่อสื่อสาร ผู้ใช้บริการเว็บบอร์ดจะรวมกลุ่มกันเพื่อพูดคุย แลกเปลี่ยนทัศนคติ และความคิดเห็นผ่านเว็บบอร์ดในโต๊ะที่ตนเองสนใจแทนที่จะเป็นการรวมกลุ่มกันทางกายภาพดังในอดีตที่เคยเป็นมา ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีเทคโนโลยีสื่อสารเป็นตัวกำหนด กล่าวคือเมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารมีความเปลี่ยนแปลง การรวมตัวกันเป็นชุมชนหรือสังคมของมนุษย์ก็เกิดเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง ซึ่งภายใต้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในระดับปัจเจกบุคคลไปจนถึงระดับสังคมเลยทีเดียว

กล่าวสรุปได้ว่าแนวคิดเรื่องเทคโนโลยีการสื่อสารแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยผู้วิจัยจะได้นำกรอบการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการสื่อสารมาพิจารณาการสร้างเครือข่ายทางการเมืองของสังคมออนไลน์ซึ่งนอกเหนือจากแนวคิดนี้ ผู้วิจัยยังได้นำแนวคิดเรื่องการสื่อสารผ่านสื่อกลางด้วยคอมพิวเตอร์ในฐานะที่เป็นชุมชนเสมือนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการสร้างเครือข่ายการสื่อสารทางสังคม ซึ่งได้สรุปแนวคิดไว้ดังนี้

การสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ (Computer-Mediated Communication : CMC) และชุมชนเสมือน (Virtual Community) บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet)

การสื่อสารผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ในรูปแบบการสร้างชุมชนเสมือนจริงถือได้ว่าเป็นการสื่อสารในรูปแบบทันสมัยซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านการสื่อสารและประโยชน์ทางด้านอื่นได้มาก เช่น การสร้างชุมชนออนไลน์ที่เสมือนหนึ่งได้เข้าไปเรียนรู้ในสถานที่นั้นจริงจากห้องสมุดมหาวิทยาลัย โดยผู้ร่วมในชุมชนสามารถเลือกหนังสือมาอ่านได้โดยไม่ต้องเสียเวลาเดินทางไปสถานที่นั้น การสื่อสารผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยการสร้างชุมชนออนไลน์นี้ ผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดเป็นกรอบการศึกษาในงานวิจัยนี้ไว้ดังนี้

อินเทอร์เน็ต (Internet) เป็นเครื่องมือการสื่อสารด้วยระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์สากลที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลกที่เชื่อมโยงเอาเครือข่ายคอมพิวเตอร์ย่อย ๆ ซึ่งกระจายอยู่ทั่วทุกมุมโลกเข้าไว้ด้วยกันผ่านโครงสร้างโทรคมนาคมขั้นพื้นฐาน อินเทอร์เน็ตจัดเป็นช่องทาง (Channel) หรือตัวนำสาร (Carrier) ที่มีศักยภาพในการสื่อสาร (Potential Medium) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ในกระบวนการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นศักยภาพของสื่อรูปแบบใหม่ที่ยังเคยปรากฏในสื่ออื่น ๆ (เพ็ญพรรณ รัชชิตกุล, 2544, น. 24) อย่างไรก็ตามการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตไม่ได้ถูกจัดเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือการสื่อสารมวลชนเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่อินเทอร์เน็ตจัดเป็นสื่อซึ่งรวมเอาคุณสมบัติของการสื่อสารทั้งสองรูปแบบเข้าไว้ด้วยกัน

อย่างไรก็ตามเมื่อมีการนำเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้กันอยู่แพร่หลายทั่วไปเชื่อมต่อเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มนุษย์เราก็มีโอกาสได้สัมผัสกับช่องทางการสื่อสารรูปแบบใหม่ หรือที่เรียกกันว่า “การสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์” (Computer-Mediated Communication : CMC)

ดีเซมเบอร์ (December) (“What is Computer-Mediated Communication...” online, 2002) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ไว้ว่า เป็นกระบวนการสื่อสารของมนุษย์โดยมีคอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลาง ประกอบด้วยผู้สื่อสารและเนื้อหาสาระซึ่งมีความเฉพาะเจาะจง เมื่อทั้งสององค์ประกอบรวมเข้าด้วยกัน จะเกิดเป็นกระบวนการสื่อสารเพื่อวัตถุประสงค์อันหลากหลาย

นักวิชาการทางด้านคอมพิวเตอร์ วอลเทอร์ (Walther, 1992, p. 55) กล่าวว่า การสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์คือการประชุมโดยอาศัยคอมพิวเตอร์ (Computer Conferencing) และการใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Mail) ซึ่งเกิดขึ้นและดำเนินไปในเวลาเดียวกัน (Synchronous) หรือต่างเวลากัน (Asynchronous) โดยที่ผู้ส่งสารจะทำการใส่รหัส (Encode) ลงไปในเนื้อหาของสาร (Text Message) ซึ่งจะถูกถ่ายทอด (Relayed) จากคอมพิวเตอร์ของผู้ส่งสารไปยังคอมพิวเตอร์ของผู้รับสาร

ลักษณะสำคัญของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ก็คือ การมีปฏิสัมพันธ์ (Interactivity) และการเชื่อมต่อระหว่างกัน (Interconnectivity) ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์และการเชื่อมต่อระหว่างกันนั้น ส่งผลให้ผู้ใช้งานมีอำนาจในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้ในระดับโลก (“Interactive Mass Media and Political Participation,” online, 1994) นอกจากนั้นการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ยังปราศจากข้อจำกัดในเรื่องเวลา (Time) และสถานที่ (Space) ผู้ใช้งานจึงสามารถทำการติดต่อสื่อสารถึงผู้อื่นได้ทุกที่ทุกเวลา

ในงานวิจัยของไรด์ (Reid) (“Electropolis: Communication and Community on Internet Relay Chat,” online, 1991) เรื่อง Communication and Community on Internet Relay Chat ได้กล่าวถึงการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ไว้ว่า

การสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์เป็นระบบที่ต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และเครือข่ายโทรคมนาคมเพื่อที่จะผลิต เก็บรวบรวม ส่งผ่าน และดำเนินการติดต่อสื่อสาร โดยการสื่อสารผ่านสื่อกลาง

คอมพิวเตอร์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบด้วยกัน คือ (1) ไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Mail: E-mail) ซึ่งเป็นระบบที่ผู้ใช้งานสามารถส่งข้อความไปถึงผู้อื่นได้ (2) ข้อมูลข่าวสาร (News) ซึ่งผู้ใช้สามารถส่งข้อความเพื่อเป็นข้อมูลในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้อื่นได้ตั้งขึ้น ในขณะเดียวกันผู้งานก็สามารถปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ตั้งประเด็นได้ เช่นเดียวกัน การสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ทั้งสองรูปแบบที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะอยู่ในลักษณะไม่พร้อมเพรียงกัน (Asynchronous) กล่าวคือ การรับและส่งข้อความไม่ว่าจะเป็นไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรือข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ นั้น ดำเนินไปในเวลาที่แตกต่างกัน ในขณะที่การสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบที่ (3) โปรแกรมสำหรับการสนทนา (Chat Programs) นั้น เป็นลักษณะของการสื่อสารที่เกิดขึ้นอย่างพร้อมเพรียงกัน (Synchronous) ในช่วงเวลาเดียวกัน โดยผู้ใช้งานสามารถพิมพ์ข้อความโต้ตอบไปยังหน้าจอคอมพิวเตอร์ของผู้ใช้งาน หรือกลุ่มผู้ใช้งานคนอื่น ๆ ได้ในทันที

นอกจากนี้ ฮิลล์ (Hillz, 1978 อ้างถึงใน สายชล บุณกิจ, 2541, น. 18) ได้ทำการจำแนกปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการนำคอมพิวเตอร์มาใช้เป็นสื่อกลางในการสื่อสารไว้ดังนี้

1. การใช้เพื่อแทนที่ (Substitution) โดยปรากฏการณ์ในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นเมื่อ CMC ถูกนำมาใช้แทนที่การสื่อสารรูปแบบดั้งเดิมที่เคยมีมา ยกตัวอย่างเช่น การใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) แทนการใช้จดหมายแบบปกติ โทรเลข หรือโทรศัพท์ เป็นต้น

ปรากฏการณ์การนำคอมพิวเตอร์มาใช้เพื่อแทนที่ตามที่ฮิลล์ได้กล่าวไว้นั้น มีความสอดคล้องกับแนวคิด Media Substitution Hypothesis (Atkin, et al., 1998: Jeffres et al., 1995: Lin, 2001, quoted in Cheong, "Internet Adoption in Macao," online, 2002) ซึ่งอธิบายว่าสื่อใหม่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อสื่อรูปแบบดั้งเดิม โดย ลิน (Lin, 1994, pp.1-17) ยังได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ผู้บริโภคอาจจะละทิ้งสื่อเก่าและหันไปใช้งานสื่อใหม่แทน เนื่องจากสื่อใหม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้มากกว่า นอกจากนี้งานวิจัยของเจมส์และคณะ (James et al., 1995) ยังระบุด้วยว่า ผู้ใช้บริการกระดานข่าวในอินเทอร์เน็ต (BBSs) จะใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือ และสนทนาทางโทรศัพท์น้อยลง

2. การใช้เพื่อเสริม (Add-on) ซึ่งปรากฏการณ์ลักษณะนี้จะเกิดขึ้นเมื่อ CMC ถูกนำมาใช้เสริมในขณะที่วิธีการสื่อสารแบบเดิมยังคงอยู่ เช่น การอ่านผังรายการโทรทัศน์ในอินเทอร์เน็ต ก่อนที่จะเปิดดูรายการโทรทัศน์ที่ต้องการ เป็นต้น

3. การใช้เพื่อการแผ่ขยาย (Expansion) คือปรากฏการณ์การใช้ CMC เพื่อการสื่อสารที่มีรูปแบบแตกต่างไปจากเดิม เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ออนไลน์ในอินเทอร์เน็ตก็ถือว่าเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการบริโภคสื่อหนังสือพิมพ์ แม้ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับเดียวกันก็ตาม

ความแตกต่างระหว่างการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์และสื่อดั้งเดิมก็คือ ความต่างในแง่ท่าทีของการกระทำต่อสื่อ โดย CMC เป็นสื่อประเภทที่จะใช้เมื่อใดก็ได้ (Transient) ไม่ติดเงื่อนไขเรื่องเวลาในการนำเสนอเนื้อหาเหมือนสื่อประเภทอื่นๆ CMC กระจายตัวเองอยู่ทั่วไป (Widely Distributed) CMC มีความหลากหลายในแง่เส้นทางหรือช่องทาง (Multi-Model) และ CMC ให้โอกาสผู้สื่อสารในการกระทำใด ๆ กับเนื้อหาสารก็ย่อมได้ (Manipulation of Content) (Lindlof & Shatzer, 1998 อ้างถึงใน กิตติ กันภัย, 2543, น. 102)

เว็บบอร์ด (Web Board) หรือกระดานข่าว (Bulletin Board System) ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นับเป็นช่องทางการสื่อสารรูปแบบใหม่ซึ่งเป็นผลผลิตจาก CMC และกำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เว็บบอร์ดประกอบด้วย (1) กลุ่มผู้สื่อสารขนาดใหญ่ (2) การรับ-ส่งข้อมูลอย่างรวดเร็ว (3) การส่ง

ข้อความ (Post) ทำได้อย่างสะดวก (โดยที่ผู้เฝ้าประตูข่าวสารไม่มีบทบาทมากนัก) (4) มีกลุ่มผู้รับสารมากมาย หลายกลุ่มซึ่งจัดแบ่งตามลักษณะความสนใจ(5) ค่าใช้จ่ายไม่สูงนัก (James, Wotring and Forest, 1995, pp. 30-50)

เว็บบอร์ดมีวัตถุประสงค์คล้ายกลุ่มข่าว (Newsgroup) แต่ขอบเขตของเว็บบอร์ดมักจะจำกัดอยู่เฉพาะสมาชิกเท่านั้น ในขณะที่กลุ่มข่าวมีความเป็นสากลและมีความหลากหลายของผู้ใช้บริการมากกว่า อย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่ามีการมีจำนวนสมาชิกที่มากกว่าและหลากหลายกว่านั้น จะทำให้การแสดงทรรศนะ ความคิดเห็นต่าง ๆ นั้นถูกต้องเสมอไป (สมชาย นำประเสริฐชัย, 2541 อ้างถึงใน มลินี สมภพเจริญ, 2547, น. 34)

มอริส และโอแกน (Morris & Ogan, "The Internet as Mass Medium," online, 1996) ได้จำแนกกลุ่มผู้ส่งสารและผู้รับสารในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตออกเป็น 4 ประเภทด้วยกันคือ

1. การสื่อสารระหว่างบุคคลแบบไม่พร้อมกัน (One-to one Asynchronous Communication) เช่น การสื่อสารด้วยจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)
2. การสื่อสารระหว่างกลุ่มบุคคลแบบไม่พร้อมกัน (Many-to-many Asynchronous Communication) เช่น Usenet, Electronic Bulletin Boards และ Listservers ซึ่งผู้รับสารจะต้องทำการลงทะเบียนในระบบก่อนใช้บริการ
3. การสื่อสารแบบพร้อมกัน (Synchronous Communication) ทั้งในรูปแบบของ One-to-one ไปจนถึง One-to-many เช่น การสนทนาผ่านทางคอมพิวเตอร์ (Internet Relay Chat)
4. การสื่อสารแบบไม่พร้อมกัน (Asynchronous Communication) ซึ่งโดยทั่วไปจะอยู่ในลักษณะของการที่ผู้รับสารต้องการค้นหาเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อที่จะเข้าไปค้นหาข้อมูลข่าวสาร ซึ่งจะเป็นได้ทั้งการสื่อสารในรูปแบบของ Many-to-one, One-to-one รวมทั้ง One-to-many เช่น Web site, Gopher และ FTP sites เป็นต้น

เมื่อพิจารณากลุ่มผู้ส่งสารและผู้รับสารในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามที่มอริสและโอแกนได้จำแนกไว้ข้างต้น เว็บบอร์ดจัดอยู่ในประเภทของการสื่อสารระหว่างกลุ่มบุคคลแบบไม่พร้อมกัน (Many-to-many Asynchronous Communication) กล่าวคือเป็นการสื่อสารจากผู้ส่งสารหลายคนไปสู่ผู้รับสารหลายคนโดยไม่จำเป็นต้องออนไลน์ (Online) ในช่วงเวลาเดียวกัน ผู้ส่งสารจะทำการทิ้งข้อความ (Post Messages) หรือที่เราเรียกกันว่า "กระทู้" ได้โดยปราศจากข้อจำกัดทั้งในเรื่องของเวลาและสถานที่ เมื่อผู้รับสารได้รับข้อความก็จะมีเวลาในการอ่านพิจารณาเรื่องราวอย่างถี่ถ้วนก่อนที่จะทำการตอบกลับ นอกจากนี้การสื่อสารผ่านเว็บบอร์ดยังเป็นการสื่อสารแบบไม่เห็นหน้าค่าตา ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร (Anonymous) ไม่รู้ชื่อเสียงเรียงนาม เพราะมักจะมีการใช้นามแฝงในการสื่อสาร ซึ่งการไม่เปิดเผยตัวตนที่แท้จริงรวมทั้งการได้รับโอกาสในการสื่อสารอย่างเสรี ส่งผลให้ผู้ใช้งานเว็บบอร์ดกล้าแสดงออกทางความคิดผ่านสื่อประเภทนี้มากกว่าสื่อใด ๆ ที่เคยมีมา

การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารในเว็บบอร์ดเกิดขึ้นจากสภาพบรรยากาศของการสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ (Computer Mediated Environment) ดังนั้นข่าวสาร (Content) จากผู้ส่งสารจึงไม่ได้ถูกส่งผ่านไปยังผู้รับสารโดยตรง แต่เป็นการส่งผ่านตัวกลาง (Medium) ซึ่งในที่นี้ก็คือเว็บบอร์ด อย่างไรก็ตามผู้ใช้งานเว็บบอร์ดจะมีบทบาทเป็นได้ทั้ง ผู้ส่งสาร (Sender: S) และผู้รับสาร (Receiver: R) ในเวลาเดียวกัน กล่าวคือเมื่อผู้ตอบกระทู้ได้แสดงความคิดเห็นในกระทู้ที่ตนเองสนใจแล้ว ผู้ตอบกระทู้ก็สามารถปรับเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้ตั้งกระทู้ได้เช่นกันในกรณีที่ต้องการทราบความคิดเห็นของบุคคลอื่น ซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับการสื่อสารระหว่างกลุ่มบุคคลผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ (Many-to-Many in Computer Mediated Environment)

นอกจากนี้ผู้ใช้งานเว็บบอร์ดมีบทบาททั้งในฐานะของ ผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะแตกต่างจากการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนที่การเข้าถึงสื่อทำได้ไม่สะดวก เพราะถูกควบคุมโดยนักวิชาชีพสื่อมวลชนผู้ทำหน้าที่กรองข่าวสาร (Gatekeeper) นอกจากนี้ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตยังมีลักษณะของการสื่อสารแบบแสวงหาข้อมูลข่าวสารตามความสนใจของผู้ใช้ (Active Information Seeker) ซึ่งต่างจากสื่อมวลชนประเภทอื่นที่เป็นการสื่อสารแบบผลักดันข้อมูลออกสู่ผู้รับสาร อย่างไรก็ตามอินเทอร์เน็ตจัดเป็นสื่อที่ควบคุมโดยผู้ใช้งานมากกว่าผู้ส่งสาร นั่นคือผู้ใช้งานสามารถแสวงหาข้อมูลข่าวสารที่ต้องการได้ ในขณะที่เดียวกันก็สามารถปฏิเสธข้อมูลข่าวสารที่ตนเองไม่สนใจได้โดยสะดวก หากผู้ใช้งานมีความสนใจในข้อมูลข่าวสารเรื่องใด ๆ เป็นพิเศษ ก็สามารถติดต่อสื่อสารเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติม ตลอดจนสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขและร่วมเสนอแนะความคิดเห็นของตนได้ด้วยการใช้ประโยชน์อิเล็กทรอนิกส์หรือการสนทนาผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร (มลินี สมภพเจริญ, 2547, น. 44)

ด้วยคุณูปการของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ที่ได้กล่าวไปข้างต้น ส่งผลให้ชุมชนรูปแบบใหม่ค่อย ๆ ก่อตัวขึ้นบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยชุมชนแห่งนี้มักถูกเรียกขานว่า “ชุมชนเสมือน”

นอกจากแนวคิดการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์จะเป็นแกนหนึ่งในการวิเคราะห์เรื่อง อิทธิพลของเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมที่มีต่อการกำหนดวาระสารในหน้าหนังสือพิมพ์ไทยแล้ว การสื่อสารผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ยังทำให้เกิดชุมชนเสมือนจริง ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวทางในการศึกษาเรื่องชุมชนเสมือนจริงมาสรุปได้ดังนี้

ชุมชนเสมือน (Virtual Community)

การสื่อสารด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ทำให้เกิดชุมชนเสมือนจริงเป็นแนวทางการสื่อสารที่ได้รับความนิยมจากผู้สื่อสารที่ทันสมัยจำนวนมาก การสร้าง facetime รวมทั้งการสร้างห้องสนทนาที่ทำให้ผู้รับและผู้ส่งสารได้มองเห็นซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดการโต้กลับทันทีทันใดโดยไม่ต้องอาศัยระยะเวลารวมทั้งสามารถสร้างสถานการณ์การสื่อสารได้เหมือนจริง แนวคิดการสร้างชุมชนเสมือนเป็นแนวคิดหนึ่งที่มีความน่าสนใจแนวคิดหนึ่งในการศึกษา

การเกิดขึ้นของ CMC ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการติดต่อสื่อสารในสังคม กล่าวคือรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์เดินทางมาสู่จุดเปลี่ยนครั้งยิ่งใหญ่ เมื่อมนุษย์ได้สัมผัสกับ “ชุมชนแห่งใหม่” ซึ่งมีความสัมพันธ์อันแนบแน่นกับ CMC ชุมชนแห่งนี้เราเรียกกันว่า “ชุมชนเสมือน”

ชุมชนเสมือน หรือชุมชนออนไลน์ (Virtual Community/Online Community) เป็นชุมชนซึ่งมีอยู่จริงบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ชุมชนที่ว่่านี้ไม่ได้เป็นกรรมกรกลุ่มกันทางกายภาพ แต่เป็นการรวมกลุ่มกันตามลักษณะความสนใจ โดยปราศจากข้อจำกัดทั้งทางด้านเวลา (Time) และสถานที่ (Space) นอกจากนี้ชุมชนเสมือนยังมีพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) ซึ่งทำหน้าที่เป็นเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิด เป็นสถานที่ในการพบปะ พูดคุย ตลอดจนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

ในหนังสือ The Virtual Community : Homesteading on the Electronic Frontier ของ เรน โกลด์ (Rheingold, 2000, p. 80) ได้กล่าวถึง “ชุมชนเสมือน” สรุปได้ว่า

จากคำจำกัดความข้างต้นชี้ให้เห็นว่า “ชุมชนเสมือน” จะปรากฏขึ้นในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตก็ต่อเมื่อบุคคลจำนวนหนึ่งมีความพอใจที่จะมารวมตัวกันเพื่อถกเถียงและอภิปรายถึงประเด็นต่าง ๆ ในสังคมในระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งลักษณะการรวมตัวดังกล่าวก่อให้เกิดเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับ “ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล” ขึ้นในไซเบอร์สเปซ

นอกจากนี้ลีคลิเตอร์ และไทเลอร์ (1968 อ้างถึงใน กิตติ กันภัย, 2543 น. 119) ได้เสนอธรรมชาติของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับ CMC ว่าเป็นชุมชนที่มีคอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลาง (Computer-Mediated Community) ประกอบด้วยสมาชิกที่อยู่ต่างที่ (Geographically Separated Members) บางครั้งสมาชิกเหล่านี้รวมตัวกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ และบางครั้งก็เล่นบทบาทแบบฉายเดี่ยว ชุมชนที่ว่านี้ไม่ได้มีลักษณะร่วมตำแหน่งที่ตั้ง (Common Location) หากแต่มีความสนใจร่วมกัน (Common Interest) ผู้ที่บุคคลจะปฏิสัมพันธ์ด้วยในระหว่างที่กำลังออนไลน์ (online) คือบุคคลที่มีคุณสมบัติสำคัญนั้นคือ มีความสนใจและเป้าหมายที่ตรงกัน (Commonality of Interests and Goals)

ปัจจุบันการสร้างชุมชนเสมือนยังคงเป็นเรื่องยากที่จะทำความเข้าใจกับคำว่า “ชุมชน” ในสื่อ (Medium) รูปแบบใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีศักยภาพในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของบุคคลแปลกหน้า โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face Communication) คำพูดและความคิดเห็นทั้งหลายจะสื่อสารกันในรูปแบบของดิจิทัล (Digital) ซึ่งจะปรากฏอยู่ใน Usenet Bulletin Boards และ MUDs (Multi-User-Domains) (McGuigan, 1996, p. 182)

อย่างไรก็ตาม โจนส์ (Jones, 1995 quoted in Rheingold, 2000, p.349) ให้ความเห็นว่า ผู้คนในชุมชนเสมือนนั้น ยังคงพบปะและติดต่อกันด้วยวิธีการสื่อสารในรูปแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face Communication) แต่การพบปะ (meet) และการเผชิญหน้า (face) ดังกล่าวนั้น จะต้องอยู่ภายใต้คำจำกัดความใหม่

ลักษณะอันโดดเด่นซึ่งทำให้ชุมชนเสมือนแตกต่างกับชุมชนจริง ๆ ในสังคมปกติก็คือการเป็นสถานที่ซึ่งเปิดกว้างและเข้าถึงได้ง่าย ไม่ว่าใครก็ตามสามารถเป็นส่วนหนึ่งในชุมชนแห่งนี้ได้โดยไม่ต้องจำกัดเรื่องเวลาและอาณาเขต ในขณะที่ชุมชนจริง ๆ (Real Community) นั้น บ่อยครั้งเรามักจะเข้าถึงได้ยากกว่า อย่างไรก็ตาม ชุมชนเสมือนก็ยังคงมีคุณลักษณะบางประการของชุมชนจริงประกอบอยู่เช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน การมีวัตถุประสงค์บางอย่างร่วมกัน การแสดงอัตลักษณ์ ความรู้สึกในการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน บรรทัดฐานที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังมีระเบียบแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติซึ่งไม่ได้ถูกเขียนขึ้นไว้เป็นลายลักษณ์อักษร (Netiquette) อีกด้วย ทั้งนี้ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตอาจจะเพิกเฉย หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวก็เป็นได้ (Dennis McQuail, 2005. P. 149)

สำหรับการไม่แสดงตัวตน (Anonymous) รวมทั้งการไม่แสดงชื่อเสียงเรียงนามที่แท้จริงของบุคคลเป็นคุณลักษณะอีกประการหนึ่งของชุมชนเสมือน ในประเด็นนี้ คีส์เลอร์ (Kiesler, 1986), quoted in Rheingold, 2000 p. 351) ได้ให้ความเห็นถึงผลกระทบของการไม่เปิดเผยตัวตนของบุคคลว่า เมื่อการสื่อสารดำเนินไปโดยปราศจากข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้นบุคคลจึงมักจะให้ความสำคัญกับตัวสาร (Message) มากกว่าสิ่งอื่น ๆ ซึ่งการไม่เปิดเผยตัวตนที่แท้จริงในชุมชนเสมือนส่งผลให้ผู้สื่อสารรู้สึกยิ่งใหญ่และมีอำนาจในการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันพวกเขาก็จะสัมผัสถึงบุคลิกและลักษณะของคู่สื่อสารลดน้อยลง เอาใจใส่ต่อบุคคลอื่นลดน้อยลง รู้สึกต่อความละเอียดลดน้อยลง รู้สึกกังวลน้อยลงเมื่อพวกเขาถูกนำไปเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น

นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญต่อบรรทัดฐานในสังคมลดน้อยลงด้วย จากคำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการสื่อสารในชุมชนเสมือนได้ทำให้บุคคลก้าวพ้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในรูปแบบดั้งเดิมไปสู่ความสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่ ความกล้าแสดงออกในการสื่อสารของบุคคลมีเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่พวกเขาตระหนักถึงบุคคลอื่นลดน้อยลง นอกจากนี้สถานภาพของบุคคลยังแปรเปลี่ยนไปเมื่อพวกเขาเล่นบทผู้สื่อสารในชุมชนเสมือนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

สำหรับชุมชนเสมือนในประเทศไทยซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางทั้งจากคนไทยในประเทศและคนไทยที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศก็คือ PANTIP.COM หรือ “พันทิปดอทคอม สดุดีเว็บบอร์ดไทย เพื่อสังคม

ออนไลน์คุณภาพ” ซึ่งมีที่อยู่อย่างเป็นทางการคือ <http://www.pantip.com> ปัจจุบันชุมชนออนไลน์แห่งนี้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วและมีผู้เข้าใช้บริการจำนวนในแต่ละวันสำหรับประเทศไทยแล้ว PANTIP.COM นับว่าเป็นเว็บไซต์ซึ่งสะท้อนภาพชุมชนเสมือนของไทยได้ชัดเจนที่สุดแห่งหนึ่ง

ในส่วนของเว็บบอร์ด “คาเฟ่” (Café) หรือสภากาแฟออนไลน์ PANTIP.COM หรือที่อยู่อย่างเป็นทางการ ก็คือ <http://www.pantip.com/cafe> กล่าวได้ว่าเป็นส่วนที่ได้รับความนิยมจากสมาชิกพันทิปมากที่สุด เว็บบอร์ดคาเฟ่จะถูกจัดสรรออกเป็น “โต๊ะ” เพื่อแบ่งกลุ่มสมาชิกตามลักษณะความสนใจ (Interest) ปัจจุบันสภากาแฟออนไลน์แห่งนี้ ประกอบด้วยเว็บบอร์ดทั้งหมด 20 โต๊ะ ได้แก่

1. สยามสแควร์ : เป็นกลุ่มซึ่งสนทนาในหัวข้อการเรียน รอบรั้วมหาวิทยาลัย หาเพื่อน ดารา นักร้อง การ์ตูนและแฟชั่น
2. เฉลิมไทย : เป็นกลุ่มซึ่งสนทนาในหัวข้อภาพยนตร์ วิทย์ โททศน์ ดนตรี ดารา นักร้อง การ์ตูน แดดวงโฆษณา ละครเวที และศิลปวัฒนธรรม
3. จตุจักร : เป็นกลุ่มซึ่งสนทนาในหัวข้อสัตว์เลี้ยง การปลูกต้นไม้ การเกษตร ของสะสมและอาหารการกิน
4. ชายคา : เป็นกลุ่มซึ่งสนทนาในหัวข้อที่พักอาศัย การออกแบบตกแต่งที่พักอาศัย เฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และอาหารการกิน
5. รัชดา : เป็นกลุ่มซึ่งสนทนาในหัวข้อรถยนต์ มอเตอร์ไซด์ ประดับยนต์ และการจราจร
6. มานูครอง : เป็นกลุ่มซึ่งสนทนาในหัวข้ออุปกรณ์การสื่อสาร อุปกรณ์เสริม ผู้ให้บริการและระบบการสื่อสาร
7. ศุภลาศัย : เป็นกลุ่มซึ่งสนทนาในหัวข้อกีฬา และศิลปะการต่อสู้แขนงต่าง ๆ
8. บลู แพลเน็ต : เป็นกลุ่มซึ่งสนทนาในหัวข้อการเดินทางท่องเที่ยว กิจกรรมกลางแจ้งต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อม
9. กล้อง : เป็นกลุ่มซึ่งสนทนาในหัวข้อกล้องถ่ายภาพ และการถ่ายภาพทั่วไป
10. สวนลมพินิ : เป็นกลุ่มซึ่งสนทนาในหัวข้อสุขภาพกาย จิต ปัญหาชีวิต คลินิกหมออาสา โภชนาการ และความงาม
11. ไกลบ้าน : เป็นกลุ่มซึ่งสนทนาในหัวข้อการศึกษาต่อต่างประเทศ การทำงานในต่างประเทศ และชีวิตในต่างแดน
12. ห้องสมุด : เป็นกลุ่มซึ่งสนทนาในหัวข้อหนังสือ การประพันธ์ ภาษาไทย การศึกษาและประวัติศาสตร์
13. ศาสนา : เป็นกลุ่มซึ่งสนทนาในหัวข้อศาสนา และปรัชญา
14. หัวากอ : เป็นกลุ่มซึ่งสนทนาในหัวข้อวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิศวกรรม เทคโนโลยีและดาราศาสตร์
15. สีส้ม : เป็นกลุ่มซึ่งสนทนาในหัวข้อการตลาด การบริหาร และธุรกิจ SME
16. สินธร : เป็นกลุ่มซึ่งสนทนาในหัวข้อหุ้น การเงินและการลงทุน
17. ราชดำเนิน : เป็นกลุ่มซึ่งสนทนาในหัวข้อการเมือง กวีการเมือง เศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย และต่างประเทศ
18. โทโร่ : เป็นแหล่งร้องเรียน และเรียกร้องหาความเป็นธรรมในสังคม (เดิมโต๊ะโทโร่อยู่ในความดูแลของ PANTIP.COM แต่ปัจจุบันเว็บบอร์ดโต๊ะดังกล่าวได้แยกออกไปดำเนินการโดย NGO ที่ไม่แสวงหาผลกำไร สามารถเข้าถึงได้ที่ <http://www.torakhong.org/>)

19 ไร้สังกัด : เป็นกลุ่มซึ่งสนทนาในหัวข้อทั่ว ๆ ไป ไม่สังกัดกลุ่มใดเป็นพิเศษ

20. รวมมิตร : เป็นแหล่งรวมกระทู้จากทุกกลุ่มของ PANTIP.COM

“คล้าก” (Clarke) หนึ่งในสมาชิกของเว็บบอร์ดคาเฟ่ (Café) หรือสภากาแฟออนไลน์ใน PANTIP.COM ได้แสดงความคิดเห็นต่อเว็บบอร์ดคาเฟ่ไว้ว่า

เข้าสภากาแฟเหมือนไปปาร์ตี้เล็ก ๆ บ้านเพื่อน 4-5 น วงสนทนาเดี่ยว สนทนาสนทนากลมเกลียวอะไรปานนั้น ต่อมาเริ่มล้ายงานเลี้ยงรุ่นเล็ก ๆ โต๊ะยาวเริ่มแบ่งออกเป็นหลายวงสนทนา หลายหัวข้อ หัวโต๊ะทั้งสองฝั่งชักคุยกันไม่ถึงและแล้วก็เริ่มเหมือนงานเลี้ยงโต๊ะจีน ที่นี้การแย่งวงชัดเจนขึ้น เป็นโต๊ะ เป็นกลุ่ม ต่างคนต่างกิน เริ่มแซว วิวาทข้ามโต๊ะ ขึ้นต่อมา ชักเหมือนบุฟเฟต์ ที่นี้เริ่มแย่งกันตักอาหาร เอามาแบ่งกันกินในกลุ่ม ปัจจุบันนี้ ผมว่ามันคล้ายงานเลี้ยง Cocktail สะ คุยกันไม่ค่อยทั่วถึง ต่างคนตระเวนหาสิ่งที่ตนต้องการ บ้างเดินพล่านไป บ้างปักหลักข้างเวทีบางท่านเริ่มมูมเส้า บางคู่ชวนกันสืลลาศ บางคนดื่มสุราชีวิตหนักหนอย เกือบกดมาปลดปล่อยในงานด้วยบทบาทอันธพาลที่ยะระรานผู้อื่นแล้วพรุ่งนี้ละสภากาแฟจะเป็นเช่นใด

จากทรรศนะข้างต้น ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่าชุมชนออนไลน์อย่าง PANTIP.COM เองก็ยังประสบกับปัญหาในเรื่องของความขัดแย้งและการแบ่งพรรคแบ่งพวกเช่นเดียวกับชุมชนจริง ๆ (Real Community) ในสังคมเช่นกัน ซึ่งนั่นอาจเป็นเพราะชุมชนเสมือนมีคุณลักษณะบางประการ ซึ่งสอดคล้องกับชุมชนจริงดังที่ได้กล่าวไปแล้ว อย่างไรก็ตามก็ยังมีคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งซึ่งทำให้ชุมชนเสมือนแตกต่างจากชุมชนจริงอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือเรื่องของ “สิทธิและเสรีภาพ” ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าบุคคลในชุมชนเสมือนจะได้รับอิทธิพลและเสรีภาพมากกว่าบุคคลที่อยู่ในชุมชนจริง ๆ (ถึงแม้ว่าบุคคลผู้นั้นคือบุคคลเดียวกันก็ตาม) ด้วยเหตุที่ชุมชนเสมือนมักจะไม่ถูกแทรกแซงโดยอำนาจรัฐ การแสดงความคิดเห็นจึงกระทำได้อย่างเสรี ปราศจากการทำหน้าที่กั้นกรองจากผู้เฝ้าประตูข่าวสาร (Gatekeeper)

นอกจากนี้ยังไม่มีกฎหมายและข้อบังคับในการควบคุมดูแลที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ดังนั้นการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์บุคคลอื่นด้วยถ้อยคำที่รุนแรงหรือการทะเลาะเบาะแว้งเมื่อความคิดเห็นไม่ตรงกันจึงมักจะเป็นปรากฏการณ์ในชุมชนเสมือนที่พบเจอได้อยู่เสมอ

การแสดงความคิดเห็นและทรรศนะในชุมชนเสมือนจะเกิดขึ้นในสถานที่ซึ่งเรียกกันว่า “พื้นที่สาธารณะ” (Public Sphere) ซึ่งทำหน้าที่เป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนทางความคิด (Public Forum) เป็นสถานที่ในการพบปะ พูดคุย อภิปราย ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างเสรี ซึ่งไม่ว่าใครก็ตามสามารถมีส่วนร่วมและแสดงบทบาทของตนในพื้นที่สาธารณะแห่งนี้ได้ภายใต้ความเสมอภาค เท่าเทียมกัน

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ (Computer-Mediated Communication : CMC) ชุมชนเสมือน (Virtual Community) บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) มาเป็นกรอบในการศึกษาเว็บบอร์ดคาเฟ่ใน PANTIP.COM ทั้งนี้เพื่อวิเคราะห์ถึงคุณลักษณะสำคัญของกระบวนการสื่อสารภายใต้แนวคิดดังกล่าว อาทิ การมีปฏิสัมพันธ์ในทันทีทันใด การไม่ระบุดตัวตนของผู้สื่อสาร เสรีภาพและประชาธิปไตยในการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อ การควบคุมข่าวสาร รวมทั้งการแสวงหาข่าวสารตามลักษณะความสนใจของผู้ใช้ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวมีบทบาทต่อการกำหนดวาระสารภายในเว็บบอร์ดทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดวาระสารในหนังสือพิมพ์ไทย

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำแนวคิดพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) มาประกอบการวิเคราะห์แนวคิดการสร้างชุมชนเสมือนบนพื้นที่การสื่อสารผ่านช่องทางคอมพิวเตอร์ เพราะพื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ที่ชาวออนไลน์ทางการเมืองนิยมใช้แสดงความคิดเห็นซึ่งถือเป็นเวทีหนึ่งทางการสื่อสารและมีอิทธิพลต่อการกำหนดวาระสารในหนังสือพิมพ์ไทย

แนวคิดพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere)

พื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ทางการสื่อสารพื้นที่หนึ่งที่มีความสนใจทางสื่อใหม่ภายใต้สิทธิ เสรีภาพทางความคิดเห็น โดยผู้ส่งสารยังคงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบในการใช้สิทธิเสรีภาพผ่านพื้นที่สาธารณะภายใต้กฎกติกา 3 ประการ ประการแรกคือ ประชาชนทุกคนพึงมีสิทธิและโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างเท่าเทียมกัน ประการที่สองคือ ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและชุมชน ในการที่จะดำรงอยู่และจัดการปกครองตนเองร่วมกัน อันจะนำไปสู่ประการที่สาม คือ ประชาชนพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยพึงมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อที่จะกำหนดนโยบายและชะตากรรมของสังคมร่วมกัน ทั้งนี้สังคม ประชาคม และชุมชนจะต้องมีระบบการสื่อสารซึ่งเป็น “พื้นที่สาธารณะ” (Public Sphere) ซึ่งเปิดกว้างสำหรับประชาชนทุกคนได้เข้าถึงอย่างเสมอภาคกัน พื้นที่สาธารณะจะทำหน้าที่เป็นเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร อภิปรายโต้แย้ง รวมทั้งแสดงความคิดเห็นร่วมกันในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นสาธารณะภายในสังคม (“สื่อภาคประชาชน”, ออนไลน์, 2547)

สำหรับ ฮาเบอร์มาส (Jurgen Habermas) นักวิชาการชาวเยอรมันในกลุ่มทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Theory) สำนักแฟรงค์เฟิร์ต (The Frankfurt School) ได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นที่สาธารณะไว้ว่า พื้นที่สาธารณะในยุคแห่งแสงสว่างทางปัญญา (Enlightenment) และได้ให้ความหมายของ “พื้นที่สาธารณะ” ไว้ว่า เป็นเวทีสำหรับพลเมืองในการมีส่วนร่วมกับการสาธารณะต่าง ๆ บนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม

แนวคิดของฮาเบอร์มาสมีจุดเริ่มต้นมาจากแนวคิดเกี่ยวกับศูนย์กลางของประชาชนในนครรัฐ (Polis) ของประเทศกรีก การพูดคุย อภิปรายและกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ของประชาชนจะดำเนินไปในสถานที่ซึ่งเรียกกันว่า Agora (เวที/สถานที่สาธารณะ) โดย Agora จะเป็นศูนย์กลางของการแลกเปลี่ยน ซื้อขายสินค้า รวมทั้งเป็นสถานที่ซึ่งประชาชนมารวมตัวกันเพื่อพบปะ พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ ดังนั้น Agora จึงเป็นมากกว่าสถานที่ซื้อขายสินค้าทั่วไป เพราะ Agora ยังมีความสำคัญในฐานะของการเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนข่าวสาร (Information) แลกเปลี่ยนประเพณีวัฒนธรรม (Customs) แม้กระทั่งเป็นสถานที่ในการซุบซิบนินทา (Gossip) โดยส่วนใหญ่แล้ว Agora มักจะตั้งอยู่ในเขตชายแดน ซึ่งเป็นบริเวณที่ชาวเมืองของนครรัฐมีโอกาสได้พบเจอและพูดคุยแลกเปลี่ยนข่าวสารกับนักเดินทางจากประเทศใกล้เคียงที่เดินทางผ่านมา (Habermas, 1989, quoted in Whittaker, 2002, p. 143)

นอกจากนี้ฮาเบอร์มาสยังได้อธิบายว่า สถานที่ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการค้า ตลอดจนสถานที่รวมตัวกันของประชาชนเพื่ออภิปรายประเด็นสาธารณะต่าง ๆ เช่นเดียวกับ Agora ของประเทศกรีกนั้นเริ่มก่อตัวขึ้นอีกครั้งในช่วงศตวรรษที่ 17-18 ซึ่งฮาเบอร์มาสวิเคราะห์ว่าชนชั้นกลางและนายทุนในสังคมยุโรปนั้นเติบโตขึ้นมากับการขยายตัวของเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และเมื่อระบบทุนนิยมอุตสาหกรรมได้เข้าสู่สังคมยุโรป ระบบศักดินาก็ได้เริ่มหมดอำนาจลงไป การเรียกร้องและแสวงหาอำนาจทางการเมืองจึงได้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับความเข้มแข็งและพลังอำนาจของชนชั้นกลาง โดยพวกเขาต้องการพื้นที่สาธารณะสำหรับชนชั้นของตนเองในสังคม หรือที่ฮาเบอร์มาสเรียกว่า “พื้นที่สาธารณะของชนชั้นกลาง” (Bourgeois Public Sphere) ยกตัวอย่าง เช่น ร้านกาแฟ (Coffee House) โรงละคร/หอประชุม (Theatre) และซาลอน (Salon) ในยุโรป ซึ่งสถานที่เหล่านี้ ประชาชนมักจะรวมตัวกันเพื่อจับกลุ่มนั่งอ่านหนังสือพิมพ์ พูดคุย ถกเถียงกันในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ อย่างเสรี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจ สุนทรียศาสตร์ ศาสนา รวมทั้งการเมืองการปกครอง นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งกลุ่มทางสังคมที่มีอำนาจในการเรียกร้องความเป็นธรรมเพื่อแบ่งสรรอำนาจจากชนชั้นปกครองเดิมอันได้แก่ กษัตริย์และศาสนาด้วย

แนวความคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะสามารถจำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ (1) พื้นที่สาธารณะในทางกายภาพ ยกตัวอย่างเช่น การมีส่วนร่วมสาธารณะสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ หรือเวทีสาธารณะในการจัดแสดงต่าง ๆ ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้สร้างสรรค์กันอย่างเสรี (2) พื้นที่สาธารณะในทางสัญลักษณ์ ยกตัวอย่าง กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการอภิปรายถึงประเด็นสาธารณะต่าง ๆ การหาเสียงทางการเมือง หรือการแสดงดนตรีและละคร พื้นที่สาธารณะซึ่งได้กล่าวไปข้างต้นเหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชาคมส่วนรวมและจำเป็นต้องอาศัยความคิดเห็น/มติจากการมีส่วนร่วมของสาธารณชนไม่ว่าจะเป็นเสียงที่สนับสนุนหรือเสียงคัดค้านก็ตาม

แนวความคิดของฮาเบอร์มาสเป็นแนวความคิดที่มองพื้นที่สาธารณะอย่างเปิดกว้างเต็มที่ ตอบสนองการเข้าร่วมของประชาชนทุกกลุ่มโดยไม่มีการเลือกที่รักมักที่ชัง (“สื่อภาคประชาชน” ออนไลน์, 2547) แต่อย่างไรก็ตามสภาพความเป็นจริงกลับไม่ได้เป็นเช่นนั้น ยกตัวอย่างเช่น การทำหน้าที่เป็นเวทีสาธารณะของสื่อมวลชน กล่าวคือสื่อมวลชนไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเวทีสาธารณะซึ่งให้ความยุติธรรมแก่ผู้ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมทุนนิยม เพราะเมื่อระบบทุนนิยมเข้มแข็งขึ้น ชนชั้นนายทุนก็ยังมีโอกาสผูกขาดเวทีสาธารณะ (สื่อสารมวลชน) มากขึ้นเท่านั้น ส่งผลให้เสียงของประชาชนทั่วไปมักไม่ได้รับความสนใจไม่เป็นข่าว รวมทั้งถูกเซ็นเซอร์ (Censor) เสียงของประชาชนจึงไม่มีโอกาสที่จะพัฒนาต่อไปเป็นประเด็นสาธารณะ ซึ่งต้องการความคิดเห็น/มติ การอภิปรายเพื่อหาเหตุผล รวมทั้งการหาข้อยุติที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหา ดังนั้นในทางปฏิบัติจะเห็นได้ว่าชนชั้นใดมีอำนาจในการควบคุมพื้นที่สาธารณะอย่างสื่อมวลชน ชนชั้นนั้นย่อมใช้สื่อมวลชนเพื่อรักษาอำนาจและผลประโยชน์ของชนชั้นตนเอง

จากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา บทบาทของสื่อมวลชนในฐานะ “พื้นที่สาธารณะ ได้ปรากฏขึ้นในหนังสือพิมพ์ในช่วงศตวรรษที่ 17 เมื่อชนชั้นกลางใช้หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือในการสร้างพื้นที่สาธารณะด้วยการระดมทรรศนะ ความคิดเห็นของประชาชนจำนวนมาก เพื่อนำไปเป็นข้อเรียกร้องต่อรองกับกษัตริย์และขุนนาง แต่อย่างไรก็ตามเมื่อหนังสือพิมพ์ตกอยู่ในมือของนายทุน/องค์กรขนาดใหญ่ ผลประโยชน์ทางธุรกิจย่อมอยู่เหนือการแสดงทรรศนะทางการเมืองของประชาชน หนังสือพิมพ์จึงเริ่มถอยห่างจากภารกิจดังกล่าว โดยเปลี่ยนรูปพื้นที่สาธารณะไปอยู่ภายใต้การดำเนินงานจัดการขององค์กรที่มีอำนาจแทน

อย่างไรก็ดีพื้นที่สาธารณะยังคงมีปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน โดยพื้นที่เหล่านี้ไม่เพียงทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงเรื่องน่าสนใจอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมด้วย (รัตนาวดี เกียรตินิยมศักดิ์, 2542, น. 11) นอกจากนี้พื้นที่สาธารณะบางส่วนยังได้ย้ายเข้ามาสู่สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยูและโทรทัศน์ รวมทั้งสื่อใหม่ที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กับการพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

การสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์กับการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างวิทยูและโทรทัศน์นั้น มีข้อแตกต่างกันในเรื่องของกระบวนการสื่อสาร กล่าวคือการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์เป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) ในขณะที่วิทยู-โทรทัศน์จะเป็นการสื่อสารทางเดียว (One-way communication) นอกจากนี้ผู้ใช้งานสื่อคอมพิวเตอร์นั้นจะต้องมี “ส่วนร่วมอย่างเอากการเอางาน” (Active Participation) มากกว่าการใช้งานสื่อมวลชน คุณลักษณะในเรื่องของการสื่อสารสองทางและการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของผู้ใช้งานได้เอื้ออำนวยต่อการสร้างพื้นที่สาธารณะเช่นเดียวกับที่เคยมีมาในอดีต โดยเมื่อนวกเข้ากับคุณลักษณะด้านเทคนิคของระบบอินเทอร์เน็ตที่สามารถเชื่อมต่อไปยังข้อมูลอื่นหรือผู้ใช้คนอื่น ก็ยิ่งทำให้ขอบเขตของการพื้นที่สาธารณะนั้นแผ่ขยายออกไปโดยปราศจากข้อจำกัดด้านกายภาพ (กาญจนา แก้วเทพ, 2543, น. 185)

ปัจจุบันการก่อตัวขึ้นของชุมชนเสมือนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ส่งผลให้พื้นที่สาธารณะปรากฏตัวขึ้นอีกครั้ง อย่างไรก็ตามพื้นที่สาธารณะแห่งนี้มีข้อแตกต่างจากพื้นที่สาธารณะในยุคแรก ๆ ซึ่ง โพสต์เตอร์

(Poster, "The Net as a Public Sphere?," online, 1995) ได้กล่าวไว้ว่าพื้นที่สาธารณะในอดีตคือสถานที่ซึ่งผู้คนสื่อสารกันได้อย่างเท่าเทียม ความแตกต่างกันด้านสถานภาพ (Status) ไม่ได้เป็นข้อจำกัดในการพูดคุยและถกเถียงกันอย่างตรงไปตรงมาของบุคคล ซึ่งการโต้เถียงกันอย่างมีเหตุมีผลนี้เองที่นำมาซึ่งข้อสรุปอันเป็นเอกฉันท์ (Consensus) แต่สำหรับพื้นที่สาธารณะในรูปแบบออนไลน์ (Online) นั้น ชี้ให้เห็นว่าคนมีโอกาสดูถูกและแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตามในการสื่อสารจะไม่พบการโต้เถียงที่มีเหตุผลมากนัก เนื่องจากต่างคนต่างมีจุดยืนที่แตกต่าง ดังนั้นการได้มาซึ่งข้อสรุปที่เป็นเอกฉันท์ดูเหมือนจะเกิดขึ้นได้ยาก ลักษณะดังกล่าว จึงชี้ให้เห็นว่าพื้นที่สาธารณะในแบบดั้งเดิมนั้น มีความแตกต่างจากพื้นที่สาธารณะในรูปแบบออนไลน์อย่างไร

พื้นที่สาธารณะในชุมชนเสมือนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเปิดโอกาสให้บุคคลได้สัมผัสถึงสิทธิและเสรีภาพรูปแบบใหม่ที่เขาไม่เคยได้สัมผัสมาก่อน ด้วยบทบาทการเป็นเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิด (Public Forum) แห่งใหม่ของโลกซึ่งนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็น ตลอดจนบทวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเสรี การเกิดขึ้นของเวทีใหม่แห่งนี้จึงเป็นการเพิ่มบรรยากาศและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของสังคมโดยรวม (อนุชา ทิรคานนท์, 2547 น. 40-53) ดังที่ เบรอัน ซาการูเซียนู และแทมบินี (Brayan, Tsugarousianou and Tambini, 1998, p. 15) ได้กล่าวถึงปัจจัยในการเสริมสร้างเครือข่ายความเป็นประชาสังคมของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไว้ดังนี้

1. ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถควบคุมข้อมูลข่าวสารได้มากขึ้นด้วย
2. เป็นมาตรวัดความพึงพอใจของประชาชน รวมทั้งตอบสนองความต้องการของประชาชน
3. เป็นที่รวบรวมปฏิกริยาทางการเมือง
4. เป็นการหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจรัฐในการแทรกแซงสื่อ เกิดเป็นมิติใหม่ทางการเมือง ซึ่งปลอดจากอำนาจรัฐ รูปแบบการสื่อสารจะเป็นในแนวราบมากขึ้น
5. ประชาชนผู้รับสารสามารถโต้ตอบถึงกันได้รวดเร็วขึ้น
6. สื่อมวลชนและนักการเมืองไม่สามารถบิดเบือนข้อมูลข่าวสารได้สะดวกเหมือนในอดีต
7. สื่อใหม่ออกแบบได้ตามความต้องการของประชาชนผู้ใช้งานได้มากขึ้น

อย่างไรก็ดีในการใช้สื่อเพื่อสร้างพื้นที่สาธารณะในสังคมนั้น ดูเหมือนว่าชนชั้นกลางจะได้รับโอกาสมากกว่าชนชั้นล่าง กล่าวคือชนชั้นกลางจำนวนไม่น้อยหันมาใช้คอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการสื่อสารใหม่ ในขณะที่ชนชั้นล่างยังไม่สามารถเข้าถึงสื่อดังกล่าวได้มากนัก เนื่องจากผู้ที่สามารถเข้าถึงสื่อใหม่ได้นั้น จำเป็นต้องมีระดับการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีในระดับหนึ่ง สองประการนี้จึงนับเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะรูปแบบใหม่ของชนชั้นล่าง อย่างไรก็ตามชนชั้นล่างเองก็มีการใช้สื่อประเภทอื่น ๆ เพื่อบอกเล่าเรื่องราวของพวกเขาสู่สาธารณะเช่นเดียวกัน โดย เจตยา วรปัญญาสกุล (2538, น. 18-20) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและเนื้อหาของการส่งข่าวสารสู่สาธารณะโดยผ่านสื่อสติ๊กเกอร์ (Sticker) ของชนชั้นล่าง เจตยาได้นำแนวคิดของฮาเบอร์มาสในเรื่องการสื่อสารเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจ (Communication Action) มาเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ โดยฮาเบอร์มาสได้อธิบายว่าวิธีการสื่อสารเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจนั้น เป็นการกระทำเพื่อก่อให้เกิดผลในด้านความเข้าใจได้ดีที่สุด ซึ่งเป้าหมายของการกระทำเช่นนี้จะมุ่งให้ผู้ร่วมทำการสื่อสารแต่ละฝ่ายตีความสารที่ได้รับมา จากนั้นจึงเกิดความเชื่อและตามมาด้วยการยอมรับในที่สุด วิธีการสื่อสารเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจเป็นการกระทำที่ผู้ส่งสารจะหาเหตุผลขึ้นมาเพื่อสนับสนุนข้อกล่าวอ้างของตนเพื่อให้เกิดการยอมรับในลักษณะที่เป็นความเห็นพ้องต้องกันและความเข้าใจร่วมกันในที่สุด

นอกจากนี้ฮาเบอร์มัสยังได้ทำการจำแนกวิธีการสื่อสารเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจ (Communication Action) ซึ่งผู้ส่งสารสามารถทำให้ผู้รับสารมีปฏิกิริยาเกิดขึ้นใน 3 ลักษณะคือ

1.การสื่อสารเพื่อบอกกล่าว (Cognitive Communication) เป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารให้ข้อมูลข่าวสาร โดยมุ่งหวังให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจ ผู้ส่งสารจะมีบทบาทในการเป็นผู้เสนอความจริง (Truth) ในระดับภาวะวิสัย ไม่เอาตนเองเข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น กระทั่งแนะนำ “30 สื่อ 23 กลุ่มผู้บริหารจะตบเท้าเข้าพบศาลเพื่อขอทราบมาตรฐานการพิจารณาคดีหมิ่นประมาทกรณีสื่อตกเป็นจำเลย” เป็นต้น

2.การสื่อสารเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน (Interactive Communication) เป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารคาดหวังปฏิกิริยาตอบกลับจากผู้รับสาร เพื่อนำไปสู่การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น กระทั่งแนะนำ “ชาวราชดำเนินเชิญลงชื่อยืนยันใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญสนับสนุนสมาคมผู้ดูแลเว็บไทย” เป็นต้น

แม้ผลการศึกษาของ เจตยา วรปัญญาสกุล (2538) จะพบว่าสติ๊กเกอร์ไม่ใช่รูปแบบการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะอย่างเต็มรูปแบบตามที่ฮาเบอร์มัสได้ระบุไว้ แต่อย่างน้อยการใช้สติ๊กเกอร์ก็เป็นช่องทางการสื่อสารที่ชนชั้นล่างของสังคมต้องการที่จะแสดงความคิดเห็นและอารมณ์ความรู้สึกของตนที่มีต่อสังคม บนเงื่อนไขที่ยังไม่มีเวทีพื้นที่สาธารณะในรูปแบบอื่น ๆ ให้พวกเขาได้เป็นช่องทางในการแสดงออก

กล่าวได้ว่าชนชั้นกลางจำนวนไม่น้อยได้หันมาใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการแสวงหาพื้นที่สาธารณะแห่งใหม่ ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่สาธารณะรูปแบบใหม่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้แพร่กระจายและเข้าถึงผู้คนไปทั่วทุกมุมโลกรวมทั้งในประเทศไทย โดยส่วนใหญ่พื้นที่แห่งใหม่นี้มักจะมีปรากฏขึ้นในรูปของเว็บบอร์ด (Web Board) หรือกระดานข่าว (Bulletin Board System) บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับในประเทศไทยเว็บไซต์ที่เปิดให้บริการเว็บบอร์ดซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีและได้รับความนิยมจากนักท่องอินเทอร์เน็ตอย่างสูงก็คือ PANTIP.COM โดยเฉพาะในส่วนของ “คาเฟ่” ซึ่งได้เปิดให้บริการเว็บบอร์ดสำหรับการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในกลุ่มสมาชิกจำนวนทั้งสิ้น 20 โต๊ะ ซึ่งส่วนของเว็บบอร์ดคาเฟ่เองที่มีลักษณะสอดคล้องกับความหมายของพื้นที่สาธารณะตามแนวคิดของฮาเบอร์มัส แต่อย่างไรก็ตามเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป บริบททางสังคมย่อมมีความเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน ในแง่อุดมคติ

ฮาเบอร์มัสยังเชื่อว่าพื้นที่สาธารณะนั้นต้องมีคุณลักษณะเหมือนกับพื้นที่สาธารณะในอดีต เช่น มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร มีการพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ ประการสำคัญคือบรรยากาศในการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะนั้นน่าจะเป็นรูปแบบของการเผชิญหน้า (Face-to-Face Communication) เมื่อพิจารณาตามคุณลักษณะข้างต้น จะเห็นได้ว่าพื้นที่สาธารณะภายในเว็บบอร์ดมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (ในปริมาณมหาศาล) และมีการโต้ตอบกันอย่างสม่ำเสมอในกลุ่มสมาชิก แต่สำหรับรูปแบบการสื่อสารในลักษณะเผชิญหน้านั้น กลายเป็นส่วนที่ขาดหายไปช่องทางสื่อสารแห่งใหม่โดยสิ้นเชิง เนื่องจากในปัจจุบันคงต้องยอมรับว่าการสื่อสารในรูปแบบเห็นหน้าค่าตานั้นได้ลดน้อยถอยลงทุกที หลายคนหันไปใช้ชีวิตอยู่ในโลกออนไลน์ โลกเล่นอยู่ในชุมชนเสมือนซึ่งมีพื้นที่สาธารณะแห่งใหม่รอคอยการมีส่วนร่วมของพวกเขาอยู่ การเข้าถึงได้ง่าย ตลอดจนสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมกันในการสื่อสาร ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้ทุกคนอยากมีส่วนร่วมในพื้นที่สาธารณะแห่งใหม่นี้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ามากกว่าสื่อใด ๆ ที่เคยมีมาในอดีต ดังนั้นนิยามในเรื่องของพื้นที่สาธารณะ จึงจำเป็นต้องขยายขอบข่ายออกไปเพื่อให้ครอบคลุมกับสื่อสมัยใหม่มากยิ่งขึ้น

สำหรับแนวคิดพื้นที่สาธารณะนี้ผู้วิจัยได้จัดไว้เป็นแนวคิดที่สำคัญต่อการสื่อสารโดยไม่ปรากฏตัวตน โดยเฉพาะในประเด็นที่ขัดแย้งต่อความคิดสาธารณะ และกลายมาเป็นที่มาของประเด็นสำคัญในการกำหนดวาระข่าวสารในสังคมไทย

แนวคิดเครือข่ายทางสังคม (Social Network Concept)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยยังได้นำแนวคิดการสร้างเครือข่ายทางสังคม (Social Network Concept) มาเป็นกรอบการศึกษาและเป็นแนวคิดหนึ่งที่ได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาการสร้างเครือข่ายของกลุ่มในการศึกษาเว็บไซต์ facebook และ twitter โดยกลุ่มผู้สร้างพยายามล้อมกรอบกลุ่มที่มีความคิดคล้ายกันและจัดกลุ่มที่มีความคิดต่างออกไป เช่น การสร้างเครือข่ายของกลุ่มเครือข่ายรักษ์แม่น้ำ ป่า และธรรมชาติ กลุ่มพวกนี้ก็จะมีการท่องเที่ยวธรรมชาติตามแนววิถีของกลุ่ม แตกต่างไปจากกลุ่มที่มุ่งสร้างนวัตกรรมการท่องเที่ยวเพื่อความสะดวกสบายและความทันสมัยก็จะมุ่งสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสบายด้านการท่องเที่ยว แม้ว่าจะทำลายธรรมชาติก็ตาม แนวคิดนี้จะนำมาหาเหตุผลที่กลุ่มพยายามสร้างเครือข่ายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ด้านใดด้านหนึ่งร่วมกัน โดยผู้วิจัยได้สรุปที่มาและความสำคัญของแนวคิดไว้ดังนี้

แนวคิดการสร้างเครือข่ายทางสังคมเป็นแนวคิดที่มีพัฒนาการมาจากรากความคิดของทฤษฎี การแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) ซึ่งมีนักคิดคนสำคัญ คือ ริชาร์ด เอ็มเมอร์สัน (Richard Emerson) ที่ได้ศึกษาแนวคิดของจอร์จ โฮมส์ (George C. Homans) โดยมีฐานคติ (Assumption) ที่ใช้ในการสร้างความคิดด้านเครือข่ายสังคมว่า การสร้างเครือข่ายประกอบไปด้วยบุคคลหรือตัวแสดง (Actor) ที่มีความสัมพันธ์ (Relation) ซึ่งกันและกันตามบทบาทหรือหน้าที่ที่แต่ละคนหรือคู่ความสัมพันธ์มีอยู่ ซึ่งความสัมพันธ์ของแต่ละบุคคลที่มีต่อกันทางสังคมไม่ได้มีบทบาทใดบทบาทหนึ่งเท่านั้น อาจมีความสัมพันธ์ด้านโครงสร้างต่อกันสังคมอื่นหรือเครือข่ายอื่นร่วมไปด้วย ซึ่งความสัมพันธ์อาจเป็นไปตามแนวทางทฤษฎีการแลกเปลี่ยนที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ตามที่คาดหวังหรือตามบรรทัดฐานที่ถูกถ่ายทอดมา สุดท้ายความสัมพันธ์ของคนในสังคมยังขึ้นอยู่กับการรับรู้และการตัดสินใจในการแลกเปลี่ยนบางสิ่งบางอย่างซึ่งกันและกันภายในกลุ่มเครือข่ายเดียวกันหรือระหว่างเครือข่ายโดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัมพันธ์หรือระหว่างกลุ่มก่อนที่ร่วมกันอยู่เป็นไปทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ

แนวคิดนี้ได้ถูกใช้ในการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม (Social Network Analysis) การสร้างตัวตนของเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเชิงบูรณาการ (Integrated Exchange Forming) รวมไปถึงการศึกษาอำนาจและการพึ่งพา (Power and Dependence) ภายในเครือข่ายซึ่งกันและกันในเว็บไซต์ facebook และ twitter ต่อการสร้างการเครือข่ายทางสังคมที่ส่งผลต่อการกำหนดวาระสารในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทย

สำหรับที่มาของการศึกษาการสร้างเครือข่ายเกิดขึ้นในสาขาวิชาสังคมวิทยา (Sociology) พบว่า มีแนวคิดและทฤษฎีจำนวนมากที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์สังคม บางทฤษฎีเติบโตและพัฒนาเป็นทฤษฎีกระแสหลัก (Main Stream Theory) เป็นกรอบความคิดที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเครือข่ายของกลุ่มสังคม ได้แก่ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural Functional Theory) บางทฤษฎีก่อตัวจากแนวคิดที่ตรงกันข้ามกับทฤษฎีอื่น เช่น ทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theory) บางทฤษฎีได้เพิ่มเติมแนวคิดของทฤษฎีอื่นเช่น ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) และทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction Theory) บางทฤษฎีเติบโตจากการวิพากษ์ (Critique) ทฤษฎีกระแสหลักทำให้เกิดเป็นทฤษฎีทางเลือก (Alternative Theory) เช่น ทฤษฎีปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) และกลุ่มทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Theories) เป็นต้น แนวคิดอุตสาหกรรมวัฒนธรรม (Culture Industry) ของสำนักแฟรงค์เฟิร์ต (Frankfurt School) แนวคิดหลังโครงสร้างนิยม (Post-Structuralism) โดยการนำของโรลันด์ บาธ (Roland Barthes) ปรัชญาการรื้อสร้าง (Deconstruction) ของ ดาริดา (Jacques Derrida) ตลอดจนแนวคิดของกลุ่มปัญญาชนแนวหลังทันสมัย (Postmodern) ที่ปฏิเสธการครอบงำของแนวคิดหลัก เช่น การปฏิเสธแนวคิดแบบทวิลักษณ์ (Anti-Dualism) ของฟูโก (Michel Foucault) หรือการเรียกร้องให้ใช้วาทกรรมเล็ก (Little Narrative) เป็นยุทธวิธีตอบโต้วาทกรรมหลัก (Grand Narrative) ที่ครอบงำสังคม ของเลียวทาด (Jean Francois Lyotard) และการวิพากษ์สื่อในฐานะผู้สร้าง ภาพเสมือนจริง (Simulacra) ที่

เหมือนจริงมาก (Hyper Reality) ของบาวลีลาด (Jean Baudrillard) หรือแม้แต่การสร้างตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างโครงสร้าง (Structure) กับผู้กระทำการ (Agency) โดยแนวคิด Structuration Theory ของ กิดเด็นท์ (Anthony Giddens) ขณะเดียวกันก็มีนักทฤษฎีที่ตอบโต้แนวคิดหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) ว่าสามารถสร้างทฤษฎีสากลเกี่ยวกับโลกทางสังคมและสามารถกำหนดรูปแบบของโลกได้มากและดียิ่งขึ้น เช่น ฮาเบอร์มาส (Jurgen Habermas) ที่นำเสนอแนวคิดประชาธิปไตยและพื้นที่สาธารณะ (Democracy and the Public Sphere), Ulrich Beck ที่เสนอแนวคิดสังคมแห่งความเสี่ยง (Risk Society), Manuel Castells กับแนวคิดเศรษฐกิจเครือข่าย (Network Economy) รวมไปถึงกิดเด็นท์ กับแนวคิดการใคร่ครวญหรือสะท้อนคิดทางสังคม (Social Reflexivity) เพื่อนำไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน

กล่าวได้ว่าทฤษฎีทางสังคมวิทยามีพัฒนาการด้านความคิดที่ส่งผลให้พบความแตกต่างของฐานคติ (Assumption) และบริบท (Context) จนเป็นแหล่งกำเนิดและวิวัฒนาการแนวคิดและทฤษฎีอื่นตามมามีทั้งแนวคิดในรูปการถกเถียง (Argument) การโต้แย้ง (Debate) หรือเพิ่มเติมความคิดจากแนวคิดเดิมให้สมบูรณ์มากขึ้น ทั้งนี้พัฒนาการของแนวคิดและทฤษฎีที่เกิดขึ้นเพื่อพยายามลดช่องว่างความคิดที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของแต่ละสมัย จนกลายมาเป็นต้นกำเนิดของแนวคิดเครือข่ายทางสังคม (Social Network) และเป็นแนวคิดใหม่ที่เกิดจากการหลอมรวมและพัฒนาการแนวคิดจากสังคมวิทยาดั้งเดิมไว้

ฐานคติ (Assumption)

ถ้ามององค์รวมของเครือข่ายสังคมจะพบว่า ส่วนประกอบสำคัญต่อการสร้างเครือข่ายทางสังคมประกอบไปด้วยบุคคลหรือตัวแสดง (Actor) ที่มีความสัมพันธ์ (Relation) ซึ่งกันและกันตามบทบาทหรือหน้าที่ของแต่ละคนหรือคู่ความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในเครือข่าย โดยแต่ละคนอาจมีบทบาทหน้าที่ในกลุ่มได้มากกว่าหนึ่งบทบาท เพราะนอกจากจะทำหน้าที่ตามที่คาดหวังของตนหรือสังคมแล้วยังทำตามหน้าที่ตามบรรทัดฐานที่ได้รับการถ่ายทอดมาอีกด้วย

กรณีที่มีหลายบทบาทที่จะต้องสวมในชีวิตประจำวัน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเครือข่ายสังคม บางครั้งอาจเป็นไปตามทฤษฎีของการแลกเปลี่ยน เพราะบุคคลไม่เพียงแต่ทำตามบทบาทหน้าที่ที่คาดหวังในสังคมหรือตามบรรทัดฐานที่ได้รับการถ่ายทอดมาเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังขึ้นอยู่กับพื้นฐานของการรับรู้และการตัดสินใจในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันระหว่างคู่ความสัมพันธ์ทั้งในด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ

ความหมายของเครือข่ายทางสังคม (Social Network Meaning)

นักวิชาการหลายท่านได้ให้นิยามของคำว่า เครือข่ายทางสังคม ไว้หลายความหมาย โดยความหมายตาม Encyclopedia of Sociology (Volume 4 : S-Z Index) (1992 : 1887) ได้ให้นิยามของ เครือข่ายทางสังคม (Social Network) ว่าหมายถึง ปรากฏการณ์ทางสังคมในรูปแบบหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการจัดเรียงความสัมพันธ์ (Patterned Arrays of Relationship) ระหว่างปัจเจกชน (Individual) ที่ร่วมกระทำการในสังคม

ขณะที่ใน The SAGE Dictionary of Sociology (2006 : 239) ให้นิยามว่า เครือข่ายทางสังคม คือ รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม (Pattern of Social Relationship) ของปัจเจกชน (Individual) ซึ่งนักสังคมวิทยาถือว่าเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในการศึกษา และใช้วิธีศึกษาโดยการสังเกต (Observation) ก่อนจะเขียนออกมาเป็นแผนที่ปฏิสัมพันธ์ (Interaction Mapping)

ส่วนพระมหาสุทิตย์ อาภากร (2547 : 6) ให้นิยามของ เครือข่ายทางสังคมว่าหมายถึง ความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ปัจเจกบุคคลกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม และกลุ่มกับเครือข่าย โดยเป็นการอธิบาย

ถึงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ เช่น กิจกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย

ขณะที่ Alter และ Hage (1993 อ้างถึงใน นฤมล นิราทร, 2543 : 6) กล่าวว่า เครือข่าย (Network) คือ รูปแบบทางสังคม ที่เปิดโอกาสให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กร เพื่อแลกเปลี่ยน การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียว และการร่วมกันทำงาน เครือข่ายประกอบด้วยองค์กรจำนวนหนึ่งซึ่งมีอาณาเขตที่แน่นอนหรือไม่ก็ได้และองค์กรเหล่านี้มีฐานะเท่าเทียมกัน

ส่วน Jeremy Boissevain (1974 : 22) ให้นิยามของ เครือข่ายทางสังคมว่าหมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

จากที่กล่าวมาในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เครือข่ายทางสังคม (Social Network) หมายถึง รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม (Pattern of Social Relationship) ของปัจเจกบุคคล (Individual) กลุ่ม (Group) และองค์กร (Organization) ผ่านรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) ในรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย ตลอดจนมีเป้าหมายร่วมกัน

ประเภทของเครือข่ายทางสังคม (Type of Social Network)

สำหรับเครือข่ายทางสังคมในปัจจุบันมีจำนวนมากและหลายรูปแบบ ทางการศึกษาได้มีนักวิชาการจำนวนมากจำแนกประเภทเครือข่ายทางสังคมไว้ เช่น นฤมล นิราทร (2543 : 18-21) ได้กล่าวถึงการจำแนกประเภทของเครือข่ายทางสังคม ไว้เป็นมิติได้ 4 มิติ ดังนี้

1. จำแนกตามพื้นที่ดำเนินการ เช่น เครือข่ายระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค และประเทศ
2. จำแนกตามกิจกรรมหรือประเด็นปัญหา เช่น เครือข่ายที่ทำงานด้านเด็ก สตรี สาธารณสุข เศรษฐกิจ พัฒนาชุมชน สิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม
3. จำแนกตามอาชีพหรือสถานภาพทางสังคม เช่น เครือข่ายด้านแรงงาน เครือข่ายกลุ่มพระสงฆ์ เครือข่ายครูพิทักษ์สิทธิเด็ก เครือข่ายสาวรณรงค์เรียน

4. จำแนกตามรูปแบบโครงสร้างหรือความสัมพันธ์ ทำให้เกิดเครือข่ายใน 2 ลักษณะ คือ เครือข่ายตามแนวดิ่ง ได้แก่ เครือข่ายที่มีโครงสร้างเป็นช่วงชั้น ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภายในเครือข่ายไม่เท่ากัน และ ส่วนเครือข่ายตามแนวนอน เป็นเครือข่ายที่ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภายในเครือข่ายเท่าเทียมกัน

นอกจากนี้ Martin Kilduff และ Wenpin Tsai (2003 : 4-8) ได้แบ่งประเภทของเครือข่ายตามระดับของการศึกษาวิเคราะห์เครือข่าย (Network Analysis) โดยแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ (1) เครือข่ายระดับปัจเจกบุคคล (Individual Level Network) (2) เครือข่ายระดับหน่วยธุรกิจ (Business Unit Level Network) (3) เครือข่ายระดับองค์กร (Organization Level Network) และ (4) เครือข่ายระดับอื่นๆ (Other Level Network) หรือระดับระหว่างองค์กร

อย่างไรก็ตามแม้มิติของการจำแนกประเภทของเครือข่ายทางสังคมตามที่กล่าวมาจะค่อนข้างชัดเจนและสามารถจำแนกประเภทได้ แต่ถ้าพิจารณาอย่างละเอียดแล้วจะพบว่า บางเครือข่ายอาจมีลักษณะทับซ้อนกันอยู่ในแต่ละมิติ เช่น เครือข่ายแรงงานมีลักษณะเป็นทั้งเครือข่ายด้านแรงงานและเป็นเครือข่ายระดับประเทศด้วย

การสร้างเครือข่ายทางสังคม (Social Network Construct)

การสร้างเครือข่าย (Networking) หมายถึง กิจกรรมในการก่อให้เกิดกลุ่ม ซึ่งอาจเป็นกลุ่มองค์กร หรือกลุ่มบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยน การจัดกิจกรรม หรือการผลิตรายหว่างองค์กรสมาชิก ต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมาก่อนหน้าที่จะทำความตกลงเป็นองค์กรเครือข่าย (นฤมล นิราทร, 2543:8)

สำหรับเหตุผลในการสร้างเครือข่ายทางสังคมนั้น นฤมล นิราทร (2543:11-12) กล่าวว่าเพราะ ต้องการมีเพื่อนในการทำงาน ต้องการมีหมู่ มีพวก, ต้องการทรัพยากรในการทำงาน, ต้องการรับภาระความเสี่ยงในกิจกรรมร่วมกัน, ต้องการความชำนาญเฉพาะด้านในการแก้ไขปัญหา, ต้องการประหยัดและสุดท้ายคือต้องการเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน รวมไปถึงมีปัจจัยเสริมที่เป็นเงื่อนไขสำคัญ คือ ความเต็มใจที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่าย

ส่วนพระมหาสุทิตย์ อาภากร (2547 : 55-58) ให้เหตุผลว่าการสร้างเครือข่ายทางสังคมเกิดจาก 1. สถานการณ์ปัญหาและสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อน หลากหลาย และขยายตัว จนเกินความสามารถของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มที่จะดำเนินการแก้ไข 2.เครือข่ายเป็นเครื่องมือหรือยุทธศาสตร์ในการสร้างพื้นที่ทางสังคม และ 3.เพื่อให้การประสานผลประโยชน์เป็นไปอย่างเท่าเทียม

จะเห็นได้ว่าเหตุผลสำคัญของการสร้างเครือข่ายทางสังคม คือ การมุ่งที่จะบรรลุเป้าหมายของปัจเจกบุคคล ซึ่งไม่สามารถทำได้ด้วยตนเองโดยลำพัง แต่ต้องอาศัยการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากร อันจะส่งผลให้สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย อันเป็นการประสานผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

องค์ประกอบของเครือข่ายทางสังคม (Social Network Components)

สำหรับองค์ประกอบของเครือข่ายทางสังคมนักวิชาการที่เกี่ยวข้องได้กำหนดองค์ประกอบของเครือข่ายทางสังคมไว้หลายด้าน ได้แก่พระมหาสุทิตย์ อาภากร (2547:48-49) กล่าวว่าองค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นเครือข่ายประกอบด้วย 1.หน่วยชีวิตหรือสมาชิก 2.จุดมุ่งหมาย 3.การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก 4. การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน และสุดท้ายมีระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร

ส่วนเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543:36-43) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่าย ว่ามีอยู่ 7 ประการ ประกอบด้วย (1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (3) การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (5) มีกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (6) มีการพึ่งอิงร่วมกัน และ (7) การมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

วอนเนอร์ (Wanner อ้างถึงในปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์, 2546:9) กล่าวถึงองค์ประกอบของเครือข่าย โดยใช้ตัวอักษรย่อภาษาอังกฤษ คือ LINK ซึ่งประกอบด้วย (1) การเรียนรู้ (Learning) (2) การลงทุน (Investing) (3) การดูแล (Nursing) และ (4) การรักษา (Keeping)

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของเครือข่ายทางสังคม ประกอบด้วย (1) สมาชิกของเครือข่าย (2) มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (3) การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย (4) การสื่อสารภายในเครือข่าย (5) การมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

การวิเคราะห์เครือข่ายสังคม (Social Network Analysis)

การวิเคราะห์เครือข่ายสังคมมีรากฐานความคิดวิเคราะห์มาจากแนวคิดในเครือข่ายทางสังคมโดยเน้นการดำรงอยู่ของสายใยความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relation Web) ระหว่างบุคคล ที่ขยายครอบคลุมไปทั่วทั้งสังคม แต่การวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมนั้นทางสังคมวิทยานิยมที่ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลที่อยู่ในเครือข่ายสังคมว่า จะส่งผลต่อพฤติกรรมซึ่งกันและกันอย่างไร ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยเรื่องรูปแบบและลักษณะของเครือข่ายสังคมมาอธิบายพฤติกรรมของบุคคลด้วย

สำหรับเจียร์มี (Jeremy Boissevain) ได้เสนอถึงลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมที่สามารถนำมาเป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์เครือข่ายสังคมไว้ 4 ลักษณะด้วยกัน ดังนี้ (Boissevain, 1974 : 35-9)

1. ความสัมพันธ์อันหลากหลายด้วยบทบาทที่มีในสังคม: ความสัมพันธ์เชิงซ้อน (Diversity of Linkage: Multiplexity) โดยลักษณะของความสัมพันธ์แบบนี้สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีบทบาท (Role

Theory)เนื่องจากในเครือข่ายทางสังคมนั้นจะประกอบไปด้วยบุคคลที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามบทบาทหรือหน้าที่ที่แต่ละคนหรือคู่ความสัมพันธ์มีอยู่ โดยที่บุคคลแต่ละคนนั้นมีได้มีเพียงบทบาทเดียว หากแต่มีหลายบทบาทที่จะต้องสวมในชีวิตประจำวันเช่น บทบาทของแม่ บทบาทลูก บทบาทอาจารย์ บทบาทนักศึกษา บทบาทของเพื่อน เป็นต้น ดังนั้น บุคคลสองคนอาจมีความสัมพันธ์กันได้ ทั้งในบทบาทเดียว (Single Role) หรือหลายบทบาทประกอบกัน (Multiple Roles) เรียกได้ว่าเป็นความสัมพันธ์เชิงเดี่ยว (Uniplex or Single-Relation) และความสัมพันธ์เชิงซ้อน (Multiplex or Multi-Relation) ตามลำดับ ซึ่งบทบาทแต่ละบทบาทจะมีปทัสถาน (Norms) และความคาดหวัง (Expectation)เป็นตัวชี้แนะแนวทางพฤติกรรมที่จะปฏิบัติต่อกันและกัน

2.ความสัมพันธ์ทางสังคมบนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยน(Transactional Contact) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเครือข่ายทางสังคม บางครั้งอาจเป็นไปตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) ที่กล่าวมาในช่วงต้นของบทความนี้ เนื่องจากบุคคลไม่เพียงแต่ทำตามบทบาทหน้าที่ที่คาดหวัง(Expect Role/Functions) ในสังคม หรือตามปทัสถาน (Norms) ที่ได้รับการถ่ายทอดมาเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังขึ้นอยู่กับพื้นฐานของการรับรู้และการตัดสินใจในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันระหว่างคู่ความสัมพันธ์ ทั้งในด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ เช่น เงินทอง สิ่งของ หรือความช่วยเหลือที่ก่อให้เกิดบุญคุณที่ต้องมีการตอบแทนกันในภายภาคหน้า โดยที่ตัวบุคคลเป็นผู้ตัดสินใจเองในการที่จะเลือก หรือมีพฤติกรรมอย่างไร หรือแลกเปลี่ยนอะไรกับอีกบุคคลหนึ่ง เช่น ความเป็นเพื่อนระหว่าง นายคำกับนาย แดง อาจเป็นไปได้ทั้งในเรื่องของความรัก ความซื่อสัตย์ ความสนิทสนม การให้ของกำนัล การให้ยืมเงินทอง แต่ทั้งคู่ก็อาจเลือกที่จะแลกเปลี่ยนในเพียงบางสิ่งบางอย่างซึ่งกันและกันเท่านั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมหรือความพอใจที่จะได้จากการแลกเปลี่ยนนั้นๆด้วย

3.ความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะที่เท่าเทียมกันและไม่เท่าเทียมกัน(Directional Flow) ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล ซึ่งวางอยู่บนพื้นฐานการแลกเปลี่ยนนั้น สามารถก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในลักษณะร่วมมือกัน(Cooperative) หรือแข่งขันกัน (Competitive) ซึ่งอาจก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนที่สมดุล (Balance Reciprocity) และไม่สมดุลกัน (Negative Reciprocity) ขึ้น ในที่นี้หมายถึงการได้รับผลประโยชน์จากกันและกัน ทั้งในลักษณะที่เท่าเทียมกันและไม่เท่าเทียมกัน โดยฝ่ายหนึ่งอาจได้รับมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง

4.ความถี่และระยะเวลาของความสัมพันธ์(Frequency and Duration of Relationship) ความถี่ของความสัมพันธ์ (Frequency of Relationship) ถือเป็นปัจจัยที่นำไปสู่คุณภาพของความสัมพันธ์ในลักษณะการเกิดความสัมพันธ์เชิงซ้อน และในทำนองเดียวกันความถี่ของความสัมพันธ์ก็เป็นผลเนื่องมาจากความสัมพันธ์เชิงซ้อน ความผูกพันและความมีอิทธิพลต่อกันและกันในด้านพฤติกรรมนั้น จึงขึ้นอยู่กับความถี่และความบ่อยครั้งของการพบปะสัมพันธ์กัน ประกอบขึ้นอยู่ที่ช่วงระยะเวลาของความสัมพันธ์ด้วย ยิ่งบุคคลมีความสัมพันธ์กับอีกบุคคลหนึ่งบ่อยครั้งและมีระยะเวลาของการรู้จักกันนานเพียงใด ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคน จะมีอิทธิพลกำหนดพฤติกรรมของกันและกันมากขึ้นเท่านั้น เนื่องจากว่ามีความผูกพันมาก แต่ความถี่ของความสัมพันธ์อย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอที่จะทำนายอิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือพฤติกรรมของบุคคลได้ เช่น หากเราเดินทางไปทำงาน และพบกับพนักงานทำความสะอาดทุกวันก็ไม่ได้หมายความว่าพนักงานทำความสะอาดนั้นจะมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของคนในทางตรงกันข้ามแม้ว่าเราจะไม่ได้เจอน้องชายถึงสองปี แต่เราก็มีความรักให้แก่เขาและยินดีที่จะทำตามคำขอของเขา ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าระยะเวลาของการมีความสัมพันธ์กัน อาจใช้เป็นตัวชี้วัด(Indicator)ในการทำนายอิทธิพลที่จะมีต่อพฤติกรรมของบุคคลมากกว่าความถี่ของการพบปะกัน

นอกจากลักษณะของความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายทางสังคมทั้งสี่ข้างต้น บอสซีเวียน(Boissevain) ยังได้เสนอต่อไปอีกว่า สิ่งที่จะต้องคำนึงและวิเคราะห์รวมไปด้วยคือ ลักษณะของโครงสร้างของเครือข่ายทางสังคม ประกอบด้วย (1) ขนาดของเครือข่าย (2) ความหนาแน่นภายในเครือข่าย (3) ความเกี่ยวพันกันภายในเครือข่าย(4)ตำแหน่งของบุคคลภายในเครือข่ายและสุดท้ายกลุ่มของความสัมพันธ์ของบุคคลในเครือข่าย งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “อิทธิพลของเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมที่มีต่อการกำหนดวาระข่าวสารการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย” ผู้วิจัยได้ค้นพบงานวิจัยทั้งจากต่างประเทศและในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารด้วยการสร้างเครือข่ายเพื่อศึกษาแนวทางการค้นหาความข้อเท็จจริง ซึ่งได้พบว่า ยู น (Myung-ho Yoon, 1998, quoted in Severin & Tankard, 2001, pp. 373-374) นักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเท็กซัส ได้ทำการศึกษาเรื่อง Testing the Agenda-Setting Function of World Wide Web Newspaper ได้ทดสอบแนวคิดการกำหนดวาระสารที่เกิดขึ้นใน WWW. โดยยูนได้ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมการเปิดรับเว็บไซต์หนังสือพิมพ์เกาหลีของนักศึกษาเกาหลีซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยเท็กซัส ว่าพฤติกรรมการเปิดรับดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อการจัดลำดับความสำคัญในประเด็นด้านเศรษฐกิจของประเทศเกาหลีหรือไม่ ยูนได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการโทรศัพท์สอบถามกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาเกาหลี มีแนวทางการถามเกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจของประเทศเกาหลีว่าเกิดจากปัญหาในด้านใดบ้าง ซึ่งเป็นแนวคำถามเชิงนโยบายในการกำหนดปัญหา (Public Agenda)

นอกจากนี้ยูนได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis) ในหน้าเศรษฐกิจและธุรกิจของเว็บไซต์หนังสือพิมพ์เกาหลีระดับแนวหน้าจำนวน 3 แห่ง (Media Agenda) ด้วยการจำแนกประเภทของพาดหัวข่าว (Headline) ให้อยู่ใน 9 หัวข้อที่สอดคล้องกับการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทางโทรศัพท์ ผลการวิจัยพบว่าประเด็นใดที่ได้รับการจัดอันดับให้เป็นประเด็นที่สำคัญมากที่สุด ใน Agenda หนึ่ง ประเด็นดังกล่าวก็จะเป็นประเด็นสำคัญที่สุดในอีก Agenda หนึ่งด้วย กล่าวคือ ยูนพบว่าประเด็นเรื่องการนำเข้าส่งออกรวมทั้งการขาดดุลทางการค้าเป็นประเด็นที่ได้รับการจัดลำดับความสำคัญมากที่สุดของกลุ่มตัวอย่าง (Public Agenda)

ในขณะเดียวกันประเด็นดังกล่าวก็ได้รับการจัดลำดับให้มีความสำคัญมากที่สุดในเว็บไซต์หนังสือพิมพ์เกาหลีเช่นกัน (Online Newspaper Agenda) นอกจากนี้สมมุติฐานข้อหนึ่งของแนวคิดการกำหนดวาระสารที่ว่าบุคคลที่เปิดรับสื่อมากกว่า การเปิดรับสื่อดังกล่าวมักจะสะท้อนภาพการกำหนดวาระสารของสื่อชนิดนั้นมากกว่าบุคคลที่เปิดรับสื่อน้อยกว่า ในประเด็นนี้ผลการวิจัยของยูนแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการเปิดรับสื่อกับความสอดคล้องกันในการจัดลำดับข่าวสารของสื่อ นั่นคือนักศึกษาที่เปิดรับเว็บไซต์หนังสือพิมพ์สูง ก็มีความคล้ายคลึงกันสูงระหว่างประเด็นข่าวในใจของตนเองและการจัดประเด็นข่าวของเว็บไซต์หนังสือพิมพ์

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้พบการศึกษาเรื่องการกำหนดวาระวารของ หวัง (Wang, 1999, quoted in Severin & Tankard, 2001, pp. 374-375) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง Agenda Setting Online : An Experiment Testing the Effects of Hyperlinks ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อค้นหาผลที่เกิดจาก Hyperlinks ต่อประเด็นข่าวที่นำเสนอว่า Hyperlinks ในหนังสือพิมพ์ออนไลน์นั้นจะช่วยเพิ่มความเด่นหรือความสำคัญให้กับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับลัทธิเหยียดผิวและกลุ่มชาติพันธุ์ (Racism) หรือไม่ โดยหวังได้ทำการสร้างเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ออนไลน์ขึ้นมาใน 4 รูปแบบ ซึ่งในเว็บไซต์ได้มีการกล่าวถึงประเด็นเรื่อง Jasper Murder ในเรื่องของชายผิวดำที่ถูกกระทำร้ายโดยกลุ่มคนผิวขาวด้วยการล่ามโซ่และผูกติดเข้ากับรถปิกอัพ

จากนั้นจึงขักรถลากเขาไปจนเสียชีวิต เหตุเกิดที่เมืองแจสเปอร์ รัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเว็บไซต์ที่สร้างขึ้นมีรูปแบบดังต่อไปนี้

(1) Control หรือเว็บไซต์ที่ปราศจากประเด็นใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับลัทธิเหยียดผิวในหน้าแรก (2) No Link หรือเว็บไซต์ในรูปแบบที่เรียบง่าย ไม่มีการเชื่อมโยง (Link) ไปยังเรื่องราวของ Jasper Murder (3) One Link หรือเว็บไซต์ที่มีการเชื่อมโยงเพียง 1 แห่งไปยังเรื่องราวของ Jasper Murder (4) Extensive Links หรือเว็บไซต์ที่มีการเชื่อมโยงจำนวนมากไปยังเรื่องราวของ Jasper Murder โดยหลังจากการเปิดรับข่าวสารในเว็บไซต์ดังกล่าวแล้ว กลุ่มตัวอย่างจะต้องจัดลำดับความสำคัญของประเด็นทั้งหมดจำนวน 8 ประเด็น ซึ่งรวมไปถึงประเด็นเรื่องของลัทธิเหยียดผิวด้วย

สำหรับผลการวิจัยพบว่าผู้เปิดรับข่าวสารในเว็บไซต์นั้นมีการให้ความสำคัญต่อประเด็นลัทธิเหยียดผิวในระดับที่แตกต่างกัน กล่าวคือการให้ความสำคัญมากหรือน้อยนั้นจะขึ้นอยู่กับรูปแบบของหนังสือพิมพ์ออนไลน์ที่ตนเองเปิดรับ กลุ่มตัวอย่างที่เปิดรับเว็บไซต์ซึ่งไม่มีเรื่องของลัทธิเหยียดผิว ก็จะทำให้ให้ความสำคัญต่อประเด็นของลัทธิเหยียดผิวน้อย ในขณะที่ 2 กลุ่มที่เหลือซึ่งเปิดรับข่าวสารจากเว็บไซต์ที่มีการเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นเรื่อง Jasper Murder ก็จะทำให้ความสำคัญกับประเด็นของลัทธิเหยียดผิวมากกว่า ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการใช้ Hyperlinks นั้น ถูกแปลความหมายโดยผู้ใช้งานว่า Hyperlinks เป็นดัชนีชี้วัด (Indicator) ที่แสดงว่าประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากกว่าเรื่องที่ไม่มี Hyperlinks

นอกจากนี้งานวิจัยของไรซ์และเลิฟ (Rice and Love, 1987, quoted in Williams, Rice and Rogers, 1988, pp. 97-98) ยังได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาตลอดจนความสัมพันธ์ผ่านเครือข่าย (Network) ของแพทย์และพยาบาลใน U.S. Public Computer Bulletin Board SIG (Special Interest Group) ระบบการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ บ่อยครั้งมักจะเป็นอุปสรรคในการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของความเป็นส่วนตัว และการแสดงอารมณ์ เนื่องจากความสามารถอันจำกัดของการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า 30% ของเนื้อหาในกระดานเสวนาหรือกระดานข่าว (Bulletin Board) จะแสดงออกซึ่งธรรมชาติของความเป็นสังคมและความเป็นส่วนตัว นอกจากนี้ยังพบว่าไม่มีเปอร์เซ็นต์ของความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการส่งสารที่มีเนื้อหาทางสังคม (Social Content) ถึงกัน ภายในกลุ่มเครือข่ายเดียวกันและการส่งข้ามกลุ่มเครือข่าย อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์เนื้อหายังพบด้วยว่า ระดับของเนื้อหาทางสังคมไม่ได้เป็นหลักสำคัญของรูปแบบการสื่อสารด้วยคอมพิวเตอร์ และนิสัยของบุคคลในการสื่อสารทางสังคมผ่านกระดานเสวนานั้น ไม่ได้มีความแปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลา

ด้านนักวิจัยทางสาขาสื่อใหม่แบลคแมน (Blackman, 1990, quoted in James, Wotring and Forest, 1995, pp. 32-33) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “A Naturalistic Study of Computer-Mediated Communication: Emergent Communication Patterns in On-line Electronic Messaging Systems” โดยทำการศึกษา CompuServe Bulletin Board ทั้งหมด 3 แห่ง ผลการวิจัยพบว่ามีเพียง 9% ของผู้ใช้ CompuServe Bulletin Board เท่านั้น ที่ทำการโพสต์ (Post) ข้อความ สำหรับผู้ใช้ส่วนใหญ่จะเพียงแค่แวะเข้ามาเยี่ยมชมและอ่านข้อความที่ปรากฏใน CompuServe Bulletin Board อย่างไรก็ตามแบลคแมน กล่าวว่า ผู้ใช้งานจำนวน 9% นี้มีความสำคัญอย่างมาก เพราะถ้าปราศจากผู้โพสต์ (Post) ข้อความ ผู้ใช้งานประเภทที่ไม่เปิดเผยตัวหรือพวกชอบแอบแฝง (Lurkers) ก็จะไม่มีความรู้ให้อ่าน (No messages to browse)

สำหรับผลการค้นพบงานวิจัยในประเทศไทยพบการศึกษาของรัตนาวลี เกียรตินิยมศักดิ์ (2542) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “มณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์: กรณีศึกษา www.pantip.com และ www.sanook.com” ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ โดยมีจุดมุ่งหมาย

เพื่อศึกษาถึงลักษณะ หน้าที และประโยชน์ที่เกิดขึ้นในมณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยพบว่าลักษณะในมณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์นั้นเป็นเวทีเสวนาทางวัฒนธรรม (Cultural Forum) ซึ่งมีประเด็นจำแนกตามลักษณะความสนใจของผู้ใช้งาน นอกจากนี้มณฑล สาธารณะยังมีลักษณะเป็นชุมชนเสมือน (Virtual Community) ที่เกิดขึ้นขนานไปกับโลกแห่งความเป็นจริง โดยผู้ใช้งานจะมีส่วนร่วมในลักษณะของการปฏิสัมพันธ์กับเครื่องคอมพิวเตอร์ (Machine Interactivity) ในหน้าที่ดังต่อไปนี้ การให้ข้อมูลสาธารณะ การสอดส่องดูแลสภาพแวดล้อมการกระตุ้นเร้าและผลักดันเพื่อพัฒนาผลประโยชน์แห่งชาติ การสร้างสายสัมพันธ์ การให้ความบันเทิง และช่องทางการสื่อสารต้องห้าม นอกจากนี้ผู้ใช้งานยังใช้มณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์และความพึงพอใจของตนเองดังนี้ เพื่อตอบสนองความต้องการส่วนตัว เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่นเพื่อนำไปเป็นประโยชน์ต่อตัวเอง และใช้เพื่อเป็นตัวกลางในการสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่นด้วย

ส่วนงานวิเคราะห์เชิงวาทกรรมการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ตของเพ็ญพรรณ ธิวกุล (2544) ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์วาทกรรมบนอินเทอร์เน็ต Bulletin Board ของเว็บไซต์พันธุ์ทิพย์” ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงรูปแบบ ความหมายของวาทกรรมที่ปรากฏบน Bulletin Board ของเว็บไซต์พันธุ์ทิพย์ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างตัวบท บริบทการสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์และบริบททางสังคม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า วาทกรรมที่เกิดขึ้นใน Bulletin Board ของเว็บไซต์พันธุ์ทิพย์มีรูปแบบการใช้ภาษาอย่างไม่เป็นทางการ ในลักษณะของการใช้ภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน มีข้อบกพร่องทางการใช้ภาษา รวมทั้งมีการใช้ถ้อยคำรุนแรงหรือหยาบคายในกรณีเกิดความขัดแย้ง นอกจากนี้การแสดงความขัดแย้งนั้นจะมีรูปแบบไม่คงที่ วาทกรรมที่เกิดขึ้นมักแฝงไว้ด้วยอุดมการณ์ทางความคิดเชิงขัดแย้ง ซึ่งส่วนมากจะเป็นเรื่องของอุดมการณ์ทางการเมือง สังคม และศาสนา ที่แฝงไว้ด้วยความเชื่อทัศนคติ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางความคิดไว้มาก โดยบริบทของการสนทนาอันได้แก่ ลักษณะพิเศษของการสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์สภาพสังคม และบริบทภายนอก ซึ่งได้แก่ การนำเสนอข่าวของสื่อในขณะนั้นจะมีความสัมพันธ์โดยตรงในการสร้างตัวบทที่นำมาเป็นกระทุ้งในการสนทนาบน Bulletin Board ของเว็บไซต์พันธุ์ทิพย์

ด้านงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเสมือนพบการศึกษาของ วรณสิกา เชื้อชาติไทย (2546) ได้ศึกษาวิจัยในเรื่อง “ความเหงาในชุมชนเสมือนกรณีศึกษา www.pantip.com และ www.sanook.com” โดยใช้วิธีการศึกษาแบบผสมผสานระดับวิธี ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงชาติพันธุ์วิทยา (Ethnographic Content Analysis) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ผลการวิจัยพบว่าลักษณะชุมชนเสมือนในประเทศไทยไม่มีผลต่อการขยายเครือข่ายสังคมของคนเหงา เนื่องจากพบสัดส่วนซึ่งน้อยมากของกระทุ้งที่บ่งบอกความเหงาเมื่อเทียบกับกระทุ้งทั้งหมดที่เข้ามาโพสต์ (Post) และกระทุ้งที่มีจำนวนคนโพสต์มากที่สุด 3 อันดับแรกของกระดานเสวนา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องราวในสังคมมากกว่ากระทุ้งที่บ่งบอกเรื่องราวของความเหงา นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าอินเทอร์เน็ตไม่มีผลต่อการแยกตัวจากสังคมของบุคคล และไม่ใช้ศูนย์รวมของคนเหงาที่แยกตัวจากสังคม อย่างไรก็ตามงานวิจัยชิ้นนี้ได้ค้นพบบทบาทใหม่ของอินเทอร์เน็ต กล่าวคือบทบาทในการเป็นช่องทางการสื่อสารที่ช่วยสร้างเครือข่ายสังคมใหม่ให้กับบุคคลที่เครือข่ายเดิมหายไปอันเนื่องมาจากเหตุปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับความบกพร่องด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งปัจจัยนี้ได้แก่ การแต่งงาน หรือการไปศึกษาต่อต่างประเทศและยังพบว่าชุมชนเสมือนแห่งนี้ได้กลายเป็นสถานที่นัดพบของกลุ่มเพศที่ 3 ในสังคมด้วย

สำหรับการค้นพบการศึกษาด้านการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ดพบการศึกษาของ ปิ่นชารีย์ โชรัมย์ ฌ (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะประชาธิปไตยในการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ด” โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ในการใช้เว็บบอร์ด การรับรู้ความหมายประสิทธิภาพของเว็บบอร์ดและพฤติกรรมของผู้ใช้

โดยพิจารณาตามแนวทางการสื่อสารอย่างเป็นประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์หลักของผู้ใช้งานเว็บไซต์ก็คือ การใช้เพื่อแสวงหาข้อมูล รองลงมาคือพื้นที่ในการติดตามข่าวสารสถานการณ์ต่าง ๆ และพื้นที่ที่มีประโยชน์ สำหรับผลการประเมินประสิทธิภาพของเว็บไซต์ในการช่วยจรรโลงสังคมประชาธิปไตยนั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้ประสิทธิภาพของเว็บไซต์ว่าเป็นสื่อที่มีศักยภาพเพียงพอ ข้อมูลข่าวสารในเว็บไซต์เองก็มีประสิทธิภาพเหมือนกัน แต่ก็ไม่มากถึงขั้นที่จะนำไปใช้ช่วยส่งเสริมสังคมประชาธิปไตยได้ นอกจากนี้ในแง่ของพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ ผลการวิจัยพบว่าผู้ใช้งานส่วนใหญ่ประเมินพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ของตนในทิศทางบวกซึ่งสอดคล้องกับการสื่อสารอย่างเป็นประชาธิปไตย

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดวาระสารในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเว็บไซต์ข้างต้น เป็นส่วนสำคัญที่ผู้วิจัยจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมที่มีต่อการกำหนดวาระข่าวสารการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย ซึ่งเป็นการศึกษาด้านการสร้างเครือข่ายการสื่อสาร โดยเน้นทางด้านการเมือง อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่รวบรวมไว้ข้างต้นได้แสดงให้เห็นความสำคัญทางด้านการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ ชุมชนเสมือนและความเป็นพื้นที่สาธารณะส่งผลให้การสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่เปิดกว้างสำหรับผู้ทั่วไป ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการเข้าถึงและใช้งานโดยไม่มีข้อจำกัดทั้งในเรื่องของเวลาและสถานที่ นอกจากนี้ผู้ใช้งานยังไม่จำเป็นต้องเปิดเผยตัวตนที่แท้จริง แต่มักจะใช้นามแฝงในการสื่อสาร อย่างไรก็ตามเสรีภาพในการสื่อสารผ่านเว็บไซต์ก็ส่งผลทางลบเช่นเดียวกัน กล่าวคือผู้ใช้งานมีการใช้ถ้อยคำที่รุนแรงและหยาบคายสื่อสารโต้ตอบกันในกรณีที่เกิดความขัดแย้งทางความคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของการเมือง สังคม และศาสนา

จากงานวิจัยที่ได้รวบรวมไว้ข้างต้น จะพบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอิทธิพลของเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมที่มีต่อการกำหนดวาระข่าวสารการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยนั้นส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยทางด้านการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตด้วยการใช้การสื่อสารในรูปแบบชุมชนเสมือนในรูปการสื่อสารสองทางซึ่งบางครั้งผู้สื่อสารไม่ต้องการแสดงตัวตนในการสื่อสาร ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเป็นกรอบการวิเคราะห์ในงานต่อไป

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมที่มีต่อการกำหนดวาระข่าวสารทางสังคมของหนังสือพิมพ์ไทย ผู้วิจัยใช้ระเบียบการศึกษาแบบวิธีผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณจะเป็นการตรวจนับจำนวนขึ้นข่าวที่ปรากฏ การวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

วิธีการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

10.1 การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการสัมภาษณ์คนทำงานข่าวจากหนังสือพิมพ์มติชนและไทยรัฐด้วยการค้นหาปัจจัยที่เข้าร่วมเครือข่ายและปัจจัยที่ส่งผลให้นักหนังสือพิมพ์เลือกประเด็นไปนำเสนอหรือตามต่อเนื่อง โดยจะสัมภาษณ์บุคคลต่อไปนี้

นักข่าว หัวหน้าข่าว บรรณาธิการข่าวที่ดูแลและรับผิดชอบหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และมติชน เพื่อค้นหาอิทธิพลเครือข่ายการสื่อสารในเว็บไซต์ที่มีต่อหนังสือพิมพ์ โดยจะนำตัวแปรที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปค้นหาอิทธิพลของเครือข่ายการสื่อสารที่มีต่อการกำหนดวาระข่าวสารของหนังสือพิมพ์

10.2 การวิเคราะห์เนื้อหา

โดยการเลือกประเด็นที่มีการพูดคุยกันในเว็บไซต์มากที่สุดเพื่อนำมาเป็นประเด็นที่จะศึกษาเนื้อหาที่หนังสือพิมพ์เลือกประเด็นจากเว็บไซต์มาลงแต่ละวัน แล้ววิเคราะห์ว่าหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญต่อประเด็นที่เลือกมาลง เช่น วันที่ 12 กันยายน 53 เว็บไซต์ face book มีการพูดคุยกันเรื่อง फिल्म รัฐภูมิ เรื่อง ลูก มีการเปิดประเด็นทางเว็บไซต์ก่อน หลังจากนั้นก็มีคนเข้ามาแสดงความคิดเห็นผ่านห้องสนทนาต่อเนื่องจนกลายเป็นเรื่อง talk of the town ของวันนั้น พอรู้เข้าหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ลงข่าวนี้เป็นข่าวหน้าแรกและเป็นข่าวพาดหัวไม่คือให้ความสำคัญประเด็นข่าวนี้เป็นข่าวใหญ่ของวันนั้นและต่อมาก็ลงข่าวนั้นอย่างต่อเนื่องรวมทั้งหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นด้วย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีวิจัยประกอบด้วยวิธีการเก็บข้อมูล 2 แบบ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

1. ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ในช่วงเวลาที่ต่างกันสำหรับผู้สัมภาษณ์คนเดียวกัน
2. สัมภาษณ์บุคคลที่ทำหน้าที่เหมือนกันด้วยคำถามเดียวกัน
3. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะถูกตรวจสอบจากข่าวที่ถูกจัดไว้บนหน้าหนังสือพิมพ์อีกครั้ง

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยจะศึกษาข้อความที่แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นข่าวเด่นในเว็บไซต์ face book ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2555 ถึงวันที่ 30 มกราคม 2556 รวม 12 เดือน ส่วนหนังสือพิมพ์ที่เลือกศึกษา เนื้อหา คือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มติชน เฉพาะหน้าหนึ่งตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2555 ถึงวันที่ 30 มกราคม 2556

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมที่มีต่อการกำหนดวาระข่าวสารในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทย” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) รวมทั้งการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจึงประกอบด้วยข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 การนำเสนอข้อมูลส่วนการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบด้วย

- 1.1 เนื้อหาข่าวสังคมที่สื่อ (เว็บไซต์) ให้ความสำคัญ (media agenda)
- 1.2 เนื้อหาข่าวสังคมที่นำเสนอผ่านเว็บไซต์ที่ถูกนำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ (public agenda)
- 1.3 รูปแบบการสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้แสดงความคิดเห็นในเครือข่าย
- 1.4 การให้ความสำคัญต่อการจัดลำดับข่าวของประเด็นข่าวจากเว็บไซต์
- 1.5 การเปลี่ยนแปลงเพิ่ม-ลดเนื้อหาข่าวจากเว็บไซต์สู่หน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์
- 1.6 รูปแบบการนำเสนอข่าวในเว็บไซต์และหนังสือพิมพ์

ส่วนที่ 2 การนำเสนอข้อมูลส่วนของการสัมภาษณ์ นำเสนอในรูปแบบของการพรรณนา (Analytical Descriptive Research)

ส่วนที่ 1

การนำเสนอในรูปแบบตาราง

- 1.1 เนื้อหาข่าวสังคมที่สื่อ (เว็บไซต์) ให้ความสำคัญ (media agenda)

ตารางที่ 4.1

ความถี่ของการนำเสนอประเภทเนื้อหาทางสังคมที่มีการนำเสนอผ่านเว็บไซต์

ประเภทเนื้อหา	ความถี่	ร้อยละ
---------------	---------	--------

1.โปรแกรมชิมชิมิ เว็บเกาหลี	83	15.77
2.หมวย แม็กชิม	76	14.44
3.มอสได้ลูกสาว	54	10.26
4.คลิปโป๊ไพล่กลางสภา	52	9.88
5.นักการเมืองกดบัตรแทนกัน	43	8.17
6.แฝดชกวรเจตน์	32	6.08
7.ชาย-วิกี้ประกาศย้ายโรงแรม	30	5.7
8.ตึกใบหยกลดสลิขาด	28	5.32
9.มอตัวเด็กบดินทร์	25	4.75
10.นักเรียน-นักเลงสาดกระสุนรณเมล์59	23	4.14
11.เปลี่ยออกโซว์นมไทยแลนด์กอดทาเลนท์	23	4.14
12.ในหลวงเสด็จเขาชะงุ้ม	20	3.6
13.ลาบราดอร์เขี้ยวพิฆาต	18	3.24
14.”ซูวิทย์”แอบอ่อนแออดใต้	12	2.16
15.พัชรา แวงวรรณเสียชีวิต	10	1.8
รวม	529	100

จากตารางที่ 4.1 แสดงความถี่ของการนำเสนอประเด็นข่าวสังคมที่มีการสนทนาผ่านเครือข่ายออนไลน์ในเว็บไซต์ facebook พบว่า ประเด็นข่าวทางสังคมเรื่อง “โปรแกรมชิมชิมิ เว็บเกาหลี” มีความถี่ในการนำเสนอมากที่สุด 83 กระทั่งร้อยละ 15.77 รองลงมาได้แก่ “หมวย แม็กชิม 76 กระทั่ง/ร้อยละ 14.44, มอสได้ลูกสาว 54 กระทั่ง/ร้อยละ 10.26, คลิปโป๊ไพล่กลางสภา 52 กระทั่ง/ร้อยละ 9.88, นักการเมืองกดบัตรแทนกัน 43 กระทั่ง/ร้อยละ 8.17, แฝดชกวรเจตน์ 32 กระทั่ง/ร้อยละ 6.08

ส่วนประเด็นข่าว “ชาย-วิกี้ประกาศย้ายโรงแรม” 30 กระทั่ง/ร้อยละ 5.7, ตึกใบหยกลดสลิขาด 28 กระทั่ง/ร้อยละ 5.32, มอตัวเด็กบดินทร์ 25 กระทั่ง/ร้อยละ 4.75, นักเรียน-นักเลงสาดกระสุนรณเมล์59 23 กระทั่ง/ร้อยละ 4.14, เปลี่ยออกโซว์นมไทยแลนด์กอดทาเลนท์ 23 กระทั่ง/ร้อยละ 4.14, ในหลวงเสด็จเขาชะงุ้ม 20 กระทั่ง/ร้อยละ 3.6, ลาบราดอร์เขี้ยวพิฆาต 18 กระทั่ง/ร้อยละ 3.24, ซูวิทย์”แอบอ่อนแออดใต้ 12 กระทั่ง/ร้อยละ 2.16, และประเด็นข่าวพัชรา แวงวรรณเสียชีวิต 10 กระทั่ง/ร้อยละ 1.8

1.2 เนื้อหาข่าวสังคมที่นำเสนอผ่านเว็บไซต์ที่ถูกนำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ (public agenda)

ตาราง 4.2

แสดงปริมาณของการนำเสนอเหตุการณ์ข่าวในเครือข่ายทางสังคมและมีผลต่อการนำเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2555 ถึงวันที่ 30 มกราคม 2556 รวมเวลา 12 เดือน

ประเด็น	ตำแหน่งข่าวในหน้าหนึ่ง/ จำนวนวันในการนำเสนอ				
	1	2	3	4	5
1.โปรแกรมชิมชิมิ เว็บเกาหลี	2	-	1	1	-
2.หมวย แม็กชิม	1	-	-	1	-
3.มอสได้ลูกสาว	-	1	-	-	-
4.คลิปโป๊ไพล่กลางสภา	2	2	1	1	
5.นักการเมืองกดบัตรแทนกัน	1	1	-	-	-
6.แฝดชกวรเจตน์	1	-	-	1	-
7.ชาย-วิกกีประกาศย้ายโรงแรม	-	-	-	2	-
8.ตึกโบหยกลดสลิ้งขาด	-	1	-	-	1
9.มอบตัวเด็กบดินทร์	-	-	-	1	1
10.นักเรียน-นักเลงสาดกระสุนรถเมล์59	2	1	-	-	5
11.เปลี่ยออกโซว์นมไทยแลนด์กอดทาเลนท์	1	1	-	-	-
12.ในหลวงเสด็จเขาชะงุ้ม	-	1	1	1	-
13.ลาบราดอร์เขี้ยวพิฆาต	1	2	-	-	-
14."ซูวิทย์"แอบ่อนอ้อดใต้	1	-	-	-	-

15.พัชรา แวงวรรณเสียชีวิต	2	-	-	-	-
---------------------------	---	---	---	---	---

จากตาราง 4.2 แสดงปริมาณของการนำเสนอเหตุการณ์ข่าวจากเครือข่ายทางสังคมและถูกนำเสนอเป็นข่าวในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีประเด็นข่าวดังนี้ ข่าวโปรแกรมชิมชิมิ เว็บเกาหลี 4 วันแบบต่อเนื่องกัน ถูกนำเสนอเป็นข่าวหนึ่ง 2 วัน ข่าวที่สาม 1 วันและข่าวที่สี่ 1 วัน, ข่าวหมวย แม็กชิม ถูกนำเสนอเป็นหนึ่ง 2 วัน แบบไม่ต่อเนื่องทุกวัน เป็นข่าวหนึ่ง 1 วัน ข่าวที่สาม 1 วัน, ข่าวมอสได้ลูกสาว ถูกนำเสนอรวม 1 วัน จัดไว้เป็นข่าวที่สอง, ข่าวคลิบโป๊ไพล่กลางสภา ถูกนำเสนอรวม 6 วันต่อเนื่อง เป็นข่าวหนึ่ง 2 วัน ข่าวที่สอง 2 วัน ข่าวที่สาม 1 วันและข่าวที่สี่ 1 วัน, ข่าวนักการเมืองกดบัตรแทนกัน ถูกนำเสนอรวม 3 วันต่อเนื่อง เป็นข่าวที่หนึ่ง 1 วันข่าวที่สอง 2 วัน, ข่าวแฝดชกวจรเจตน์ ถูกนำเสนอรวม 2 วันแบบไม่ต่อเนื่อง เป็นข่าวหนึ่ง 1 วัน ข่าวที่สี่ 1 วัน

ด้านข่าว ชาย-วิกกีประกาศย้ายโรงแรม ถูกนำเสนอรวม 2 วันแบบต่อเนื่อง เป็นข่าวที่สี่ทั้ง 2 วัน, ข่าวตึกโบหยกลดตลิ่งขาด ถูกนำเสนอรวม 2 วันแบบไม่ต่อเนื่อง เป็นข่าวที่สอง 1 วันและข่าวที่ห้า 1 วัน, ข่าวมอตัวเด็กบินดิษฐ์ ถูกนำเสนอรวม 2 วัน เป็นข่าวที่สี่ 1 วัน ข่าวที่ห้า 1 วัน, ข่าวนักเรียน-นักเลงสาครกระสุนรถเมล์ 59 ถูกนำเสนอรวม 8 วัน เป็นข่าวที่หนึ่ง 2 วันข่าวที่สอง 1 วัน ข่าวที่ห้า 5 วัน, ข่าวเปลี่ยยกโข้วนมไทยแลนด์ออกตลาด ถูกนำเสนอรวม 2 วันแบบต่อเนื่อง เป็นข่าวที่หนึ่ง 1 วัน ข่าวที่สอง 1 วัน, ข่าวในหลวงเสด็จเขาชะงุ้ม ถูกนำเสนอรวม 3 วันแบบต่อเนื่อง เป็นข่าวที่สอง 1 วัน ข่าวที่สาม 1 วัน ข่าวที่สี่ 1 วัน, ข่าวลาบราดอร์เขี้ยวพิฆาตถูกนำเสนอรวม 3 วันแบบต่อเนื่อง ข่าวที่หนึ่ง 1 วัน ข่าวที่สอง 2 วัน, ข่าวซูวิทย์”แสบ่อนออดได้ ถูกนำเสนอรวม 1 วัน เป็นข่าวที่หนึ่ง, ข่าวพัชรา แวงวรรณเสียชีวิตถูกนำเสนอรวม 2 วัน เป็นข่าวที่หนึ่งทั้งสองวัน

ตาราง 4.3

แสดงปริมาณของการนำเสนอเหตุการณ์ข่าวในเครือข่ายทางสังคมและมีผลต่อการนำเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์มติชน ระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2555 ถึงวันที่ 30 มกราคม 2556 รวมเวลา 12 เดือน

ประเด็น	ตำแหน่งข่าวในหน้าหนึ่ง/ วันในการนำเสนอ				
	1	2	3	4	5
1.โปรแกรมชิมชิมิ เว็บเกาหลี	-	1	2	-	-
2.หมวย แม็กชิม	-	-	-	-	-
3.มอสได้ลูกสาว	-	-	-	-	-
4.คลิบโป๊ไพล่กลางสภา	1	-	1	-	-

5.นักร้องเมืองกตบัตร์แทนกัน	1	1	1	-	-
6.แฝดชวกรเจตน์	2	-	1	1	-
7.ชาย-วิกกีประกาศย้ายโรงแรม	-	-	-	-	-
8.ตึกใบหยกหลวงตาสลึงขาด	-	-	1	-	1
9.มอตัวเด็กบดินทร์	-	-	-	-	3
10.นักเรียน-นักเลงสาดกระสุนรณเมธ59	1	-	-	1	1
11.เปลือยอกโซว์นมไทยแลนด์กอดทาเลนท์	1	-	-	1	
12.ในหลวงเสด็จเขาชะงุ้ม	-	-	1	-	-
13.ลาบราดอร์เขี้ยวพิฆาต	-	-	-	-	-
14.”ซูวิทย์”แสบอนออดใต้	-	-	-	-	-
15.พัชรา แวงวรรณเสียชีวิต	1	1	-	-	-

จากตาราง4.2 แสดงปริมาณของการนำเสนอเหตุการณ์ข่าวในเครือข่ายทางสังคมและถูกนำเสนอเป็นข่าวในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชน มีประเด็นข่าวดังนี้ ข่าวโปรแกรมชิมชิมิ เว็บเกาหลี 3 วันต่อเนื่องกัน ถูกนำเสนอเป็นข่าวสอง 1 วัน ข่าวที่สาม 2 วัน, ข่าวหมวย แม็กชิมไม่นำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์, ข่าวมอสได้ลูกสาวไม่นำเสนอไว้ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์, ข่าวคลิปโป๊โผล่กลางสภา ถูกนำเสนอรวม 2 วัน ไม่ต่อเนื่อง เป็นข่าวสอง 1 วัน ข่าวที่สี่ 1 วัน, ข่าวนักร้องเมืองกตบัตร์แทนกัน ถูกนำเสนอรวม 3 วันต่อเนื่อง เป็นข่าวที่หนึ่ง 1 วันข่าวที่สอง 1 วันและข่าวที่สาม 1 วัน, ข่าวแฝดชวกรเจตน์ ถูกนำเสนอรวม 4 วันแบบไม่ต่อเนื่อง เป็นข่าวหนึ่ง 2 วัน ข่าวที่สาม 1 วันและข่าวที่สี่ 1 วัน

ด้านข่าวชาย-วิกกีประกาศย้ายโรงแรมไม่นำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์,ข่าวตึกใบหยกหลวงตาสลึงขาด ถูกนำเสนอรวม 2 วันแบบไม่ต่อเนื่อง เป็นข่าวที่สาม 1 วันและข่าวที่ห้า 1 วัน, ข่าวมอตัวเด็กบดินทร์ ถูกนำเสนอรวม 3 วันไม่ต่อเนื่อง เป็นข่าวที่ห้า 3 วัน, ข่าวนักเรียน-นักเลงสาดกระสุนรณเมธ59 ถูกนำเสนอรวม 3 วัน เป็นข่าวที่ห้าทั้ง 3 วัน, ข่าวเปลือยอกโซว์นมไทยแลนด์กอดทาเลนท์ ถูกนำเสนอรวม 2 วันแบบไม่ต่อเนื่อง เป็นข่าวที่หนึ่ง 1 วัน ข่าวที่สี่ 1 วัน, ข่าวในหลวงเสด็จเขาชะงุ้ม ถูกนำเสนอรวม 1 วันจัดไว้เป็นข่าวที่สาม, ข่าวลาบราดอร์เขี้ยวพิฆาตไม่นำเสนอไว้เป็นข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์, ข่าวซูวิทย์”แสบอนออดใต้” ไม่นำเสนอไว้เป็นข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์, ข่าวพัชรา แวงวรรณเสียชีวิตถูกนำเสนอรวม 2 วัน เป็นข่าวที่หนึ่ง 1 วัน ข่าวที่สอง 1 วัน

1.3 รูปแบบการสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้แสดงความคิดเห็นในเครือข่าย

ตาราง 4.4

ความถี่ตามรูปแบบการสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้แสดงความคิดเห็นในเครือข่ายต่อประเด็นข่าวทางสังคม

รูปแบบการสื่อสาร	ความถี่ (กระทู้)	ร้อยละ
การสื่อสารเพื่อการบอกกล่าว (cognitive communication)	34	21.08
การสื่อสารเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน (interactive communication)	59	36.58
การสื่อสารเพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึก (expressive communication)	67	41.54
รวม	160	100

ตาราง 4.4 แสดงความถี่รูปแบบการสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้แสดงความคิดเห็นเครือข่ายประเด็นข่าวทางสังคม พบว่าการสื่อสารด้านการสื่อสารเพื่อการบอกกล่าว (cognitive communication) (34 กระทู้/ร้อยละ 21.08) การสื่อสารเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน (interactive communication) (59 กระทู้/ร้อยละ 36.58) การสื่อสารเพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึก (expressive communication) (67 กระทู้/ร้อยละ 41.54)

ผลการวิเคราะห์เนื้อหา

ข่าวจากเว็บเกาหลี “ซิมซิมิ” 4 กพ

ข่าวจากไทยรัฐเกาหลี “ซิมซิมิ” 4 กพ

การให้ความสำคัญต่อประเด็นข่าว

วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2555 ได้ปรากฏข่าวโปรแกรมซิมซิมิทางเว็บไซต์ในประเด็นว่า ทางกระทรวงวัฒนธรรมได้ออกมาเตือนว่าโปรแกรมที่วัยรุ่นนำมาเล่นกันคือ “โปรแกรมซิมซิมิ” ไม่เหมาะสม ประเด็นนี้เกิดขึ้นในวันวันเดียวกันกับการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชน

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้ตีพิมพ์ข่าวนี้นในหน้าหนึ่งและจัดอันดับไว้เป็นข่าวใหญ่ของวันนั้นและลงต่อเนื่องอีกเป็นเวลา 3 วัน ถึงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ โดยในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ ได้จัดอันดับไว้เป็นข่าวใหญ่ของหน้าหนึ่งในประเด็น “ห้วงเว็บเกาหลีฮิตเล่นซิมซิมิพ่อนคำหยาบว่อน” คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมได้ออกมาเป็นห่วงผู้เล่นโปรแกรมนี้ ต่อมาในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ได้นำเสนอในประเด็นที่เกี่ยวข้องคือ “สาวโพร ร้องจากเจอค่าแรง จัดการแอฟถ่อย” ซึ่งเกี่ยวข้องกับวงการดาราที่ถูกโศกคำหยาบคายในแอฟนี้ ไทยรัฐยังจัดลำดับความสำคัญไว้ในข่าวใหญ่ของหน้าหนึ่ง

ต่อมาวันที่ 5 กุมภาพันธ์ได้เปลี่ยนประเด็นใหม่คือ “ซิมซิมิ แปลงโฉมปลอดภัยคำหยาบพูดแต่ภาษาอังกฤษ” เสนอเป็นข่าวรองลงมาเป็นข่าวที่ 3 ของหน้าหนึ่ง โดยมีเนื้อหาว่ากระทรวงวัฒนธรรม โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมได้ดำเนินการตักเตือนให้บริษัทเจ้าของแอฟดำเนินการแก้ไข และในวันสุดท้ายของประเด็นนี้ไทยรัฐได้นำเสนอประเด็นความสำเร็จในการแก้ปัญหาคำหยาบคายของผู้เล่นโปรแกรมนี้ คือในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ นำเสนอในประเด็น “พลิกโฉม ซิมซิมิ ไม่มีคำหยาบคาย” เป็นการปิดประเด็นการนำเสนอในต่อไป จัดลำดับความสำคัญไว้เป็นข่าวน้อยที่สุดของหน้าหนึ่งแต่ก็ยังอยู่ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์

และเป็นวัดปิดประเด็นข่าวชิมชิม คือ ปิดฉาก “ชิมชิม โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม “สุกมล คุณปลื้ม” ได้ออกมาให้ข่าวว่าทางกระทรวงวัฒนธรรมได้ดำเนินการเรื่องนี้และประสบความสำเร็จไม่มีการใช้คำหยาบคายในเว็บนี้ต่อไป

ด้านหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ได้นำเสนอข่าวชิมชิมเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2555 เช่นเดียวกันกับเว็บไซต์และไทยรัฐ โดยให้ความสำคัญไว้เป็นที่สองรองจากข่าวหนึ่งในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ ส่วนประเด็นที่ใช้ในการพาดหัวข่าวเป็นคนละประเด็นกับเว็บไซต์และไทยรัฐ คือ “พ่อแม่-แห่ร้องแอฟชิมชิม” โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมได้ออกมาแถลงข่าวว่า ทางกระทรวงฯได้รับการร้องเรียนจากพ่อแม่ที่เป็นผู้ปกครองเด็กว่าให้ทางกระทรวงฯดำเนินการกับเว็บชิมชิมเพราะมีการเขียนคำหยาบคายมาก โดยทางกระทรวงฯได้สั่งการให้บริษัทเจ้าของเว็บไปแก้ปัญหา

วันต่อมามติชนได้นำเสนอเรื่อง “ชิมชิม” ได้นำเสนอต่อเนื่องในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2555 ในประเด็น “ชี้แค่แฟร์ชั่น ชิมชิมไม่ก้าวร้าว” นำเสนอเป็นข่าวใหญ่ของหน้าหนึ่งเช่นเดียวกัน เนื้อหาที่นำเสนอเป็นการนำเสนอประเด็นความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง เช่น ราชบัณฑิตยสถานและนักวิชาการให้ความเห็นว่าโปรแกรมนี้เป็นโปรแกรมที่ไม่ก้าวร้าวแต่วัยรุ่นจะต้องรู้จักเล่น ถือเป็นที่ยินยอมมาก

ในวันเดียวกันมติชนได้นำเสนอเรื่องชิมชิมเป็นบทวิเคราะห์ในหน้าหนึ่ง ในประเด็น “คุยซี้ๆ ลูกเจี๊ยบขามาที่ชิมชิม: กวน มีน ฮา” ในบทความได้บอกถึงการเล่น “โปรแกรมชิมชิม” อย่างถูกต้องและไม่หยาบคาย บทความนี้ได้นำเสนอเป็นคอลัมภ์ประจำของหน้าหนึ่งในวันหยุดสุดสัปดาห์ที่มติชนจะมีบทวิเคราะห์ในหน้าหนึ่งและให้อ่านต่อหน้าในของหนังสือ

ต่อมาในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ มติชนยังได้นำเสนอประเด็นความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง โดยได้สอบถามไปยังจิตแพทย์ว่าโปรแกรมนี้ใช้เล่นเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เล่นจะต้องเล่นอย่างมีสติ และทางด้านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมได้ออกมาเปิดเผยข้อมูลว่า ปัจจุบันโปรแกรมนี้ได้เปลี่ยนจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษทำให้ไม่มีคำหยาบคายปรากฏ โดยจัดลำดับความสำคัญของประเด็นข่าวมาเป็นข่าวที่ 3 ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์

สำหรับการนำเสนอในวันต่อมาคือวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2555 มติชนได้ให้ความสำคัญประเด็นชิมชิมอย่างต่อเนื่อง ในวันที่ทางกองบรรณาธิการได้นำประเด็นผลกระทบทางสังคมมานำเสนอเป็น “บทบรรณาธิการ” ที่เสนอความคิดเห็นการเล่นโปรแกรมนี้จากนักวิชาการ นักจิตวิทยาและการเล่นที่ถูกต้อง” และในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ ได้นำเสนอว่า “ชิมชิม คัดกรองคำหยาบอย่างต่อเนื่อง” มีการนำเสนอเนื้อหาว่า น.อ.อนุดิษฐ์ นาคทรพร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้สั่งการให้ควบคุมคำหยาบไม่ให้ปรากฏในเว็บนี้แล้ว มติชนได้ให้ความสำคัญประเด็นนี้ไว้หน้าหนึ่งแต่เป็นข่าวรองสุดท้ายของหน้าหนึ่ง ซึ่งเป็นวัดสุดท้ายของการนำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชน

การเพิ่ม ลด เนื้อหาข่าวและการนำเสนอองค์ประกอบข่าว

เนื้อหาข่าว“ชิมชิม”ที่ปรากฏในเว็บไซต์ลงเฉพาะประเด็นสำคัญจากแหล่งข่าวที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงไอซีที, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมและผู้อำนวยการสำนักเฝ้าระวัง กระทรวงวัฒนธรรม ในประเด็น “วธ.ห่วง”ชิมชิม”ไม่เหมาะสม หวั่นคำหยาบกระด้าง “ไอซีที” ยันโปรแกรม “ชิมชิม”ไม่ผิดกฎหมาย เดือนพิมพ์ซื้อบุคคลแล้วโพสต์ผ่านโซเชียล เจอข้อหาหมิ่นประมาท ด้าน วธ.วอนผู้ใช้ถามอย่างสุภาพ ขณะที่ ผอ.สำนักเฝ้าระวังฯเร่งประสานขอเจ้าของระบบคัดกรองคำไม่เหมาะสม” ซึ่งเป็นประเด็นหลักไม่มีรายละเอียด นอกนั้นมิผู้ติดตามเว็บได้แสดงความคิดเห็น

การนำเสนอเนื้อหาหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชนแตกต่างจากเว็บไซต์ พบว่า ทั้งมติชนและไทยรัฐนำเสนอรายละเอียดของประเด็นข่าวและมีความลึกของเนื้อหาข่าวมากกว่าเว็บไซต์ นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ยังนำเสนอความกว้างของข่าวด้วยการลงความคิดเห็นจากนักวิชาการ นักจิตวิทยา และนำเสนอเรื่องในรูปแบบอื่นนอกจากข่าว เช่น บทความ บทบรรณาธิการ ดังเช่น

มติชนได้นำเสนอความคิดเห็นจากนักวิชาการและนักจิตวิทยากรณีผู้เล่นโปรแกรม “ชิมชิม” ไว้ว่า

พญ.อัมพร เบญจพลพิทักษ์ จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นและผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ถึงโปรแกรมชิมชิมที่กำลังระบาดในสังคมออนไลน์ว่า

“โปรแกรมห่วงว่าเป็นสิ่งประตึษฐ์ของมนุษย์จึงมีทั้งประโยชน์และโทษแต่สิ่งทีหลายคนกังวลคือ เรื่องการใช้ภาษาหยาบคายและอารมณ์รุนแรงกระแทกกระทั้นระหว่างผู้เล่นกับโรบอต หากผู้เล่นรู้ขอบเขตในการส่งข้อความตอบโต้รวมถึงมีวุฒิภาวะมากพอในการเล่นโปรแกรมนี้อาจจะเป็นของเล่นแก้เบื่อได้ดีเพื่อลดความตึงเครียด นอกจากนี้ยังช่วยให้การเรียนรู้การใช้กลไกคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาอารมณ์และความรู้สึก ผู้เล่นควรจะมึสติในการเล่นตอบโต้ได้ไปมา หากเลือกใช้โปรแกรมนี้นในทางที่ถูกต้องโดยป้อนข้อมูลเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมชิมชิมก็จะกลายเป็นแหล่งความรู้ใหม่ๆที่ผู้ใช้สามารถเผยแพร่ได้ในวงกว้าง”พญ.อัมพร กล่าว¹

นอกจากนี้มติชนยังได้เปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอเป็นบทความเพื่อให้เนื้อหามีความลึก ได้แก่เรื่อง “คุยซึลลูลูกเจ็บบาเมาท์ชิมชิม: กวน มึน ฮา” มีเนื้อหาบอกถึง วิธีการเล่นโปรแกรมชิมชิมอย่างถูกต้อง

ส่วนการนำเสนอรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นเพิ่มในแต่ละวัน มติชนได้ขยายความเนื้อหาเพิ่มจากเว็บไซต์เพื่อให้ข่าวมีความลึก เช่น กรณีที่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมได้กล่าวว่า ผู้ปกครองได้มาร้องเรียนทางกระทรวงถึงความทุกขใจที่ลูกหลานตกเป็นทาสโปรแกรมชิมชิม นอกจากนี้ทั้งไทยรัฐและมติชนยัง

¹ “จิตแพทย์มีมติเล่นชิมชิมแก้เบื่อ-ลดตึงเครียดได้ดี” มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที 5 กุมภาพันธ์ 2555, หน้า 1,2

ได้ลงคำพูดของรัฐมนตรีไว้ในข่าวเพื่อเป็นการยืนยันถึงสิ่งที่แหล่งข่าวได้กล่าวถึง เช่น ข้อความตอนหนึ่งของมติชนที่ยกคำพูดของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

“เรามีข้อห่วงใยเมื่อมีข่าวชิมชิมออกไปมากขึ้นทำให้ผู้ที่ไม่เคยรู้จักไม่เคยเล่นโปรแกรมนี้เมื่อได้รับทราบข่าวแล้วก็เกิดความอยากรู้อยากทดลองใช้และมีดาวโหลดเพิ่มมากขึ้น ตรงนี้ถือเป็นเรื่องหนึ่งที่ไม่อยากให้เกิดขึ้น แต่เราพยายามที่จะปกป้องสิ่งที่ไม่เหมาะสมและถึงแม้ว่าการเล่นชิมชิม บางคนอาจจะบอกว่าเป็นเพียงแฟชั่นที่มาแล้วก็ไปแต่หากเราไม่เร่งแก้ไข สังคมก็ยิ่งบอบช้ำมากขึ้น”

นอกจากนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมยังได้แสดงตัวอย่างคำที่ใช้เล่นในโปรแกรมชิมชิมและพบคำหยาบไว้ว่า “สิ่งที่ห่วงคือ เด็กและเยาวชนเพราะโปรแกรมนี้อาจจะเป็นเหมือนระบบการสอนเช่น สอนคำว่า “คออวยอ” จากนั้น ชิมชิมจะตอบกลับว่า ฉันไม่มีคำตอบนี้ ช่วยสอนฉันหน่อย หากมีคนเข้ามาพิมพ์คำตอบให้ เช่น หมายความว่า อวยวะเพศชาย ชิมชิมก็จะจำความหมายดังกล่าวเพื่อใช้ตอบให้แก่คนที่ถามคำดังกล่าวซ้ำต่อไป ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องใช้ไม่ได้” นางกุสุมา คุณปลื้ม กล่าว²

ทางด้านไทยรัฐยังได้เพิ่มเติมและขยายความเนื้อหากว้างมากกว่าเว็บไซต์ด้วยการลงบทสัมภาษณ์และคำพูดของน.อ.อนุดิษฐ์ นาครทรรพ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศที่ได้กล่าวถึงเรื่องบทลงโทษกรณีข้อความที่เขียนไปละเมิดสิทธิบุคคลอื่นหรือแม้กระทั่งกดไลค์ก็ตามเพื่อเป็นการยืนยันต่อกลุ่มผู้อ่านว่าเป็นสิ่งที่รัฐมนตรีพูดจริงและจะกระทำจริง

“สำหรับการเข้าไปกดไลค์หรือเข้าไปแชร์ข้อความผ่านคอมพิวเตอร์หรือมือถือ หากทำครั้งเดียวหรือเลิกทำเพราะกลัวต่อความผิดถือว่าไม่มีเจตนาแต่เมื่อไอซีทีได้ประกาศชัดเจนว่า ชิมชิมมิใช่คำหยาบคายแต่ยังกดไลค์หรือแชร์ข้อความเหล่านั้น ซ้ำกันหลายครั้งถือว่ามีความผิด ผู้ที่มีชื่อหรือถูกละเมิดโดยใช้โปรแกรมนี้สามารถเข้าร้องเรียนหรือฟ้องร้องเอาผิดผู้ที่กดไลค์หรือแชร์นี้ได้”รมว.ไอซีทีกล่าว³

นอกจากนี้ไทยรัฐยังได้ขยายความกว้างข่าวด้วยการลงเนื้อหาแสดงความคิดเห็นของผู้อำนวยการสำนักเฝ้าระวัง กระทรวงวัฒนธรรม, นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ไอซีที), ผู้เล่นโปรแกรมชิมชิม (เป้-อารักษ์หอมรสสุศิริ)นักร้องนักแสดง เช่น

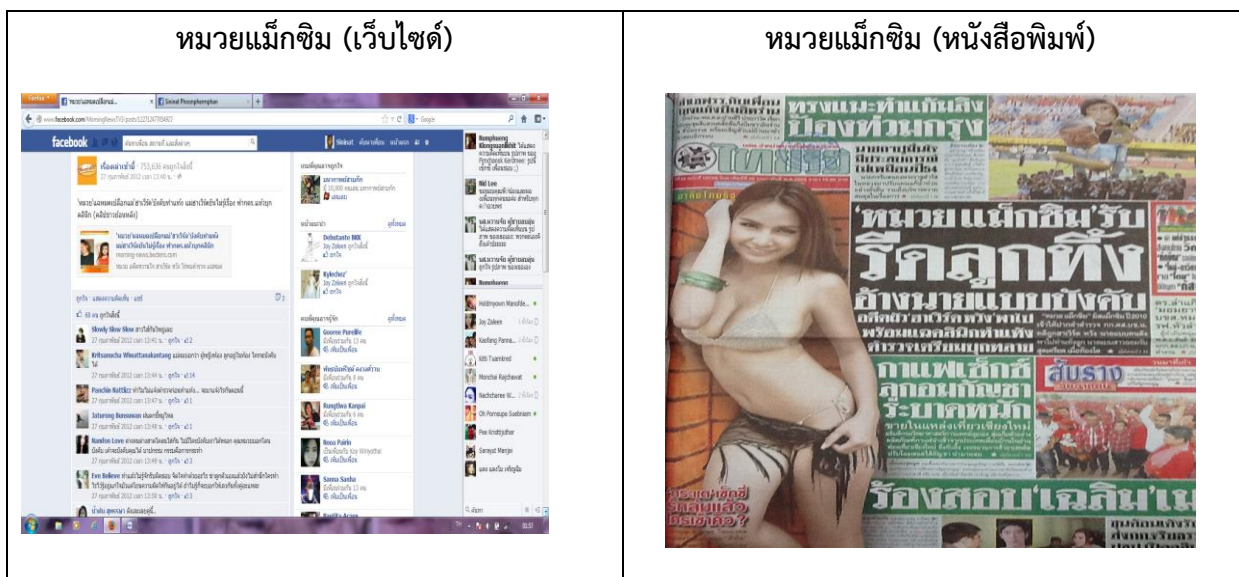
“หากพูดถึงตัวแอปพลิเคชันชิมชิมไม่มีความผิดอะไร ไอซีทีได้ทราบเรื่องการใช้งานแล้วก็มีความกังวลเกี่ยวกับคำหยาบและภาษาที่ใช้จึงได้ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (อีเมล) ไปถึงผู้พัฒนาแอปพลิเคชันที่เกาหลี

² “พ่อแม่-แหร้ง แอปพลิเคชันชิมชิม” มติชนรายวัน ฉบับประจำวัน 3 กุมภาพันธ์ 2555, หน้า 1 และ 12.

³ “ชิมชิมแปลงโฉมปลอดคำหยาบพูดอังกฤษ” หนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับประจำวัน 5 กุมภาพันธ์ 2555, หน้า 1, 14, 15.

ได้เพื่อสอบถามว่ามีการคัดกรองหรือควบคุมคำหยาบอย่างไรบ้างเมื่อ 1-2 วันที่ผ่านมา ผู้พัฒนาได้ขอโทษในเบื้องต้นโดยขอให้ไอซีทีและผู้ที่เกี่ยวข้องแจ้งคำที่ไม่เหมาะสมไปให้”⁴ นายณัฐ พงศ์ศรี นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการฯ

“ถ้าในแง่ของกระทรวงวัฒนธรรมเด็กๆที่มอ่านอาจจะได้รับความติบๆเรื่อยๆของคำพูดที่ไม่มีการเซ็นเซอร์ออกไปต้องยอมรับว่าเป็นข้อเสียของโปรแกรมนี้ ทั้งที่จริงแล้วโปรแกรมซิมซิมเกิดขึ้นด้วยจุดประสงค์ไว้แก้เหงาแต่มีคนป้อนข้อมูลเข้าไปมากจึงอาจไม่ดีเท่าไร”⁵ อารักษ์ อมรศุภศิริ กล่าว

การให้ความสำคัญต่อประเด็นข่าว

ข่าวหมาย แม็กซิม เป็นข่าวที่ปรากฏในเว็บไซต์ในประเด็น “หมาย” แฉหมดเปลือกแม่ “ฮาเวิร์ด บังคับทำแท้ง แม่ฮาเวิร์ดดันไม่รู้เรื่อง ฟากตร.แห้วบุกคลินิก”เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2555 หลังจากที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้นำเสนอข่าวนี้นีก่อนหน้าหนึ่งวันคือวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2555 เช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์มติชนในประเด็นเดียวกันว่า “หมายแม็กซิมยอมรับว่ามีการทำแท้งจริงเหตุเพราะถูกแฟน ฮาเวิร์ดหวังบังคับให้ทำ”

⁴ “รศ.ผศ.คำหยาบเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้เยาวชนสั่งให้สำนักเฝ้าระวังจับตาไอซีทีที่พัฒนาแอปพลิเคชัน” หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (ป้าย) ฉบับประจำวันที 4 กุมภาพันธ์ 2555, หน้า 1,6,11.

⁵ “รศ.ผศ.คำหยาบเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้เยาวชนสั่งให้สำนักเฝ้าระวังจับตาไอซีทีที่พัฒนาแอปพลิเคชัน” หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (ป้าย) ฉบับประจำวันที 4 กุมภาพันธ์ 2555, หน้า 1,6,11.

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเลือกลงข่าวนี้เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2555 เป็นข่าวใหญ่ที่สุดของหน้าแรกในประเด็น “หมวยแม็กชิมรับรีดลูกทิ้ง อ้างนายแบบบังคับ” มีพาดหัวรองว่า “อดีตผัว “ฮาเวิร์ด หวัง” พร้อมแฉคลินิกทำแท้ง ตำรวจเตรียมบุกทลาย” ต่อมาในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2555 ได้นำเสนอข่าวนี้ในประเด็นความคืบหน้าเรื่อง “ตร.เร่งขอหมายค้นคลินิกทำแท้งให้หมวยนางแบบฉาวเปิดใจกับหมวยรับความผิด” โดยยังให้ความสำคัญเป็นข่าวใหญ่ในหน้าแรกและนำเสนอต่อเนื่องถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2555 ในประเด็น “เรียกสอบแม่ฮาเวิร์ดคลีปากทำคดีทำแท้ง “หมวย”ออกรายการทีวียันโดนบังคับให้รีด” โดยลดระดับความสำคัญของข่าวลงมาเป็นข่าวอันดับที่ 4 ของหน้าหนึ่งและเป็นวันสุดท้ายที่นำเสนอในหน้าหนึ่งของไทยรัฐ

หนังสือพิมพ์มติชนไม่เลือกนำเสนอข่าว “หมวยแม็กชิม” ในข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์” แต่ไปนำเสนอหน้าในของหนังสือ

การเพิ่มหรือลดเนื้อหาข่าวและการนำเสนอองค์ประกอบข่าว

เนื้อหาข่าว “หมวยแม็กชิม” ที่ปรากฏในเว็บไซต์ลงเฉพาะประเด็นสำคัญจากแหล่งข่าวที่เกี่ยวข้อง เช่น หมวยแม็กชิม และแม่ฮาเวิร์ดหวัง ในประเด็น **““หมวย” แฉหมดเปลือกแม่ “ฮาเวิร์ด” บังคับทำแท้งแม่ฮาเวิร์ดยันไม่รู้เรื่อง ฟากตร.แห้วบุกคลินิก”** เป็นประเด็นหลักไม่มีรายละเอียดของข่าว นอกนั้นเป็นผู้แสดงความคิดเห็นจากการติดตามเว็บไซต์

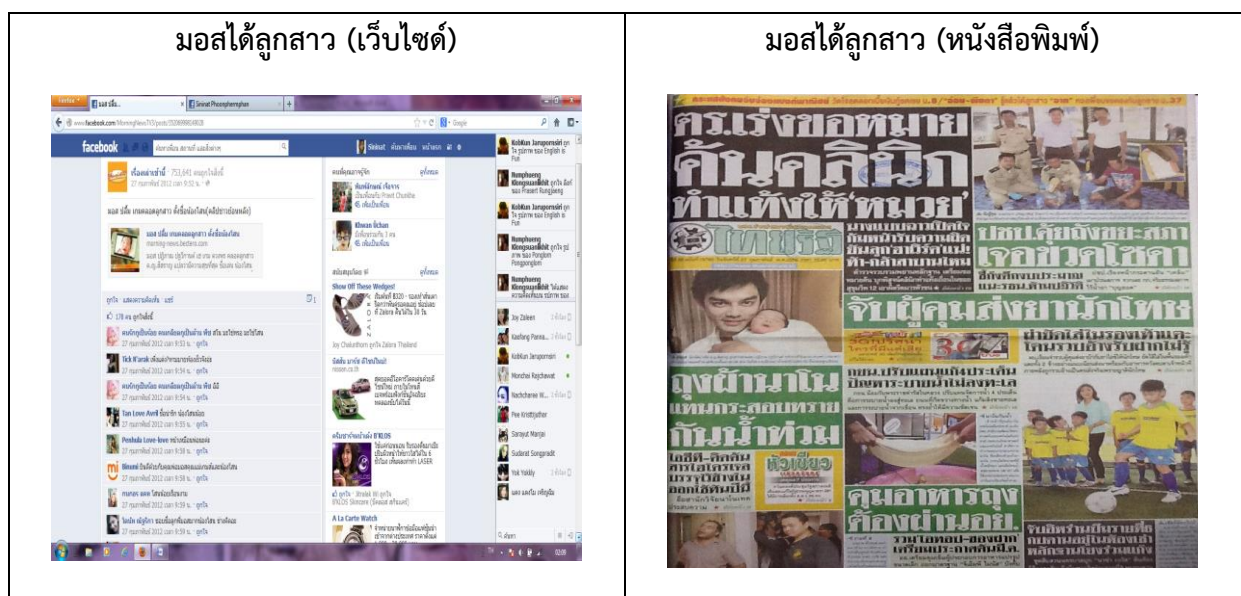
การนำเสนอเนื้อหาข่าว “หมวยแม็กชิม” ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐแตกต่างจากเนื้อหาที่ปรากฏในเว็บไซต์ ไทยรัฐมีการติดตามประเด็นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ เจ้าหน้าที่ตำรวจเร่งขอหมายจับคลินิกที่หมวยแม็กชิมบอกเบาะแสเป็นคลินิกแห่งหนึ่งย่านซอยสุขุมวิท 12 เป็นประเด็นข่าวในวันต่อมา รวมทั้งให้รายละเอียด(ความลึกของข่าว) ความสัมพันธ์การคบหากันระหว่าง หมวย กับ ฮาเวิร์ดหวัง นายแบบชื่อดัง จนกระทั่งถึงจุดแตกหัก โดนตบแก้วหูอีก อุ้มท้อง แล้วให้ทำแท้ง จนกระทั่งเลิกแล้วฮาเวิร์ดพยายามกลับมาขอคืนดีจนเป็นสาเหตุให้ท้อง

“คบหามาประมาณ 2 ปี กระทั่งตนถูกฮาเวิร์ดตบแก้วหูอีกก่อนไปแจ้งความลงบันทึกประจำวันที่ สน.ห้วยขวางจากนั้นได้เลิกคบกัน ต่อมาประมาณ พ.ย.54 ฮาเวิร์ดพยายามขอคืนดี บอกว่าจะปรับปรุงตัวตั้งใจทำงานและเลิกเที่ยวอีกทั้งให้ตนไปสาบานกับกระพืชนาคที่แยกห้วยขวางกระตังใจอ่อนกลับมาคบอีกครั้งแต่ฮาเวิร์ดก็ไม่ยอมเลิกเที่ยวและไม่เลิกเจ้าชู้ระหว่างนั้นท้องคนใหญ่ไม่สามารถถ่ายแบบได้ต้องอยู่บ้านทำให้เงินเริ่มร่อยหรอ ไปพบแม่ฮาเวิร์ดถามว่าทำไมปล่อยให้ท้องอยากให้อาเด้ออกเพราะยังไม่อยากให้ลูกมาภาระอีกทั้งเด็กที่เกิดมาก็ไม่มีพ่อเพราะฮาเวิร์ดจะไม่กลับมาคบกับตนอีก..⁶”หมวย กล่าว

⁶ “หมวยแม็กชิมรับรีดลูกทิ้ง อ้างนายแบบบังคับ” หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับประจำวัน 26 กุมภาพันธ์ 2555 , หน้า 1,11,15.

นอกจากรายละเอียดของเนื้อหาแล้วไทยรัฐยังนำเสนอความกว้างของข่าวด้วยการลงความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องและทำให้ข่าวมีน้ำหนักมากขึ้น คือ อธิปไตยกรรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (สบส.) กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) มีใจความตอนหนึ่งว่า

“เบื้องต้นพบว่าคลินิกแห่งนี้เปิดถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้นกรมฯไม่มีอำนาจดำเนินการตาม พ.ร.บ.สถานพยาบาล พ.ศ. 2541 จำต้องอาศัยอำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจเพราะเมื่อเป็นคลินิกที่ถูกต้องตามกฎหมายแต่เมื่อให้บริการทำแท้งก็ถือว่ามีความผิดทางอาญา กรณีที่ผู้หญิงจะทำแท้งได้มี 2 กรณีคือ เกิดปัญหาสุขภาพและถูกกระทำชำเรา⁷” อธิปไตยกรรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กล่าว

การให้ความสำคัญต่อประเด็นข่าว

ข่าว มอส ได้ลูกสาว ปรากฏในเว็บไซต์พร้อมกับหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชนเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2555 โดยประเด็นที่เว็บไซต์นำมาลง “มอสปลื้มเกมได้ลูกสาวตั้งชื่อน้องโสน” หลังจากนั้นก็มีการแสดงความคิดเห็นจากผู้ติดตามเว็บไซต์ โดยในเรื่องนี้ทางเว็บไซต์ได้นำวิดีโอมาแนะนำเสนอด้วยแต่ไม่มีประเด็นอื่นติดตามมา

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐลงข่าวมอสได้ลูกสาวเป็นภาพข่าวและบรรยายใต้ภาพโดยได้จัดลำดับความสำคัญของภาพข่าวไว้เป็นภาพข่าวรองถัดจากข่าว “ตำรวจเร่งจับคลินิกทำแท้ง” ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ ส่วนเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดได้ใส่ไว้ในหน้า 19 และให้ความสำคัญของข่าวนี้นี้เพียงวันเดียวเท่านั้นไม่มีประเด็นต่อเนื่องในวันอื่น

⁷ “หมวยใต้สาวเวิร์ดทำสาบานปิดไม่ใช้ลูก” หนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับประจำวัน ที่ 28 กุมภาพันธ์ 2555, หน้า 1,10,19.

ส่วนหนังสือพิมพ์มติชนไม่ให้ความสำคัญของข่าวมอสในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์แต่ลงไว้ในหน้า 12 มีทั้งภาพและรายละเอียดของข่าว โดยพาดหัวในประเด็นเดียวกับเว็บไซต์ “มอสได้ลูกสาวตั้งชื่อน้องโสน” และมีภาพลูกสาวมอสเท่านั้น

การเพิ่ม ลด เนื้อหาข่าวและการนำเสนอองค์ประกอบข่าว

เนื้อหาข่าว “มอส” ได้ลูกสาวที่ปรากฏในเว็บไซต์ลงเฉพาะประเด็นหลักคือ “มอสได้ลูกสาวตั้งชื่อว่า โสน” เป็นการพาดหัวเรื่องเท่านั้นและไม่มีการอ้างอิงแหล่งข่าวหรือคนที่ให้ข่าวเรื่องนี้ แต่มีการนำวิดีโอให้ผู้ติดตามเว็บไซต์ได้โหลดดูภาพและรายละเอียดของการแถลงข่าวมอสกับเกม

ไทยรัฐนำเสนอภาพข่าวและบรรยายได้ภาพในหน้าหนึ่งมีใจความว่า “ลูกมอส น้องโสนหรือ ด.ญ.สิสราย ลูกสาวของมอส-ปฐวิภาณ ปฐวิภาณต์ หลังจากที่น้องเกท-ดวงพร ภรรยาสาวได้ให้กำเนิดแบบผ่าคลอดที่รพ.สมิติเวช ตั้งแต่เวลา 08.19 น.วันที่ 25 กพ.ที่ผ่านมา น้ำหนักตัว 3,200 กรัมทั้งแม่และลูกแข็งแรง” ส่วนรายละเอียดได้นำเสนอไว้ในหน้าในคือหน้า 19 มีใจความขยายเนื้อหาที่ปรากฏในหน้าหนึ่งเรื่องความรู้สึกของมอสที่ได้ลูกสาว เหตุผลในการตั้งชื่อน้องโสนและชื่อสิสรายและสาเหตุที่ต้องผ่าคลอด แต่การรายงานข่าวนี้นี้ไม่มีชื่อแหล่งข่าวคนสำคัญ เช่น มอสหรือเกม แต่เป็นเพียงการรายงานข่าวจากผู้สื่อข่าวเท่านั้น

“ทั้งดีใจและตื่นเต้นและโล่งอกสำหรับชื่อลูกสาว ตนตั้งชื่อให้ว่า “ด.ญ.สิสราย”ซึ่งแปลว่า “มีความสุขที่สุด”และชื่อเล่นว่า “น้องโสน” เพราะอยากได้ชื่อแบบไทย สำหรับการคลอดครั้งนี้เป็นการผ่าตามคำแนะนำของหมอเพื่อความปลอดภัยของแม่และเด็ก เพราะเกรงว่าจะมีปัญหาเรื่องเด็กกลับหัวไม่ได้ ผู้สื่อข่าวรายงานว่าข่าวนี้นี้เพื่อนสนิทของมอสได้รู้ก่อนจากนั้นค่อยบอกปากต่อปาก”⁸

ข้อความข้างต้นได้ขยายเนื้อหาข่าวที่ปรากฏในหน้าหนึ่งที่แสดงให้เห็นองค์ประกอบข่าวด้านความลึกที่ไทยรัฐนำมาเสนอ

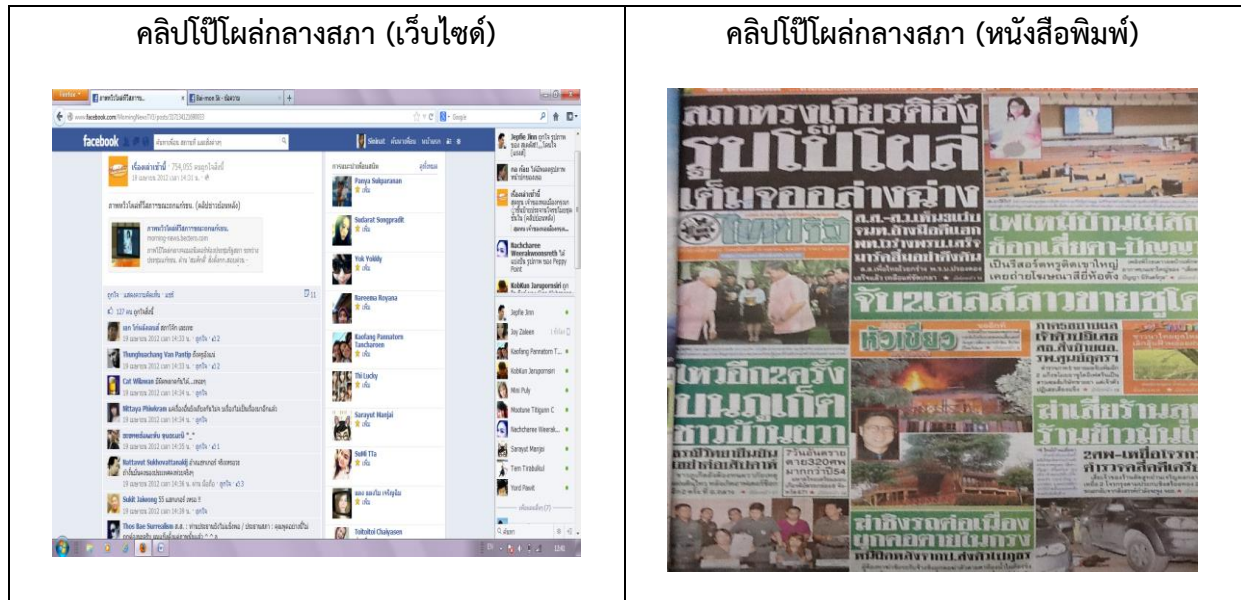
หนังสือพิมพ์มติชนไม่ได้นำเสนอข่าว “มอสได้ลูกสาว”ไว้ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ แต่ได้นำเสนอไว้หน้า 12 และลงภาพเฉพาะภาพลูกสาวมอสเท่านั้น ส่วนเนื้อหาเพิ่มเติมแสดงให้เห็นความลึกของข่าวที่นำมาลงเป็นเพียงการรายงานข่าวจากผู้สื่อข่าวและบอกถึงวันเวลาสถานที่ที่ลูกสาวมอสคลอดออกมาและการตั้งชื่อลูกเท่านั้น โดยทั้งท้ายไว้ในเนื้อหาข่าวว่า นายปฐวิภาณจะแถลงข่าว ณ ห้องประชุมบัญชา ล่ำซำอาคาร 2 โรงพยาบาลสมิติเวชอีกครั้ง โดยการนำเสนอแสดงให้เห็นความลึกของเนื้อหาได้มากขึ้น

“นายปฐวิภาณได้ตั้งชื่อให้บุตรสาวว่า “สิสราย” แปลว่ามีความสุขที่สุด มีชื่อเล่นว่า “น้องโสน” หลังจากมีข่าวออกไป เพื่อนในวงการบันเทิงรวมถึงแฟนคลับต่างแสดงความยินดีกับทั้งคู่ผ่านทางทวิต

⁸ “มอสได้ลูกสาว” หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับประจำวัน 27 กพ 2555, หน้า 1,19.

เตอร์และเฟซบุ๊กเป็นจำนวนมาก โดยในวันจันทร์ที่ 27 กุมภาพันธ์ เวลา 11.00 น. นายปฏิภาณจะแถลงข่าว ณ ห้องประชุมบัญชา ลำช้า อาคาร 2 โรงพยาบาลสมิติเวชอีกครั้ง”⁹

คลิปวิดีโอกลางสภา

การให้ความสำคัญต่อประเด็นข่าว

เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2555 ได้ปรากฏข่าว “ภาพทวิตโพล์ทีวีสภาขณะถกแก้รธน.”ทางเว็บไซต์ในประเด็นว่า “ภาพโพล์กลางจอมอนิเตอร์ห้องประชุมรัฐสภาระหว่างประชุมแก้รธน.ด้าน “สมศักดิ์”สั่งตั้งกรรมการสอบด่วน”เป็นการนำเสนอประเด็นหลักว่าได้เกิดภาพโพล์ปรากฏในจอมอนิเตอร์ในขณะที่กำลังประชุมรัฐสภา ประเด็นนี้เกิดขึ้นเช่นเดียวกับการนำเสนอของไทยรัฐและมติชน

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้ตีพิมพ์ข่าวนี้นในหน้าหนึ่งและจัดอันดับไว้เป็นข่าวใหญ่ของวันนั้นคือในวันที่ 19 เมษายน 2555 และติดตามประเด็นต่อเนื่องจนถึงวันที่ 25 เมษายน 2555 ประเด็นที่นำเสนอในวันแรกของการเปิดประเด็นข่าวคือ “สภาทรงเกียรติยิ่งรูปโพล์เต็มจออย่างฉาว”พาดหัวรองคือ “สส.สว.เห็น 3 เว็บจนท.อ้างมีดีแฮก พท.โวร่างพ.ร.บ.เสรีจรรยาอย่าดิ่งดัน”

ในการนำเสนอวันที่ 2 คือวันที่ 20 เมษายน ไทยรัฐยังคงลงประเด็นซ้ำคือ “ภาพโพล์กลางสภา” เป็นประเด็นหลักในการพาดหัวบรรทัดแรก ส่วนบรรทัดรองลงมาได้ติดตามประเด็นต่อเนื่องคือ ประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้ที่เกี่ยวข้องเร่งให้มีการตรวจสอบ “ขุนค้อน”เต็นฟางเร่งตรวจสอบ รองเลขาธิการอ้าง

⁹ “มอส”ได้ถูกสาวตังชื่อ “โสณ” หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที 27 กพ. 2555, หน้า1,2.

โดนแฮก” เป็นการนำเสนอประเด็นความคับหน้าในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ไม่ดีขึ้นในสภาอันทรงเกียรติและยังคงให้ความสำคัญข่าวเป็นข่าวใหญ่ของหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์

การนำเสนอในวันที่ 3 ไทยรัฐมีความคับหน้าของประเด็นข่าวคือ สภาฯได้ออกคำสั่งให้ดำเนินการจัดการผู้ที่เกี่ยวข้องกับคลิปโป๊ตัววน คนดูคลิปโป๊เดือดร้อนแทน **“ขู่เชือดขรก.ยกทีม “พิทุร”ร้อนภาพโป๊** การนำเสนอวันนี้ไทยรัฐได้ลดระดับความสำคัญของข่าวลงมาเป็นข่าวรองจากข่าวใหญ่เพราะเป็นเพียงประเด็นความคับหน้า

วันต่อมาคือวันที่ 22 เมษายน ไทยรัฐมีความคับหน้าของประเด็นคือ ได้ทราบผลการตรวจสอบและพบว่าคนส่งภาพโป๊อยู่ในสภา **“คนส่งภาพโป๊ขึ้นจอยอยู่ในสภา”** ในวันนี้ได้จัดลำดับความสำคัญเป็นข่าวใหญ่ของหน้าหนึ่งเพราะเป็นประเด็นที่ได้บทสรุปของเรื่อง วันที่ 23 เมษายน 2555 การนำเสนอประเด็นในวันนี้เป็นประเด็นต่อเนื่องจากเหตุการณ์คือ พรรคเพื่อไทยบิบบให้สส.ที่เปิดคลิปลาออกตามผลโพลเพราะประชาชนเสื่อมศรัทธา **“พท.ยกโพลอ้างบิบบลาออก “ณัฐ”ดูภาพโป๊”ชาวบ้านเสื่อมศรัทธาสภา”** โดยลดระดับความสำคัญของข่าวเป็นข่าวที่ 2 รองจากข่าวใหญ่ในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์

ในวันที่ 24 เมษายน 2555 เป็นวันที่ไทยรัฐได้นำเสนอว่า ทางสภาฯได้ให้เจ้าหน้าที่ไอซีทีและดีเอสไอ ทดลองส่งสัญญาณผ่านเข้าจอมอนิเตอร์พบว่า เครื่องแท็บเล็ตของซัมซุงสามารถส่งผ่านเข้าไปได้ **“รู้แล้ว “ซัมซุง”มีอีถอสรูปโป๊แพร่จ่อหวัรรัฐสภา”** วันนี้ได้จัดลำดับความสำคัญข่าวไว้เป็นข่าวใหญ่ของหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์ เนื่องจากการเปิดประเด็นใหม่

ข่าวนักการเมืองกดบัตรแทน

ข่าวนักการเมืองกดบัตรแทน(เว็บไซต์)	ข่าวนักการเมืองกดบัตรแทน (หนังสือพิมพ์)
	

การให้ความสำคัญต่อประเด็นข่าว

ข่าวนักการเมืองกบฏทรแทนปรากฏในเว็บไซต์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2555 ในประเด็นว่า “**แฉคลิป กบฏทรแทนกัน ผ่านคำรุมอัดแย้งว่ารูปโป๊!!! พร้อมพงศ์ชี้เบียงประเด็น**” เป็นการนำเสนอวันเดียวกับ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชน โดยเว็บไซต์มีประเด็นตามต่อกรณีการรายงานเหตุการณ์การกบฏทรแทนกัน ลงประเด็นความคิดเห็นของฝ่ายค้านว่า “**ฝ่ายค้านรุมอัดแย้งว่ารูปโป๊**” แต่ก็ยังเป็นเพียงการนำเสนอประเด็นหลักของข่าวเท่านั้นไม่มีรายละเอียดข่าว

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้นำเสนอข่าวนี้ในวันเดียวกันกับเว็บไซต์และได้จัดอันดับความสำคัญของข่าวไว้ เป็นข่าวต่อจากข่าวใหญ่ของหนังสือพิมพ์ในข่าว “**ประยุทธ์หนุนนายกรदनน้ำป่าเปรม**” โดยนำประเด็น “ แฉ คลิปส.กบฏทรแทนกัน” มาเป็นข่าวต่อจากหน้า 1 และนำมาลงในหน้า 17 ส่วนในวันที่ 26 เมษายน 2555 ไทยรัฐได้ลงประเด็นความคืบหน้าเรื่องนักการเมืองกบฏทรแทนกันในประเด็นขณะนี้ทางฝ่ายค้านได้เร่งให้ศาล รัฐธรรมนูญวินิจฉัยกรณีนักการเมืองกบฏทรแทนกันโดยให้เหตุผลว่าจะกระทบต่อการแก้รัฐธรรมนูญ “**สงสารธ.วินิจฉัยกรณีกบฏทรแทน**” เป็นประเด็นความคืบหน้า และจัดลำดับข่าวไว้เป็นข่าวที่ 2 รองจาก ข่าวใหญ่ของหนังสือพิมพ์ ส่วนในวันที่ 3 ไทยรัฐได้ลดระดับความสำคัญประเด็นลงมาเป็นข่าวต่อจากข่าวหน้า หนึ่งในข่าว “**ประยุทธ์หนุน “ปู”ขอพรป่าเป็นสิ่งเริ่มต้นที่ดี**” ในหน้า 15 และ 16 โดยได้พาดหัวในประเด็น เดิมคือ “**แฉคลิปส.กบฏคณนแทนกัน**” แต่ในเนื้อหามีความคืบหน้าของประเด็นข่าว

หนังสือพิมพ์มติชนได้นำเสนอข่าว “ส.ส.กบฏทรแทนกัน” เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2555 เช่นเดียวกับการนำเสนอของเว็บไซต์และไทยรัฐ ประเด็นที่นำมาเสนอคือ “**แฉคลิปเสียบบัตรแทน แก่เกมรูปโป๊ ปชป.- ส.ว.โชว์กลางสภา**” และได้จัดอันดับความสำคัญของข่าวไว้เป็นข่าวใหญ่ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ โดยได้นำเสนอประเด็นอย่างต่อเนื่องในวันที่ 26 เมษายน 2555 ในประเด็นหลักซึ่งเป็นประเด็นเดิมคือ “**ปชป.-สว. แก่เกมรูปโป๊ จัดคลิปโชว์ แฉส.ส.เสียบบัตรแทน**” ส่วนประเด็นรองเป็นประเด็นที่แสดงความคืบหน้าข่าวคือ “**จี้กมธ.กิจการสภาสอบ**” แม้ว่าการนำเสนอประเด็นหลักจะเป็นเรื่องเดิม แต่มติชนก็ยังจัดลำดับความสำคัญ ข่าววันนี้ไว้เป็นข่าวใหญ่ของหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์

ไม่เพียงเท่านั้นมติชนยังได้นำเสนอเรื่องนี้ไว้ในกรอบข่าวของวันที่ 26 เมษายน 2555 ในประเด็น “**2 ส.ส.โต้ “คลิปกบฏ”ไว้อุกร้ายถูกใส่ร้าย แจงจับ สว.-ปชป.หมิ่น**” มีความคืบหน้าของข่าวคือ การตอบโต้ของ 2 ส.ส.ว่าเรื่องดังกล่าวเป็นการให้ร้ายทางการเมืองระหว่างกัน และจัดลำดับความสำคัญข่าวไว้เป็น ข่าวใหญ่ของหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ เป็นการนำเสนอวันสุดท้ายของหน้าหนึ่ง

การเพิ่มหรือลดเนื้อหาข่าว

เนื้อหาที่เว็บไซต์นำเสนอเป็นเพียงประเด็นหลักคือ “**แฉคลิปกบฏทรแทนกัน ผ่านคำรุมอัดแย้งว่า รูปโป๊!!! พร้อมพงศ์ชี้เบียงประเด็น**” เป็นการเปิดประเด็นว่า มีคลิปหลุดส.ส.กบฏทรแทนกันออกแพร่ให้ ประชาชนได้รับรู้ นอกนั้นก็ยังมีรายงานประเด็นต่อเนื่องคือ ระบุว่าพร้อมพงศ์ นพฤทธิ โฆษกพรรคเพื่อไทย ออกมาให้ข่าวว่า ประเด็นนี้ฝ่ายค้านพยายามเบี่ยงประเด็นจากคลิปโป๊ที่หลุดในสภาที่มาจากฝ่ายค้าน นอกจากนั้นการรายงานข่าวทางเว็บไซต์ไม่มีรายละเอียดของเนื้อหาข่าว

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐใช้การรายงานแบบข่าวต่อจากข่าวหน้าหนึ่งในข่าว “ประยุทธ์หนุน “ปู”ขอพรป่า เป็นสิ่งเริ่มต้นที่ดี” และลงข่าว ““แฉคลิปส.ส.กดบัตรแทนกัน ” ไล่เป็นข่าวต่อหน้า 15 มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ การออกมาแถลงข่าวของ น.ส.รสนา นายสมชายและนายบุญยอด กรณีที่มีคลิปกดบัตรของส.ส.แทนกันเป็น ภาพไม่ชัดเจน คนกดแทนเอื้อมมาจากข้างหลัง ไม่ชัดเจนว่าเป็นใคร

“น.ส.รสนา กล่าวว่าเป็นการกดบัตรแทนกันระหว่างการประชุมรัฐสภาเพื่อพิจารณาแก้ไข รัฐธรรมนูญในช่วงศึกของการพิจารณาที่ผ่านมา ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง การประชุมควรต้องรับฟังเหตุผลใน การอภิปรายหากผู้แปรญัตติมีเหตุผลที่ดีควรที่จะนำไปพิจารณาแต่เสียงส่วนใหญ่กลับไม่ฟังแล้วไปโหวต กันเป็นแพ็กบางโต๊ะเสียบัตรประจำตัวค้างไว้ ก็เข้ากันมากดลงคะแนนเห็นด้วยตามเสียงข้างมากของ กรรมการเหมือนกับการเป็นสิ่งที่ถูกล็อก ผลการลงมติก็ครั้งก็จะออกมาแบบนี้”¹⁰

ในวันต่อมา ไทยรัฐได้นำเสนอประเด็นนี้ไว้ในข่าวหน้าหนึ่งไม่ลงเป็นข่าวต่อมีใจความพาดหัวข่าวว่า “สงสารธน.วินิจัยกรณีกดบัตรแทน” แม้ว่าจะนำเสนอการพาดหัวด้วยประเด็น ส.ส.กดบัตรแทนกัน แต่ ไทยรัฐได้นำเสนอเนื้อหาไว้เป็นข่าวต่อหน้าหนึ่งในหน้า 15 และพาดหัวรองไว้ว่า “ซูวิทย์”ยันมีคลิปทั้ง พท. และปชป.” เป็นการเปิดประเด็นต่อเนื่องกรณีส.ส.กดบัตรแทนกันว่า ซูวิทย์ กมลวิศิษฐ์ ส.ส.บัญชีรายชื่อ พรรค รักประเทศไทย เปิดเผยว่า ตนเองมีคลิปที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่า ส.ส.ที่กดบัตรแทนกันเป็นส.ส.จากพรรคเพื่อ ไทยและพรรคประชาธิปัตย์

“ยังมีคลิปภาพที่ยืนยันว่ามีสมาชิกสภาบางคน ได้แอบตรแสดงตนและโหวตแทนกัน ในการ ประชุมร่วมรัฐสภาเพื่อพิจารณาร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญตั้งแต่วาระหนึ่งและวาระสองจริงและหลักฐานนี้ได้ เตรียมส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาทันที ภายหลังจากที่รัฐสภาพิจารณาผ่านร่างรัฐธรรมนูญตั้งแต่ วาระหนึ่งถึงวาระสองจริงและหลักฐานนี้ได้เตรียมส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาทันที”¹¹

สำหรับข่าวนี้นี้ไทยรัฐยังได้นำเสนอความกว้างของข่าวด้วยการลงความคิดเห็นของแหล่งข่าวผู้ที่ เกี่ยวข้องกับข่าว เช่น นายกรัฐมนตรี, นายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ ประธานรัฐสภา, ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุงรอง นากยกรัฐมนตรี โดยความคิดเห็นดังกล่าวส่วนใหญ่จะนำเรื่องนี้ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณากรณีส.ส.กระทำ ความผิดกดบัตรหรือโหวตคะแนนเสียงแทนกันในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ

หนังสือพิมพ์มติชนได้นำเสนอเนื้อหาข่าว “ส.ส.กดบัตรแทนกัน” ด้วยการพาดหัวข่าวเกี่ยวข้องกับ เรื่องนี้โดยตรง คือ “ปชป.ลุยแก้เกมรูปเปื้อ แฉสังสภา ส.ส.โหวตรธน.แทนกัน” เนื้อหาที่ลงมีความ กว้างของข่าวมากกว่าเว็บไซต์นำเสนอแต่ให้ความสำคัญต่อเนื้อหาข่าว “ผลการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ”เป็น

¹⁰ “ประยุทธ์หนุน “ปู”ขอพรป่าเป็นสิ่งเริ่มต้นที่ดี” หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. ฉบับประจำวันที 26 เมษายน 2555, หน้า 1,15,16.

¹¹ “สงสารธน.วินิจัยกรณีกดบัตรแทน” หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. ฉบับประจำวันที 26 เมษายน 2555. หน้า 1,15.

เนื้อหาแรกทั้งที่ขึ้นพาดหัวข่าวด้วยประเด็น ส.ส.กดบัตรแทนกัน โดยเนื้อหาได้นำเสนอเป็นข่าวต่อจากเนื้อหา ร่างรัฐธรรมนูญ และรายงานในรูปแบบการแสดงความคิดเห็นจาก นายบุญยอด สุขถิ่นไทย ส.ส.บัญชีรายชื่อจาก พรรคประชาธิปัตย์ว่าจะนำเรื่องนี้เข้าสู่การพิจารณาของสภาในครั้งต่อไปและจะนำภาพมาแสดง นอกจากนี้ ยังลงความคิดเห็นของ พล.อ.ธีรเดช มีเพียร ประธานวุฒิสภาเพื่อให้เห็นความกว้างขวางของข่าวว่า “ใครมีหลักฐานให้นำแสดงต่อตน” อย่างไรก็ตามมติชนได้นำเสนอเรื่องนี้เป็นเพียงข่าวต่อช่วงเดียวจากข่าวหน้าหนึ่งเท่านั้น

“นายบุญยอด สุขถิ่นไทย ส.ส.บัญชีรายชื่อ พรรคปชป.ได้ลุกขึ้นโชว์ภาพที่ระบุว่าสมาชิกวุฒิสภา กดบัตรแทนกันและจะนำเรื่องนี้เข้าสู่ที่ประชุมกรรมาธิการกิจการสภาในวันที่ 25 เมษายน รวมไปถึงนาย สมชาย แสวงหา สว.สรรหาลุกขึ้นโชว์ภาพการกดบัตรแทนกันในมือถือตัวเองด้วย ทำให้พล.อ.ธีรเดช ประธานที่ประชุมตบเท้าให้ส่งภาพทั้งหมดมาที่ตนเพื่อจะได้พิจารณาดำเนินการต่อไป พร้อมให้นายวิรัช รัมย์เย็น สส.ระนอง ปชป.อภิปรายเข้าสู่เนื้อหา”¹²

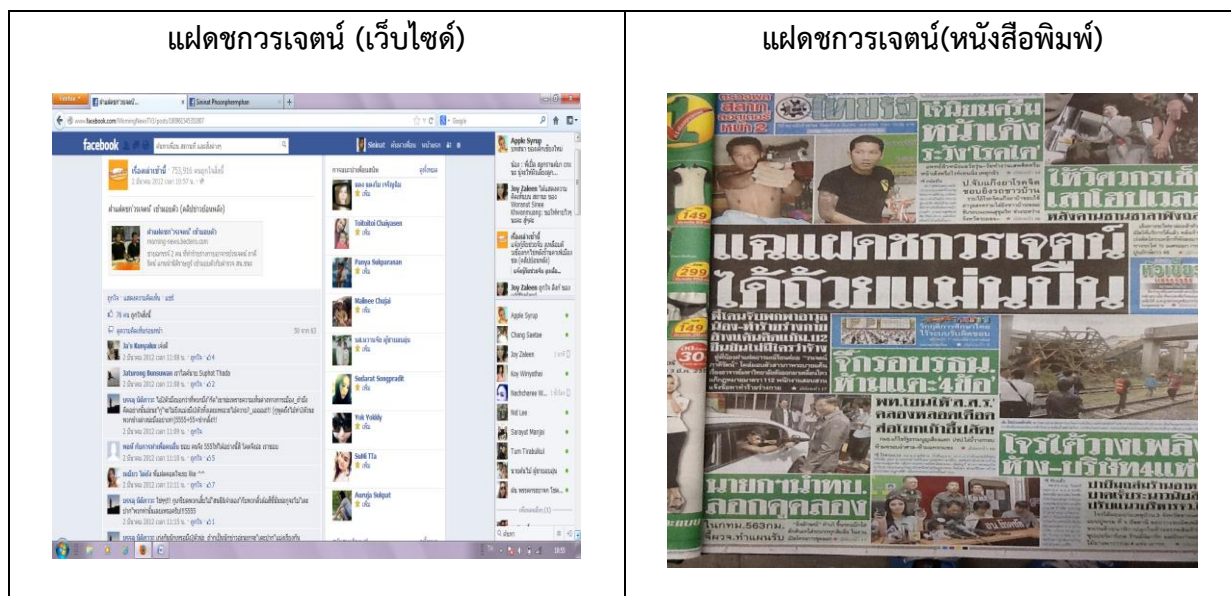
นอกจากนี้มติชนยังได้นำเสนอเรื่อง ส.ส.กดบัตรแทนกัน ในประเด็นต่อเนื่องอีก 1 วัน คือวันที่ 26 เมษายน 2555 ประเด็นที่ต่อเนื่องคือ บุคคลที่ปรากฏในภาพที่ออกไปกดบัตรแทนคือ ส.ส.วิวัฒน์ชัย ยอมรับว่าเป็นภาพของตน, “ชูวิทย์” ยื่นศาลรัฐธรรมนูญตีความ” และ พท.แจ้งความหมิ่นประมาท” แหล่งข่าวที่นำมารายงาน คือ ชูวิทย์ กมลวิศิษฐ์, รสนา โตสิตระกูล, บุญยอด สุขถิ่นไทย เช่นเดียวกับไทยรัฐ ทำให้เนื้อหาข่าวมีความ กว้างและมีการเพิ่มเติมเนื้อหามากขึ้น

“นายวิวัฒน์ชัย กล่าวว่า เป็นคนที่อยู่ในภาพดังกล่าวจริง แต่ไม่ได้เสียบบัตรแทนใครภาพที่ ปรากฏคือภาพตนพาดมือไปด้านหลังในที่นั่งแถวหลังของตนไม่ได้ติดตั้งเครื่องลงคะแนนเนื่องจากแถวนั้น เป็นแถวเว้นไว้เป็นทางเดิน”¹³

¹² “ปชป.ลุยแก้เกมรูปโป๊ แฉสังสภา ส.ส.โหวตธน.แทนกัน” หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน, ฉบับประจำวันจันทร์ที่ 26 เมษายน 2555, หน้า 1,15.

¹³ ปชป.ลุยแก้เกมรูปโป๊ แฉสังสภา ส.ส.โหวตธน.แทนกัน” หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน, ฉบับประจำวันจันทร์ที่ 26 เมษายน 2555, หน้า 1,15.

ข่าวแผ่นดินไหวเจตน์

การให้ความสำคัญต่อประเด็นข่าว

ประเด็นข่าว “ผาแผ่นดินไหวเจตน์” ปรากฏในเว็บไซต์ในวันที่ 2 มีนาคม 2555 โดยนำเสนอในประเด็น “ผาแผ่นดินไหวเจตน์” เข้ามอบตัว” โดยไม่มีรายละเอียดของข่าวแต่อย่างใดนอกจากเป็นคลิปข่าวการเข้ามามอบตัวต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจของ ผาแผ่นดินไหวเจตน์

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้นำเสนอข่าวในวันเดียวกันกับเว็บไซต์ โดยได้จัดลำดับความสำคัญให้เป็นข่าวใหญ่ในหน้าแรกของวันที่ 2 มีนาคม 2555 ประเด็นที่นำเสนอในการพาดหัวเป็นเรื่องความสามารถของผาแผ่นดินไหวเจตน์ คือ เป็นนักแม่นปืน มากกว่าประเด็น การชก “วรเจตน์” พร้อมลงภาพคู่แฝดประกอบ “แฉแผ่นดินไหวเจตน์ได้ถ่วงแม่นปืน” พาดหัวรองว่า “พีโดนจับพกกอรูร นื่อง-ทำร้ายร่างกายอ้างแค้นคิดแค้น.112 ยืนยันไม่มีใครว่าจ้าง” หลังจากนั้นไทยรัฐได้นำเสนอเรื่องนี้อีกครั้งในวันที่ 9 มีนาคม 2555 เป็นประเด็นสิ้นสุดคดีชกวรเจตน์ถูกจำคุก 6 เดือน “ชกวรเจตน์คุก 6 เดือน สารภาพลดครึ่งไม่รอลงโทษ แผลที่พ่วงโทษเก่าอีก 7 เดือน” โดยได้จัดลำดับความสำคัญไว้เป็นข่าวที่ 4 ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์

มติชนได้ติดตามประเด็น “คู่แฝดชกวรเจตน์” ต่อเนื่องตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2555 จนกระทั่งถึงวันที่ 23 มีนาคม 2555 มีทั้งการนำเสนอในรูปแบบข่าวหน้าหนึ่ง บทความ บทวิเคราะห์ บทบรรณาธิการ ตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นว่า มติชนได้ให้ความสำคัญต่อประเด็นนี้มากคือ การเขียนบทวิเคราะห์ และบทบรรณาธิการ เช่น ตอนหนึ่งของบทบรรณาธิการที่ตีพิมพ์ในวันที่ 3 มีนาคม 2555 โดยการใช้การพาดหัวบทก.ว่า “ขอเป็นกรณีสุดท้าย”

นอกจากนี้ในวันที่ 3 มีนาคม วันเดียวกับที่มติชนนำประเด็น “คู่แฝดชกวรเจตน์” มาเขียนเป็นบทบรรณาธิการแล้วยังนำเสนอเป็นบทความความเห็นเชิงวิเคราะห์ ในคอลัมน์ “สถานีคิดเลขที่ 12” ในหน้าที่ 2 เช่นเดียวกัน พาดหัวคอลัมน์มีใจความว่า “ไม่ค่อยคิดอะไรมาก” เนื้อหากล่าวถึง เรื่องที่เกิดขึ้นเกิดจากความ

ไม่ถูกคิดของคนเมื่อได้ยินเรื่องอะไร พอได้ฟังก็ตัดสินใจกระทำนั้นด้วยความรุนแรง จึงไม่แปลกที่จะเกิดเรื่องเช่นนี้ได้เพราะคนในสังคมขาดการไตร่ตรอง

สำหรับการนำเสนอประเด็นต่อเนื่อง มติชนได้ติดตามประเด็นและให้ความสำคัญข่าวไว้ในหน้าหนึ่งเป็นข่าวใหญ่และข่าวรองมาตลอด เช่น วันที่ 4 มีนาคม ได้นำเสนอความคืบหน้าว่า “ขงคตี้แฝดขวรเจตน์ขึ้นศาล 6 มิค.” วันที่ 5 มีนาคม เสนอประเด็น **“หาช่องยึดใบพกปืนคู่แฝด”** วันนี้นำเสนอจัดลำดับความสำคัญไว้เป็นข่าวที่ 4 ของหน้าหนึ่งเพราะประเด็นมีความคืบหน้าไม่มากเท่าใด วันที่ 6 มีนาคม นำเสนอประเด็น **“เล็งเพิ่มโทษแฝดพี่”** การนำเสนอวันนี้ไม่พาดหัวใหญ่แต่เป็นการพาดหัวรองจากข่าว **“บิ๊กโอ ขงเองตันผ่นทร.เลิกเรือดำน้ำ”** เนื่องจากประเด็นยังไม่มีความคืบหน้ามากเท่าใด

ส่วนวันที่ 7 มีนาคม 2555 วันนี้ยังนำเสนอข่าว **“คู่แฝดขวรเจตน์”** เป็นประเด็นรองจากพาดหัวหลักเรื่อง **“ผู้ตรวจปฎิการณา 30 วันปฐส่ววิบากปมตั้ง นลินี เต็นนังรมต.”** โดยพาดหัวรองเล็กไว้ในประเด็น **“เล็ง ฟันแฝดแจ่งเท็จป็น”** และในวันที่ 9 มีนาคม เป็นวันตัดสินคดีแฝดขวรเจตน์ มติชนได้นำเสนอไว้เป็นข่าวใหญ่หน้าหนึ่งในประเด็น **“พี 10 น่อง 3 ค.ขวรเจตน์ จำคุกแฝดไม่รออาญา-รอประกัน”** เป็นการตัดสินคดีนี้ ไม่เพียงเท่านั้นในวันที่ 10 มีนาคม มติชนยังได้นำเสนอประเด็นต่อเนื่องคือ **“ดร.เช็กประวัติคู่แฝดขวรเจตน์ ให้ทบ.สอบปมเป็นทหารพราน”** วันนี้เป็นวันสุดท้ายของการนำเสนอประเด็นในหน้าหนึ่ง หลังจากนั้นก็นำเสนอเป็นข่าวการเมืองในหน้าใน ถือเป็นการปิดความสำคัญของประเด็นข่าว

การเพิ่ม ลด เนื้อหาข่าวและการนำเสนอองค์ประกอบข่าว

การนำเสนอเนื้อหาของเว็บไซต์ นำเสนอแต่เพียงประเด็นต่อเนื่อง คือ **“ฝาแฝด “วรเจตน์”เข้ามอบตัว”** เท่านั้นไม่มีรายละเอียดของเนื้อหาข่าวมีเพียงคลิปข่าวการเข้ามอบตัวของคู่แฝดเท่านั้น

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอเนื้อหาเพิ่มเติมมากกว่าเว็บไซต์ ในประเด็น **“แฉแฝดขวรเจตน์ได้ถ้วยแมนป็น”** **“พีโดนจับพกอาวุธ น่อง-ทำร้ายร่างกายอ้างแค้นคิดแก้แค้น.112 ยืนยันไม่มีใครว่าจ้าง”** มีการเพิ่มเติมขยายความเนื้อหาข่าวให้มีความลึกในรายละเอียดข่าว เช่น นายสุพัฒน์ ศิลารัตน์ เพิ่งคว้ารางวัลรองชนะเลิศแข่งขันยิงปืนสนามแห่งหนึ่ง ส่วนแฝดพี่นิยมนำรูปตัวเองถ่ายคู่กับปืน นอกจากนี้ทางด้านมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ระดมหารื้อเพื่อหามาตรการการควบคุมความปลอดภัยภายในมหาวิทยาลัย

“นายอุดม รัตนอมฤต รองอธิการบดีฝ่ายบริหารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้เรียกคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ฝ่ายเลขานุการทุกคณะเข้าร่วมประชุมและปรับแผนเพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัยภายในมหาวิทยาลัยให้เข้มงวดจะมีการตรวจสอบดูแลโดยเฉพาะจักรยานยนต์จากเดิมไม่รับบัตรผ่านเข้าออกให้รับบัตรและจะตรวจสอบกล้องวงจรปิดทุกเครื่องที่ใช้การไม่ได้ ส่วนการดูแลอาจารย์กลุ่มนิติราษฎร์นั้น จะมีการจัดเตรียมเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้ดูแล”¹⁴

14 “แฉแฝดขวรเจตน์ได้ถ้วยแมนป็น” หนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับประจำวันที 3 มีนาคม 2555, หน้า 1,11.

หนังสือพิมพ์มติชนได้นำเสนอประเด็นข่าว “**คู่แฝดขวรวรเจตน์**” ในประเด็นขยายความเหตุผลของคู่แฝดในการเข้าชก และรอรอาจารย์วรเจตน์ตั้งแต่เช้า โดยได้นำเสนอพาดหัวข่าวว่า “**เผยแพร่ขวรวรเจตน์แต่เช้า แฝดมอตัวอ้งไม่พอใจ นิติราษฎร์**” ประเด็นที่ขยายความและทำให้เนื้อข่าวมีความลึกด้วยการเพิ่มเนื้อหาจากแหล่งข่าวที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คำพูดของพ่อคู่แฝดตอนเจ้าหน้าที่ตำรวจไปตกรอหน้าบ้านคู่แฝดได้ยืนยันว่าคู่แฝดได้กระทำความผิดจริงว่า “**นายวรเจตน์สมควรโดนแล้ว ลูกผมเป็นคนหัวรุนแรง**” พ่อนายสุพจน์และนายสุพัฒน์กล่าว

นอกจากนี้มติชนยังได้นำเสนอเนื้อหาที่แสดงให้เห็นการเพิ่มเนื้อข่าวและทำให้ข่าวมีความมั่งคั่งประกอบด้านความกว้างมากขึ้น ได้แก่ การนำเสนอเนื้อหาจากแหล่งข่าวที่เกี่ยวข้องหลากหลายนอกจากคำให้การของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เช่น นายสมคิด เลิศไพฑูรย์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, นายธนกร วงศ์ปัญญา นักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะนิติศาสตร์ในฐานะประธานที่ปรึกษานักศึกษา มธ., นายธัญพงศ์ นิลสุวรรณ นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ปี 4 ในฐานะนายกอมธ., นายลูกหิน วราโชตเศรษฐ นักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ปี 3, นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, นายอนุสรณ์ เอี่ยมสะอาด รักษาการโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี, ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุงรองนายกรัฐมนตรี เป็นต้น โดยเนื้อหาส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของคู่แฝด เช่น ตอนหนึ่งที่มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนได้ออกแถลงการณ์ประณามการกระทำมีเนื้อหาสรุปว่า

“เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นถือได้ว่าเป็นการคุกคามและเป็นการใช้ความรุนแรงต่อบุคคลที่มีความเห็นต่างอย่างป่าเถื่อน ข้อเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 มีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและเห็นต่างจึงควรถูกประณาม แต่คนที่ใช้กำลังทำร้ายคนที่เห็นต่างเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ทุกกลุ่มทุกสังคมไม่ว่าจะเป็นเสื้อเหลืองเสื้อแดง กลุ่มนิติราษฎร์ กลุ่มสยามประชาภิวัฒน์ พรรคเพื่อไทย พรรคประชาธิปัตย์ เป็นต้น ล้วนแต่แสดงความคิดเห็นในเหตุผลของของตน”¹⁵

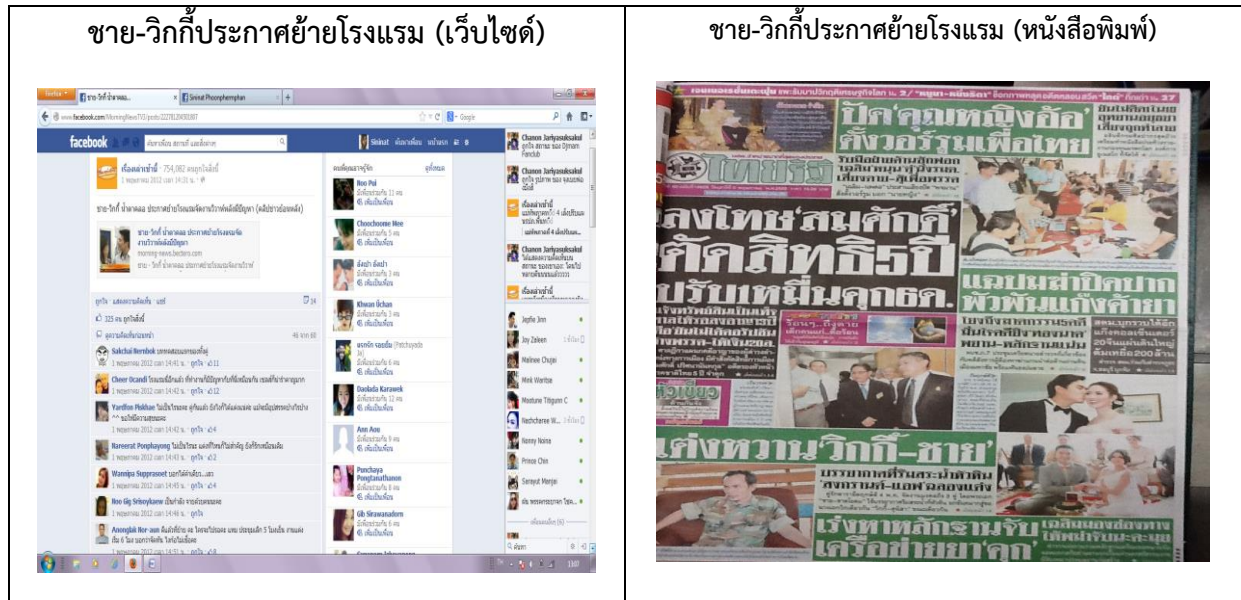
ส่วนประเด็นที่มติชนขยายความข่าวให้มีความลึก เป็นการเพิ่มเติมเนื้อหารายละเอียดลงบทบรรณาธิการเพื่อให้เกิดข้อคิดเห็นจากเหตุการณ์นี้

“เหตุการณ์คนร้าย 2 คน บุกขกนายวรเจตน์ ภาศิริรัตน์ อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แกนนำกลุ่มนิติราษฎร์ ที่ลานจอดรถภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีพยานพบเห็นคนร้ายจอดรถในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีพยานพบเห็นว่า เป็นบุคคลที่เคยเฝ้าหุ่นนายวรเจตน์...เหตุการณ์ที่

15 “เผยแพร่ขวรวรเจตน์แต่เช้า แฝดมอตัวอ้งไม่พอใจ นิติราษฎร์” หนังสือพิมพ์มติชนฉบับประจำวันที 2 มีค.2555, หน้า 1,13.

เกิดขึ้นสะท้อนภาพสังคมในปัจจุบัน เช่น สะท้อนภาพความขัดแย้งในสังคม ไม่สามารถแบ่งแยกระหว่างความคิดเห็นกับความเป็นจริงได้...”¹⁶

ชาย-วิกกีประกาศย้ายโรงแรม

การให้ความสำคัญต่อประเด็นข่าว

ข่าว “ชาย-วิกกี ประกาศย้ายสถานที่ในการจัดงานวิวาห์ มีขึ้นในเว็บไซต์ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2555 และมีต่อเนื่องจนกระทั่งวันที่ 5 พฤษภาคม 2555 เป็นการสรุปประเด็นว่า **“ชาย-วิกกีน้ำตาคลอ ประกาศย้ายโรงแรมจัดงานวิวาห์หลังมีปัญหา”** นอกนั้นเป็นการแสดงความคิดเห็นเชิงเห็นใจทั้งคู่ที่ต้องย้ายโรงแรมในการจัดงานกระทันหัน

ส่วนหนังสือพิมพ์ไทยรัฐไม่นำเสนอข่าว “ชาย-วิกกี” ประกาศย้ายสถานที่จัดงานวิวาห์ วันที่ 5 พฤษภาคม 2555 แต่นำเสนองานแต่งงานชาย-วิกกีที่ริมสระน้ำหัวหิน พาดหัวข่าวว่า **“แต่งงานวิกกี-ชายบรรยากาที่ริมสระน้ำหัวหิน”** มีทั้งภาพการแต่งงานของทั้งสองคนพร้อมก็นำเสนอภาพงานฉลองมงคลสมรสของทักษิณและร.ต.ท.สงกรานต์ เตชะณรงค์ไว้เหนือภาพของวิกกี-ชาย โดยได้จัดลำดับข่าวนี้อยู่เป็นข่าวที่ 4 ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ หลังจากนั้นในวันที่ 17 พฤษภาคม 2555 ไทยรัฐได้นำเสนอข่าวและภาพงานฉลองแต่งงานของวิกกี-ชายที่โรงแรมแมนดาริน โอเรียลเต็ล

สำหรับหนังสือพิมพ์มติชนไม่นำเสนอข่าวงานแต่งงานและงานฉลองมงคลสมรสระหว่างวิกกีกับชายในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์

¹⁶ “ขอเป็นกรณีสุดท้าย” บทบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์มติชนรายวันฉบับประจำวันที 3 มีนาคม 2555, หน้า 2.

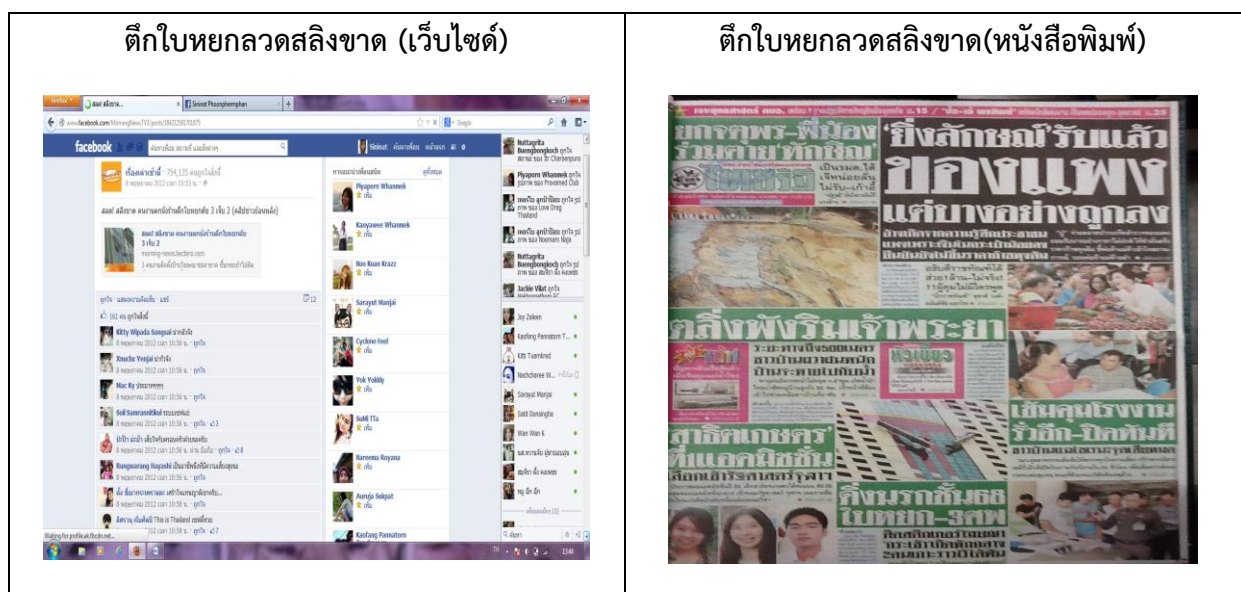
การเพิ่ม ลด เนื้อหาข่าวและการนำเสนอองค์ประกอบข่าว

การนำเสนอเนื้อหาข่าว “วิกี้-ชาย” ของเว็บไซต์เป็นเพียงการนำเสนอเนื้อหาหลักตั้งแต่ประเด็น วิกี้-ชาย ออกมาแสดงความเสียใจที่ต้องเลื่อนสถานที่ในการจัดงานในประเด็น “ชาย-วิกี้ น้ำตาลอุปการะย้าย โรงแรมจัดงานวิวาทหลังมีปัญหา” ในวันที่ 1 พฤษภาคม 2555 เป็นการนำเสนอแต่ประเด็นหลัก หลังจากนั้นก็ติดตามประเด็นต่อเนื่องจนกระทั่งถึงวันที่ วิกี้-ชาย ฉลองงานมงคลสมรสในวันที่ 7 พฤษภาคม 2555

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐไม่นำเสนอประเด็นวันที่ 1 พฤษภาคม 2555 ซึ่งเป็นวันที่ วิกี้-ชาย ออกมาแสดงความเสียใจต่อการเปลี่ยนสถานที่ในการจัดงานหมั้น แต่เลือกนำเสนอประเด็น วิกี้-ชาย จัดงานแต่งงานในวันที่ 5 พฤษภาคม 2555 และงานฉลองมงคลสมรสในวันที่ 7 พฤษภาคม 2555 มีเนื้อหาบรรยายงานพิธีหมั้นที่หัวหินอย่างละเอียดพร้อมบรรยากาศที่อบอุ่นไปด้วยความรัก เริ่มตั้งแต่แห่ขบวนขันหมาก การขอขมาพ่อแม่ ตลอดจนขั้นตอนพิธีหมั้น นอกจากนี้ยังได้นำเสนอความลึกของข่าวไว้ในเรื่อง การเปิดใจของ ชาย ที่ทำให้วันนี้ได้กับความรู้สึกที่ใจคำว่า “สามมี”

“ขอบตรงที่มีคนใช้คำว่าสามมีรรรยากับเราเป็นคำที่เราไม่เคยรู้สึก เป็นการก้าวอีกขั้นของความเป็นผู้ชายขึ้น พี่ชายคือทุกสิ่งทุกอย่างของชีวิต ตลอดเวลาที่ชายคบมา 5 ปีไม่เคยมีความรู้สึกว่าอยู่คนเดียว”¹⁷

ติกไบหยกหลวงตลิ่งขาต

การให้ความสำคัญต่อประเด็นข่าว

การนำเสนอ “ติกไบหยกหลวงตลิ่งขาต” ของเว็บไซต์ในวันที่ 8 พฤษภาคม 2555 นำเสนอในประเด็น “สลด สลิ่งขาต คนงานตักน้ำร้านติกไบหยกดับ 3 เจ็บ 2” และมีการพาดหัวรองว่า “3 คนงานติดตั้งป้าย

¹⁷ “แต่งงานวิกี้-ชาย บรรยากาศที่ริมสระน้ำหัวหิน” หนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับประจำวันที 7 พฤษภาคม 2555, หน้า 1,19.

โฆษณาชวนเชื่อกระเช้าใบติด” นอกนั้นเป็นการนำเสนอความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ ไม่มีรายละเอียดเนื้อหาข่าว

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอข่าว “ตึกใบหยกถล่มตลิ่งขาด” เป็นเหตุให้มีคนงานตายวันเดียวกับเว็บไซต์ โดยหนังสือพิมพ์ไทยรัฐพาดหัวข่าวว่า “**ตึกนครกชั้น 68 ใบหยก 3 ศพ**” และจัดลำดับความสำคัญของข่าวไว้เป็นข่าวที่ 2 รองจากข่าวใหญ่ มีการลงเนื้อหาเพิ่มมากกว่าเว็บไซต์แต่ใช้ประเด็นเดียวกันในการพาดหัวข่าว ส่วนการให้ความสำคัญต่อข่าว ไทยรัฐให้ความสำคัญต่อข่าวโดยจัดลำดับข่าวไว้เป็นข่าวสุดท้ายของหน้าแรกในหนังสือพิมพ์และไม่มีการนำเสนอต่อเนื่องในวันต่อมา

หนังสือพิมพ์มติชนได้นำเสนอข่าว “ตึกใบหยกถล่มตลิ่งขาด” ในวันเดียวกับที่เว็บไซต์และไทยรัฐนำเสนอในประเด็น “**กระเช้าหัก-ตึกใบหยก 68 ชั้น**” พาดหัวรองว่า “**คนงานติดป้ายโฆษณา 3 ศพ ทุบกระจกช่วย 2 คนรอดหวุดผะห้อยกลางอากาศ 10 นาที**” และได้ให้ความสำคัญข่าวไว้เป็นข่าวที่ 3 ของหน้าหนึ่ง หลังจากนั้นมติชนได้ติดตามประเด็นอย่างต่อเนื่องและได้ให้ความสำคัญไว้ในหน้าหนึ่ง โดยในวันที่ 9 พฤษภาคม ได้นำเสนอประเด็นว่า “**ปู่สับสนกระเช้าใบหยก กสร.เร่งเอาผิคนายจ้าง**” แต่วันนี้ได้ลดระดับความสำคัญข่าวดลมาเป็นข่าวที่ 5 ของหน้าหนึ่ง เนื่องจากเป็นประเด็นต่อเนื่องและเป็นวันสุดท้ายที่จัดลำดับข่าวไว้ในหน้าหนึ่ง ส่วนวันต่อมานำเสนอในหน้าในของหนังสือพิมพ์

การเพิ่มหรือลดเนื้อหาข่าว

การนำเสนอเนื้อหาเว็บไซต์ในข่าว “ตึกใบหยกถล่มตลิ่งขาด” เป็นเพียงประเด็นหลักว่า มีผู้เสียชีวิต 3 คน บาดเจ็บ 2 โดยไม่มีรายละเอียดของข่าวแต่อย่างใดเป็นเพียงการนำเสนอความคิดเห็นของกลุ่มผู้อ่านเท่านั้น

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอประเด็น “ตึกใบหยกถล่มตลิ่งขาด” ในประเด็น “**ตึกนครกชั้น 68 ใบหยก 3 ศพ**” มีเนื้อหาเพิ่มเติมไปจากการนำเสนอจากเว็บไซต์โดยให้รายละเอียดผู้เสียชีวิต ชื่อ อายุ ตลอดจนการให้ปากคำของผู้รอดชีวิตและการเปิดเผยนาที่วิฤตติเป็นการแสดงให้เห็นความลึกของเนื้อหาข่าวไว้ว่า

“เริ่มทำงานตั้งแต่เช้า พักเที่ยงก็ทำต่อ ยอมรับว่าครั้งนี้พวกผมทั้ง 5 คนไม่ได้สวมเข็มขัดนิรภัยเพื่อลือคติดกับกระเช้าที่มีไว้เพื่อความปลอดภัยเวลาทำงานในที่สูงและไม่ได้ตรวจสอบสภาพกระเช้าว่าอยู่ในสภาพสมบูรณ์หรือไม่ก่อนใช้งานเพราะไม่คาดคิดว่าจะเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ แต่ขอยืนยันว่ากระเช้าติดตั้งอยู่แล้วไม่ใช่ของพวกผมและไม่ทราบว่าเป็นของใคร”¹⁸

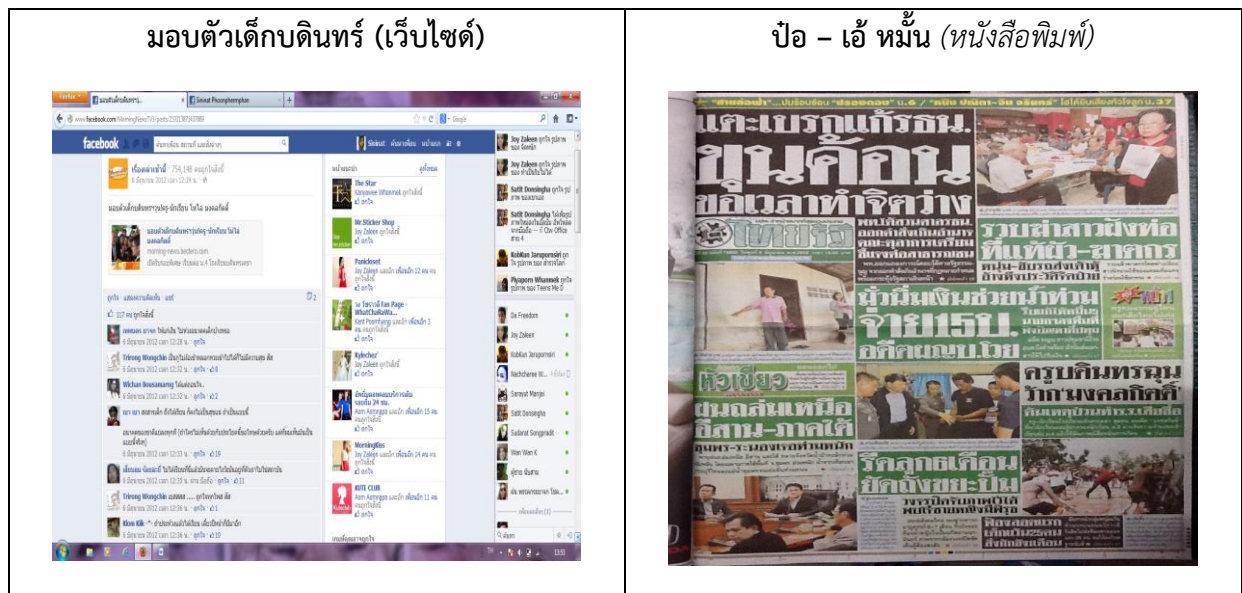
ส่วนทางด้านความกว้างของเนื้อหาข่าว มีการอ้างอิงแหล่งข่าวจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและจากกรรมการบริหารโรงแรมใบหยกสกาย 2 นายชัยพร มหาพันธ์และจากนายเพลินจิต ผู้รอดชีวิต เท่านั้น

¹⁸ “ตึกนครกชั้น 68 ใบหยก 3 ศพ” หนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับประจำวันที 8 พฤษภาคม 2555, หน้า1,19.

หนังสือพิมพ์มติชนรายงานข่าว “ตึกใบหยกกลดตลิ่งขาด” โดยพาดหัวข่าวว่า “กระเช้าหัก-ตึกใบหยก 68 ชั้น” นำเสนอเนื้อหาใกล้เคียงกับไทยรัฐ ทั้งความลึก (การลงรายละเอียดของเนื้อหา) และความกว้าง การอ้างอิงแหล่งที่ข่าว แต่มติชนไม่นำเสนอเนื้อหาจากกรรมการบริหารโรงแรมใบหยกสกาย 2 สำหรับความลึกได้ลงรายละเอียดช่วงเวลาที่ตึกลดตลิ่งขาดที่เพิ่มไปจากไทยรัฐไว้ว่า

“หลังพักเที่ยงผมและเพื่อนได้ลงไปใต้กระเช้าเพื่อติดป้ายโฆษณาต่อบริเวณชั้นที่ 81 โดยระหว่างติดป้ายโฆษณา กระเช้าได้เลื่อนลงมาเรื่อยๆจนถึงบริเวณชั้นที่ 68 ขณะนั้นได้เกิดเหตุไม่คาดฝันขึ้นกระเช้าเกิดหักกลางออกเป็น 2 ท่อนรูปตัววี ทำให้เพื่อนที่ตรงกลาง 3 คนร่วงลงมาทันทีส่วนผมและเพื่อนได้คว้าราวจับไว้ห้อยอยู่ประมาณ 10 นาที”¹⁹

ป้อ - เอ้ หมั่น

การให้ความสำคัญต่อประเด็นข่าว

การนำเสนอข่าว “มอบตัวเด็กบดินทร์” ของเว็บไซต์ เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2555 ในประเด็น “มอบตัวเด็กบดินทร์-ครูนักเรียนโหดม่งคลกิตต์” เว็บไซต์ไม่มีรายละเอียดของข่าวเป็นเพียงการนำเสนอประเด็นหลักเท่านั้น และมีผู้แสดงความความคิดเห็นในประเด็นข่าวนี้อย่างต่อเนื่อง

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอข่าว “มอบตัวเด็กบดินทร์” ในวันที่ 6 มิถุนายน 2555 เป็นวันเดียวกันกับเว็บไซต์ ประเด็นที่นำเสนอแบ่งเป็นพาดหัวหลักกับพาดหัวรอง คือ “ครูบดินทร์-ครูโหดม่งคลกิตต์” พาดหัวรองว่า “ต้นเหตุป่วนทำโรงเรียนเสียชื่อ” ได้จัดลำดับข่าวไว้เป็นข่าวที่ 4 ของหน้าหนึ่ง หลังจากนั้นไทยรัฐไม่ได้นำเสนอเรื่องนี้ต่อเนื่องแต่ไปนำเสนออีกในวันที่ 10 มิถุนายน 2555 ในประเด็น “เชิดสิงโตหวาดป่วน! รับ

¹⁹ “กระเช้าหัก-ตึกใบหยก 68 ชั้น” หนังสือพิมพ์มติชนรายวันฉบับประจำวันพุธที่ 8 พฤษภาคม 2555, หน้า 1,13.

กลับม.4 บดินทร์” เนื้อหาเกี่ยวข้องกับการต้อนรับเด็กม.3 ที่มีสิทธิเข้าเรียนต่อ ม.4 โดยได้จัดลำดับความสำคัญข่าวไว้เป็นข่าวสุดท้ายของหน้าหนึ่งและวันนี้ก็เป็นวันสิ้นสุดประเด็นความวุ่นวายของโรงเรียนบดินทร์เดชาในการรับเด็กเข้าเรียนต่อ

หนังสือพิมพ์มติชนได้นำเสนอข่าว **“มอบตัวเด็กบดินทร์”** มีประเด็นที่ใช้ในการพาดหัวข่าวว่า **“เด็กบดินทร์รายงานตัวหวัดวุ่น จ.ฮือไล่เครือข่ายต่อต้านทุจริต”** นำเสนอข่าวนี้ในวันเดียวกับไทยรัฐและเว็บไซต์คือวันที่ 6 มิถุนายน 2555 และได้จัดลำดับความสำคัญข่าวไว้เป็นข่าวที่ 5 ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ หลังจากนั้นวันต่อมาคือวันที่ 7 มิถุนายน 2555 มติชนได้ติดตามประเด็นอย่างต่อเนื่อง มีความคืบหน้าในการพาดหัวข่าวหลักว่า **“สุชาติ หนุน 20 โรงเรียนตั้งฟ้องมงคลกิตต์”** พาดหัวรองว่า **“แนะเปิดสอนภาคค่ำ รับเด็กม.3ขึ้นม.4 เคลียร์ครูบดินทร์”** และได้จัดลำดับความสำคัญข่าวไว้เป็นข่าวที่ 5 ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ ส่วนในสุดท้ายของการปิดประเด็นข่าว **“มอบตัวเด็กบดินทร์”** คือวันที่ 8 มิถุนายน 2555 มติชนได้นำเสนอประเด็นในการพาดหัวไว้ว่า **“สุชาติ ชงเปิดภาคค่ำรับม.4 หนุน20ร.ร.ฟ้อง มงคลกิตต์”** และได้จัดลำดับความสำคัญข่าวไว้เป็นข่าวที่ 5 ของหน้าหนึ่ง

การเพิ่ม ลด เนื้อหาข่าวและการนำเสนอองค์ประกอบข่าว

เนื้อหาข่าว **“มอบตัวเด็กบดินทร์”** ที่ปรากฏในเว็บไซต์ลงเฉพาะประเด็นหลักไม่มีรายละเอียดข่าวว่า **“มอบตัวเด็กบดินทร์วุ่น-ครูนักเรียนโห่ไล่มงคลกิตต์”** หลังจากนั้นผู้ติดตามข่าวได้แสดงความคิดเห็นกันอย่างต่อเนื่อง

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้นำเสนอเนื้อหาเพิ่มเติมไปจากข่าวเว็บไซต์ การนำเสนอเนื้อหาเพิ่มขึ้นไทยรัฐมีทั้งความลึกของข่าวและความกว้างที่ได้ลงความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว เช่น นายสิงห์ทอง บัวชุม ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ, นายอภิชาติ จันทรแพง ครูดนตรีสากล, นายมงคลกิตต์ สุขสินธารานนท์เลขาธิการภาคีเครือข่ายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันแห่งชาติ(ภตช.), นายสุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบดินทร์เดชา, น.ส.พาขวัญ บุญพิเชฐ นักศึกษาชั้นม.3 ส่วนเนื้อหาที่แสดงให้เห็นความลึกของข่าว เช่น

“จะต้องมีการปรับแก้เกณฑ์ในการรับนักเรียนให้มีความเหมาะสมและไม่เกิดปัญหา ส่วนกรณีของโรงเรียนบดินทร์เดชาได้กำชับให้ทางโรงเรียนดูแลสภาพจิตใจของนักเรียนที่เข้าใหม่นี้เป็นพิเศษและเห็นว่าฝ่ายมงคลกิตต์และฝ่ายการเมืองควรหยุดใช้นักเรียนในการเคลื่อนไหวในกรณีนี้ได้แล้ว มีนักเรียนเข้าลงชื่อ 48 คน ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่ไม่ได้เข้าเรียนในที่อื่น คาดว่าจะรับได้ไม่เกิน 100 คน”²⁰ นายสุวัฒน์ กล่าว

หนังสือพิมพ์มติชนรายงานเนื้อหาข่าว **“มอบตัวเด็กบดินทร์”** เพิ่มไปจากเว็บไซต์ที่มีทั้งความลึกและความกว้าง ด้านความกว้างได้รายงานความคิดเห็นจากบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ได้แก่ นายสุชาติ ธาดาธำรงเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ, นางสิริพร กิจเกื้อกูล เลขาธิการก.ค.ศ., นายชินภัทร ภูมิรัตน

20 “ต้นเหตุป่วนทำโรงเรียนเสียชื่อ” หนังสือพิมพ์มติชนรายวันฉบับประจำวันที่ 6 มิถุนายน 2555, หน้า 1, 17.

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, นายวิศิษฐ์ ใจเถิงผู้อำนวยการโรงเรียนพรตพิทยพยัต 1 ใน โรงเรียนดัง 20 แห่งที่ถูกเครือข่ายกตช.ร้องเรียนต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ), นายเริงวัฒน์ สุจริต รอง ผอ.โรงเรียนบดินทร์เดชา, นายวัชรินทร์ ศรีบุรินทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนนุตรพิทยากุล

สำหรับความลึกของข่าว มติชนได้นำเสนอแง่มุมจากแหล่งข่าวหลายด้านมีทั้งเนื้อหาขยายความและเนื้อหา แสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ข่าว เช่น ตอนหนึ่งที่เป็นเนื้อหาขยายความเรื่อง การเรียกเงินจากโรงเรียนดัง 20 แห่งว่า

“ขณะนี้โรงเรียนดัง 20 แห่งได้เริ่มยื่นฟ้องร้องกลับนายมงคลกิตต์แล้ว โดยเริ่มจากโรงเรียนสวนกุหลาบ นนทบุรี ที่ไปแจ้งความที่สภ.ปากเกร็ดเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม ที่ผ่านมาให้ดำเนินคดีกับนายมงคลกิตต์ใน ข้อหาหมิ่นประมาทและหลังจากนี้โรงเรียนอื่นๆจะเริ่มทยอยฟ้องร้องภายในสัปดาห์นี้”²¹ นายวิศิษฐ์ ใจเถิง

ส่วนเนื้อหาที่แสดงความความคิดเห็นจากแหล่งข่าวที่ส่งผลให้เกิดข้อยุติของเหตุการณ์ข่าวคือ การลงความ คิดเห็นของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายสุชาติ ธาดาธำรงเวช ไว้ว่า

“สำหรับการแก้ปัญหาการรับนักเรียนของโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในปีการศึกษาหน้านั้นมีนโยบายว่าจะให้ ขยายห้องเรียนชั้นม.4และเปิดสอนในภาคบ่าย หากรองรับนักเรียนไม่เพียงพอต่อความต้องการ ขณะเดียวกันอาจารย์จะมีรายได้เพิ่มมากขึ้น แต่ทั้งนี้โรงเรียนต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์สพฐ. โดยยังจะต้อง มีการสอบเข้าอยู่”²²

21 “เด็กบดินทร์รายงานตัวหวัดวุ่น อจ.ฮือไล่เครือข่ายต่อต้านทุจริต” หนังสือพิมพ์มติชนรายวันฉบับประจำวันที่ 6 มิถุนายน 2555, หน้า1,3.

22 “สุชาติ ชงเปิดภาคค่ำรับม.4 หนุน20ร.ร.ฟ้อง มงคลกิตต์”หนังสือพิมพ์มติชนรายวันฉบับประจำวันที่ 8 มิถุนายน 2555, หน้า1, 12.

นักเรียน-นักเลงสาตกระสุนรณเมล์59

นักเรียน-นักเลงสาตกระสุนรณเมล์59(เว็บไซต์)

นักเรียน-นักเลงสาตกระสุนรณเมล์59(หนังสือพิมพ์)

การให้ความสำคัญต่อประเด็นข่าว

ข่าว “นักเรียน-นักเลง สาตกระสุนในรณเมล์สาย 59” ปรากฏในเว็บไซต์เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2555 โดยเว็บไซต์ให้ความสำคัญข่าวว่ามีนักเรียน นักเลง ยิงคู่อริเป็นเหตุให้มีคนเสียชีวิตเป็นผู้หญิง เนื้อหาบรรยายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุการณ์กลางถนนวิภาวดี-รังสิตขาออก ฝั่งตรงข้ามอาคารฝ่ายช่างการบินไทย เสียชีวิต 2 คน เป็นผู้หญิงที่โดนลูกหลง ส่วนอีก 2 คนได้รับบาดเจ็บ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งนี้คาดกันว่าเป็นการถล่มคู่อริระหว่างกัน

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐไม่ได้นำเสนอข่าวนี้ในวันที่เว็บไซต์นำเสนอ

วันที่ 14 มิถุนายน 2555 ไทยรัฐได้นำเสนอข่าว “นักเรียนนักเลงสาตกระสุนในรณเมล์สาย 59” ในประเด็นพาดหัวหลัก “นร.ไฉ่อิงอริ 2 ศพคารณเมล์” ส่วนพาดหัวรอง “หญิงผู้โดยสารเคราะห์ร้าย” ให้ความสำคัญข่าวไว้เป็นข่าวที่ 2 รองจากข่าวใหญ่ของหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์ หลังจากนั้นไทยรัฐได้นำเสนออีกในวันที่ 17 มิถุนายน 2555 เพราะมีความคืบหน้าข่าวในประเด็น “หมายจับช่างกลมือปืนยิงบนรณเมล์ ถูกชาวบ้านตาย” ให้ความสำคัญข่าวไว้เป็นข่าวที่ 5 ของหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์

ส่วนวันสุดท้ายที่นำเสนอข่าวนี้คือวันที่ 18 มิถุนายน 2555 เป็นวันที่เด็กเทคนิคเข้ามอตัวแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้เหตุผลที่ยิงเพราะกลัวโดนทำร้ายก่อน ไทยรัฐจึงนำเสนอข่าวนี้ในประเด็นการมอตัวของเด็กเทคนิคซึ่งเป็นการนำเสนอข่าวในวันที่ปิดคดีเรื่องนี้โดยให้ความสำคัญเป็นข่าวใหญ่ของหน้าแรกและพาดหัวในประเด็นพาดหัวหลัก “เทคนิคโหด มอตัวหนีไม่พ้น คดียิงรณเมล์ดับ 2” พาดหัวรองคือ “อ้างว่าจะโดนทำร้ายเลยชิงซัลโวใส่ก่อน” และวันนี้เป็นวันสุดท้ายของการปิดคดีในข่าวนี้นี้

หนังสือพิมพ์มติชน นำเสนอข่าว “นักเรียนนักเลงสาตกระสุนในรณเมล์สาย 59” หลังจากเว็บไซต์นำเสนอไปในวันที่ 11 มิถุนายน 2555 ประเด็นที่เลือกมาเสนอด้วยการพาดหัวใหญ่คือ “อาชีวะโหดยิงรณเมล์ตาย 2

เจ็บ 2” ส่วนพาดหัวรองคือ “สายใหญ่รับเคราะห์ อธิบดี-วงจรปิดไล่ล่าไซเฟอร์ซึ่งเข้าโรงพัก” ให้ความสำคัญข่าวไว้เป็นข่าวใหญ่ของหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์

หลังจากนั้นมติชนได้ติดตามประเด็นความคืบหน้าข่าวและได้ลงข่าวนี้อีกในวันที่ 17 มิถุนายน 2555 วันนี้ได้ให้ความสำคัญประเด็นต่อเนื่องเรื่อง “หมายจับอาชีวะยิงรถเมล์สาย 59 ผบ.ทบ.เปิดค่ายตัดนิสยาน.ร.” ให้ความสำคัญข่าวด้วยการจัดลำดับไว้เป็นข่าว 5 ของหน้าหนึ่งเนื่องจากเป็นประเด็นต่อเนื่องที่มีเพียงความคืบหน้าการออกหมายจับเท่านั้นแต่คดียังไม่สิ้นสุด

ต่อมาในวันที่ 18 มิถุนายน 2555 มติชนได้นำเสนอทั้งเนื้อข่าวและภาพข่าวนักศึกษาอาชีวะเข้ามอบตัวและเปิดแถลงข่าวพร้อมอาวุธปืนที่ใช้ในการก่อเหตุในประเด็น “จับแล้วใจเทคนิคมือยิงขอโทษเหยื่อรถเมล์สาย 59” ให้ความสำคัญข่าวไว้เป็นข่าวที่ 4 ของหน้าหนึ่งและวันนี้ก็เป็นวันสุดท้ายที่มติชนนำเสนอข่าว “นักเรียนนักเลงสาตกระสุนใส่รถเมล์สาย 59” เพราะปิดคดี

การเพิ่ม ลด เนื้อหาข่าวและการนำเสนอองค์ประกอบข่าว

เว็บไซต์นำเสนอเนื้อหาข่าว “นักเรียนนักเลงสาตกระสุนใส่รถเมล์สาย 59” โดยเว็บไซต์ให้ความสำคัญข่าวว่ามีนักเรียน นักเลง ยิงคู่อริเป็นเหตุให้มีคนเสียชีวิตเป็นผู้หญิง เนื้อหา มีรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุการณ์กลางถนนวิภาวดี-รังสิตขาออก ฝั่งตรงข้ามอาคารฝ่ายช่างการบินไทย เสียชีวิต 2 คน เป็นผู้หญิงที่โดนลูกหลง ส่วนอีก 2 คนได้รับบาดเจ็บ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งนี้คาดกันว่าเป็นการถล่มคู่อริระหว่างกัน ไม่มีการนำเสนอรายละเอียดอื่นไว้ เช่น ต้นเหตุที่ทำให้เกิดการสาตกระสุนใส่กัน หรือแม้กระทั่งความคิดเห็นของประชาชนต่อเหตุการณ์นี้ในสวนดุสิตโพล

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอเนื้อหาข่าว “นักเรียนนักเลงสาตกระสุนใส่รถเมล์สาย 59” มีการเพิ่มเติมเนื้อหาให้มีความลึกและความกว้าง ด้านความกว้างได้รายงานข่าวจากแหล่งข่าวที่เกี่ยวข้องไว้หลากหลายนอกจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องกับข่าว เช่น พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผบ.ทบ., รายงานข่าวจากผลสำรวจของสวนดุสิตโพลต่อเหตุการณ์นี้ ส่วนทางด้านความลึกที่มีเนื้อหาเพิ่มเติมในรายละเอียดข่าว เช่น ผลสำรวจความคิดเห็นที่ส่วนใหญ่มองเห็นว่านักเรียนตีกันเป็นพฤติกรรมที่ตกทอดกันมาแก้ไม่หาย มองว่าปัญหาเกิดจากสภาพแวดล้อม ค่านิยมผิดๆ ศักดิ์ศรี

นอกจากนี้ยังได้นำเสนอเนื้อหาอื่นที่บ่งบอกให้เห็นรายละเอียดเชิงลึกของเหตุการณ์ก่อนเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุ ดังนี้

“ขณะเกิดเหตุยืนรอรถเมล์อยู่กับเพื่อน ๆ นั่งๆ รวมสถาบันกำลังจะกลับบ้าน จากนั้นมีรถเมล์สาย 59 เข้ามาจอด เห็นนายวันชัยหรือเจ๊ก ทองสองแก้ว ผู้ตายที่อยู่บนรถเมล์ทำท่าชักมีดมีท่าว่าจะลงมาทำร้ายอีกทั้งมีรุ่นน้องตนตะโกนบอกว่ากลุ่มคู่อริมีปืน ตนจึงชักปืนยิงใส่เข้าไป 1 นัด ไม่รู้ว่าโดนใครบ้างเพราะ

ขณะนั้นเห็นเขาหมอบลง สำหรับฝ่ายที่ถูกยิงเป็นคู่อริซึ่งมีเรื่องกันเป็นประจำและตนเคยถูกทำร้ายมาเหมือนกันต้องขอโทษผู้เสียชีวิตที่เขาไม่รู้เรื่องนี้”²³

หนังสือพิมพ์มติชนนำเสนอเนื้อหาข่าว “นักเรียน-นักเลง สาดกระสุนใส่รถเมล์สาย 59” โดยมีรายละเอียดเนื้อหาทั้งด้านความลึกและความกว้างของข่าวมากกว่าเว็บไซต์ แหล่งข่าวที่อ้างอิงและเนื้อหาในการรายงานข่าวที่ส่งผลต่อความกว้างและความลึกของข่าว เช่น ความคิดเห็นจากนายสุชาติ ธาดาธำรงเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ, พล.ต.ต.พิสิษฐ์ พิสุทธิ์ศักดิ์ รองผบช.น., นักศึกษาอาชีวะ(นายแมน นามสมมุติ)และเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องกับคดี

ส่วนเนื้อหาที่แสดงให้เห็นความลึกของข่าว เช่น ความคิดเห็นของรัฐมนตรีกว่าการกระทรวงศึกษาธิการต่อเหตุการณ์และแนวทางการจัดการปัญหานักศึกษาอาชีวะในอนาคต

“การจะแก้ปัญหาสังคมต้องกลับไปทบทวนครอบครัวเป็นอย่างไร เด็กเป็นอย่างไร ขอร้องว่าจากนี้เป็นต้นไปไม่อยากเห็นการสูญเสียไม่อยากให้นักเรียน นักศึกษาเป็นนักเลงแบบนี้ ตนสนับสนุนให้ทหารนำเด็กอาชีวะที่มีปัญหาไปฝึกความเป็นระเบียบ วินัย โดยจะมอบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ไปประสานงานเพื่อจัดโครงการอบรมให้เด็กอาชีวะทั้งของรัฐและเอกชน”²⁴

เปลี่ยออกซ์ทีวี “นม” วาดรูป

เปลี่ยออกซ์ทีวี “นม” วาดรูป (เว็บไซต์)	เปลี่ยออกซ์ทีวี “นม” วาดรูป (หนังสือพิมพ์)
--	--

23 “เทคนิคโหด มอบตัวหนีไม่พ้น คดียิงรถเมล์ดับ 2” หนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับประจำวันที 18 มิถุนายน 2555, หน้า 1, 16.

24 “หมายจับอาชีวะยิงรถเมล์ 59 ผบ.ทบ.เปิดค่ายดัดนิสัยน.ร.” หนังสือพิมพ์มติชนรายวันฉบับประจำวันที 17 มิถุนายน 2555, หน้า 1, 12.

การให้ความสำคัญต่อประเด็นข่าว

ประเด็นข่าว “**ใช้ เค้า**” วาดภาพบนเวที ไทยแลนด์ ก๊อดทาเลนต์” ปรากฏในเว็บไซต์เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2555 ประเด็นที่เว็บไซต์นำเสนอคือ “**ฮือฮาใช้ “เค้า” วาดภาพบนเวที “ไทยแลนด์ ก๊อดทาเลนต์” “สุกมล” สักสอบด่วน**” เป็นกระแสที่มีคนแสดงความคิดเห็นมาก ซึ่งการนำเสนอของเว็บไซต์ในเรื่องนี้ไม่มีคลิปข่าวมีเพียงแต่การพาดหัวเรื่องที่เกิดขึ้นและประเด็นว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม นางกุสุมา คุณปลื้มสั่งการให้มีการตรวจสอบเรื่องนี้ด่วน

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอเป็นข่าวใหญ่ของหน้าหนึ่งในวันต่อมา วันที่ 19 มิถุนายน 2555 ได้จัดลำดับความสำคัญข่าวไว้เป็นข่าวใหญ่ของหน้าหนึ่ง โดยได้นำเสนอในประเด็นที่เกิดเหตุการณ์ในวันที่ 18 มิถุนายน 2555 พาดหัวหลักว่า “**เปลือยอกโชว์ทีวี “นม” วาดรูปกรีกก๊อดทาเลนต์**” พาดหัวรองว่า “**น้องปอนด์ใจถึงแทนพุกนอนออนไลน์วิจารณ์หึง-วร.ปรีดีเสียตาชี้แจงจะไม่ให้เกิดอีก**”

หลังจากนั้นในวันที่ 20 มิถุนายน 2555 ไทยรัฐได้ติดตามประเด็นต่อเนื่องของข่าว “**ใช้ เค้า**” วาดภาพบนเวที **ไทยแลนด์ ก๊อดทาเลนต์**” ในประเด็นความคับหน้าทีที่กสทช.เรียนผู้บริหารช่อง 3 มาชี้แจงว่า “**กสทช.เรียกช่อง 3 เคลียร์ปมปล่อยนมวาดภาพ**” เป็นข้อความพาดหัวหลัก ส่วนพาดหัวรองว่า “**ปัญญารับผิดพลาดเผยชีวิต-สาวต้นเหตุหาเงินส่งเสียพ่อแม่ที่ยากจนจังหวัดแพร่**” ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของการนำเสนอประเด็นนี้

หนังสือพิมพ์มติชน

ความกว้างของข่าว ไทยรัฐได้รายงานความคิดเห็นจากแหล่งข่าวหลายแหล่ง เช่น นางกุสุมา คุณปลื้ม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม, นายเฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์, นายปัญญา นิรันดร์กุล ประธานเจ้าหน้าที่บริหารเวิร์คพอยท์เอนเตอร์เทนเมนต์, นางอัญญาพร พาณิชพิ้งร์ประธานเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ, น.ส.สุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูงมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล, พล.ท.พีระพงษ์ มานะกิจกรรมการกิจการ

กระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.), นายเอกชัย วงศ์วรกุล ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดแพร่,

“ในฐานะผู้หญิงคนหนึ่ง ผู้ปกครองคนหนึ่ง การเขียนภาพเช่นนี้จำเป็นต้องถอดเสื้อผ້อย่างนี้หรือ ช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่ดีฉันและลูกๆนั่งดูทีวีด้วยกัน การที่บอกว่าเป็นศิลปะแล้วนำมาเผยแพร่ต่อสาธารณชนแต่ในเชิงวัฒนธรรมบางเรื่องต้องดูความเหมาะสม สำหรับบ้านเรายังรับไม่ได้กับเรื่องแบบนี้ ต้องขอความร่วมมือกับผู้จัดแต่ละช่องควรมีการตรวจสอบและคัดกรอง”²⁵

“ตนเป็นคนชอบความจริง ทุกคนที่มารายการก๊อตทาเลนต์มีการรอคอยเพื่อจะแสดง ฉะนั้นก็เป็นโอกาสของคนแสดงแล้วต้องให้คนดูตัดสิน ตนยอมรับว่าตัดสินผิดว่าการเซ็นเซอร์แค่นี้พอแล้วแต่จริงๆไม่พอ กลายเป็นว่าไม่เหมาะสมและไม่ได้เป็นศิลปะ ในแง่ของกรรมการขายที่ตัดสินในแง่ของงาน ส่วนกรรมการหญิงตัดสินในเรื่องของความเหมาะสม คนดูส่วนใหญ่ดูความเหมาะสมจึงบอกว่าไม่ถูกต้อง ตนสงสัยนักแสดงและมองว่างานทุกงานมีค่าในความคิดของนักแสดง”

“นางไฮยอมรับว่าเป็นลูกสาวและเผยชีวิตรันทด้วยน้ำเสียงเศร้าซึมว่า ครอบครัวมีฐานะยากจนมีลูกสาว 2 คน น.ส.ดวงใจเป็นคนโต ส่วนคนเล็กเรียนชั้นม.2 โรงเรียนแห่งหนึ่ง นายจันทร์ สามีเคยเป็นภารโรง ประสบอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ล้มทำให้เป็นอัมพาต น.ส.ดวงใจต้องออกไปทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว หาเลี้ยงพ่อที่ป่วยและส่งน้องเรียน ภายหลังไปทำงานกรุงเทพ ไม่รู้ว่าทำอะไร แต่ส่งเงินมาให้ทุกเดือน เดือนละ 5 พัน บางเดือนก็มากกว่า 6 เดือนที่แล้วกลับมาพร้อมอุ้มลูกมาด้วย บอกว่าให้ช่วยเลี้ยงลูกด้วย”²⁶

²⁵ “เปลือยอกโชว์ทีวี “นม” วาดรูปก๊อตทาเลนต์” หนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับประจำวัน 19 มิถุนายน 2555, หน้า 1, 12, 19.

²⁶ “กสทช.เรียกช่อง 3 เคลียร์ปมปล่อยนมวาดภาพ” หนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับประจำวัน 20 มิถุนายน 2555, หน้า 1, 13, 15.

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมที่มีต่อการกำหนดวาระข่าวสารการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย ในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา อิทธิพลของเครือข่ายทางการเมืองในด้านมีบทบาทต่อการกำหนดวาระสารในหนังสือพิมพ์ โดยพิจารณาด้านการกำหนดตำแหน่งข่าว พื้นที่ข่าว จำนวนวันที่นำเสนอ ความต่อเนื่องในการนำเสนอ เนื้อหาที่ปรากฏในรูปอื่นนอกเหนือจากข่าว โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ข่าวการเมืองที่ปรากฏในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ ถึง 15 ธันวาคม 2554 รวมระยะเวลาในการศึกษา 10 เดือน

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) บุคลากรที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา ได้แก่ บรรณาธิการข่าวและผู้สื่อข่าวในหนังสือพิมพ์มติชน และไทยรัฐ ที่ดูแลข่าวการเมือง ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้สรุปได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

อิทธิพลการสื่อสารทางสังคมต่อการกำหนดวาระข่าวสารทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยในประเด็นดังนี้

1. การนำเสนอเนื้อหาข่าวการเมืองที่ปรากฏในสื่อออนไลน์ในหน้าหนังสือพิมพ์ไทย

จากการศึกษาพบว่า การนำเสนอประเภทประเด็นทางการเมืองที่มีการสนทนาผ่านเครือข่ายทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ในเว็บไซต์ facebook พบว่า ประเด็นการเมืองที่เกี่ยวข้องกับนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในประเด็น “10 เรื่องที่คนไม่(ค่อย)รู้เกี่ยวกับ ” ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร !!!” มีความถี่ในการนำเสนอมากที่สุด รองลงมาได้แก่ 2.ข่าวฮือฮา “ปู” สวมบุทเบอร์เบอร์รี่ผ่านน้ำท่วม ภรรยา “กรณ์” ไม่น้อยหน้า ใส่ขานแลลุยโคลนเช่นกัน 3.ข่าวจากผู้หญิงถึงผู้หญิง: เมื่อ “เอน กัลยกร” วิพากษ์ “ยิ่งลักษณ์” สตรีผู้ขี้ม้า (น้ำ) 4.ข่าวเอม ฟินทองทา 30 ยังแจ๋ว แต่งงานปลายปีนี้ ทักขนิณอยากกลับบ้าน และ ภาพงานหมั้น-แต่ง “เอม ฟินทองทา ชินวัตร- พงศ์ ญัฐพงศ์ คุณากรวงศ์ ” สุดชื่นมื่น 5.ข่าวหลวงปู่จรัญ” ยกคำทำนายฤษีลิงดำทัก “มาร์ค” นั่งนายกรัฐมนตรี2 เหตุผู้นำหญิงทำบ้านเมืองเสียหาย

สำหรับประเด็นเรื่องน่าอับอายแทนประเทศไทย? เรื่องคูคลิบัติโอซัดๆ “นายกฯยิ่งลักษณ์” ยิ้มทั้งน้ำตา ไม่ท้อ(คะ) ไม่ร้องไห้ ... ต้องเข้มแข็ง และ ไชยปริศนา ที่มาของ “คลิปลหุดยิ่งลักษณ์” ทำไมนายกฯ หญิง จึง “ปล่อยฮาก้าก” ในลิฟท์ ได้ถึงขนาดนั้น?? อยู่ในอันดับข่าวที่ 6 ข่าวเรื่องเปิดรายชื่อ 35 รัฐมนตรี “กรม.ยิ่งลักษณ์1” ยงยุทธ มท.1 ยุทธศักดิ์ กลาโหม “กิตติรัตน์-ธีระชัย” คมศก.11 กระทุ้ง อยู่ในอันดับที่ 7 ข่าวเรื่อง“สุเทพ”จี“สนธิ”แจงประชาชน หลังออกมาหนุน“ยิ่งลักษณ์”ทั้งที่ต่อต้าน“แม้ว” 4 กระทุ้ง อยู่ในอันดับที่ 8

สำหรับประเด็นที่สืบเนื่องมาจากประเด็นการเมืองและมีการสนทนาผ่านทางเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมแต่ไม่จัดไว้ใน 10 อันดับประเด็นข่าวที่น่าสนใจดังนี้ 1.คณะรัฐมนตรีนอกทำเนียบ 2. ประกันน้ำท่วม-ยุบสภา 3.หนี้ถ่วงระบบรอบ 2 ออมสิน ธกส. 3. เชื้อช่วยชาติน้ำท่วม (คนไทยช่วยน้ำท่วม) 4.ขึ้นค่าแรง 300 บาท 5.ลดภาษีนิติบุคคลโครงการเอสซี แอสเซท 6.สะพานไทย-เบลเยียม ทรุด

สำหรับการจัดอันดับบทความจากเว็บไซต์ที่ถูกนำเสนอในหนังสือพิมพ์มีประเด็นข่าวที่นำเสนอทางเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมในประเด็นการเมืองที่เกี่ยวข้องกับนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในประเด็น “10 เรื่องที่คนไม่(ค่อย)รู้เกี่ยวกับ ” ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร !!!” ถูกนำมาเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชน เป็นข่าวหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชน รวม 8 วัน นำเสนอเป็นข่าวสองรวม 15 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สามรวม 13 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สี่รวม 12 วันนอกจากนี้ได้ถูกนำเสนอเป็นบทความในหน้า 3 รวม 1 วัน

ด้านข่าวผู้หญิงถึงผู้หญิง: เมื่อ "เอน กัลยกร" วิพากษ์ "ยิ่งลักษณ์" สตรีผู้ขี้เมา (น้ำ) ข่าวนี้ถูกนำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชนเป็นข่าวหนึ่ง รวม 5 วัน นำเสนอเป็นข่าวสองรวม 10 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สามรวม 12 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สาม รวม 12 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สี่รวม 1 วันนอกจากนี้ได้ถูกนำเสนอเป็นบทความในหน้าหนึ่ง 1 วันและหน้าสาม 1 วัน

สำหรับข่าว เอม ฟินทองทา 30 ยังแจ้ว แต่งงานปลายปีนี้ ทักฉนิดยากกลับบ้าน และ ภาพงานหมั้น-แต่ง "เอม ฟินทองทา ชินวัตร- พงศ์ ญัฐพงศ์ คุณากรวงศ์ " สุดชื่นมื่น ข่าวนี้ถูกนำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชนเป็นข่าวหนึ่ง รวม 4 วัน นำเสนอเป็นข่าวสองรวม 10 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สามรวม 11 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สาม รวม 10 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สี่รวม 11 วันนอกจากนี้ได้ถูกนำเสนอเป็นบทความในหน้าหนึ่งและหน้าสามรวม 1 วัน

ปริมาณความถี่ของการนำเสนอเหตุการณ์ข่าวในเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมและมีผลต่อการนำเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ตั้งแต่วันที่ 15 กุมภาพันธ์ – 15 ธันวาคม 2554 รวมระยะเวลา 10 เดือน มีประเด็นข่าวที่นำเสนอทางเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมในประเด็นการเมืองที่เกี่ยวข้องกับนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในประเด็น “10 เรื่องที่คนไม่(ค่อย)รู้เกี่ยวกับ ” ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร !!!” ถูกนำมาเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชน เป็นข่าวหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชน รวม 9 วัน นำเสนอเป็นข่าวสองรวม 14 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สามรวม 15 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่ 3 รวม 16 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สี่รวม 10 วันนอกจากนี้ได้ถูกนำเสนอเป็นบทความในหน้า 3 รวม 1 วัน

สำหรับข่าวที่ส่งรองลงมาได้แก่ข่าว ฮือฮา "ปู" สวมชุดเบอร์เบอร์รี่ฝ้าน้ำท่วม ภรรยา "กรณ์" ไม่น้อยหน้า ใส่ชาแนลลุคโคลนเช่นกัน ข่าวนี้ถูกนำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชนเป็นข่าวหนึ่ง รวม 7 วัน นำเสนอเป็นข่าวสองรวม 13 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สามรวม 10 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สาม รวม 14

วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สี่รวม 12 วันนอกจากนี้ได้ถูกนำเสนอเป็นบทความในหน้าหนึ่ง 2 วัน และหน้าสาม 1 วัน

ด้านข่าวผู้หญิงถึงผู้หญิง: เมื่อ "เอน กัลยกร" วิพากษ์ "ยิ่งลักษณ์" สตรีผู้ขี้เมา (น้ำ) ข่าวนี้ถูกนำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชนเป็นข่าวหนึ่ง รวม 6 วัน นำเสนอเป็นข่าวสองรวม 11 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สามรวม 10 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สาม รวม 12 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สี่รวม 14 วันนอกจากนี้ได้ถูกนำเสนอเป็นบทความในหน้าหนึ่ง 1 วันและหน้าสาม 2 วัน

สำหรับข่าว เอม พินทองทา 30 ยังแจ้ว แต่งงานปลายปีนี้ ทักขิณอยากกลับบ้าน และ ภาพงานหมั้น-แต่ง "เอม พินทองทา ชินวัตร- พงศ์ ญัฐพงศ์ คุณากรวงศ์ " สุดชื่นมื่น ข่าวนี้ถูกนำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชนเป็นข่าวหนึ่ง รวม 5 วัน นำเสนอเป็นข่าวสองรวม 12 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สามรวม 12 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สาม รวม 13 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สี่รวม 14 วันนอกจากนี้ได้ถูกนำเสนอเป็นบทความในหน้าหนึ่ง 1 วันและหน้าสามรวม 2 วัน

ส่วนข่าว หลวงปู่จรัญ" ยกคำทำนายฤกษ์ถึงดำทัก "มาร์ค" นั่งนายกฯรอบ2 เหตุผู้นำหญิงทำบ้านเมืองเสียหาย ข่าวนี้ถูกนำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชนเป็นข่าวหนึ่ง รวม 4 วัน นำเสนอเป็นข่าวสองรวม 12 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สามรวม 13 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สาม รวม 10 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สี่ 12 วัน นอกจากนี้ได้ถูกนำเสนอเป็นบทความในหน้าหนึ่ง รวม 2 วัน และหน้าสาม 1 วัน

สำหรับประเด็นเรื่องน่าอับอายแทนประเทศไทย? ข่าวนี้ถูกนำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชนเป็นข่าวหนึ่ง รวม 3 วัน นำเสนอเป็นข่าวสองรวม 13 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สามรวม 11 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สาม รวม 12 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สี่รวม 10 วันนอกจากนี้ได้ถูกนำเสนอเป็นบทความในหน้าหนึ่ง 2 วันและหน้าสาม รวม 1 วัน

ส่วนเรื่องดูลิขิตีไอซ์ๆ "นายกฯยิ่งลักษณ์" ยืมทั้งน้ำตา ไม่ท้อ(คะ) ไม่ร้องไห้ ... ต้องเข้มแข็ง และ ไชยปริศนา ที่มาของ "คลิปหลุดยิ่งลักษณ์" ทำไมนายกฯ หญิง จึง "ปล่อยฮากาก" ในลิฟท์ ได้ถึงขนาดนั้น?? ข่าวนี้ถูกนำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชนเป็นข่าวหนึ่ง รวม 2 วัน นำเสนอเป็นข่าวสองรวม 13 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สามรวม 11 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สาม รวม 12 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สี่รวม 10 วันนอกจากนี้ได้ถูกนำเสนอเป็นบทความในหน้าหนึ่ง 2 วันและหน้าสาม 1 วัน

ด้านข่าวเรื่องผลเลือกตั้งล่าสุด เพื่อไทย 264 ปชป. 160 ภูมิใจไทย 34ชาติไทยพัฒนา19 ขพน.7 "สุวิทย์" วิด! ข่าวนี้ถูกนำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชนเป็นข่าวหนึ่ง รวม 2 วัน นำเสนอเป็นข่าวสองรวม 12 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สามรวม 10 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สาม รวม 12 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สี่รวม 10 วันนอกจากนี้ได้ถูกนำเสนอเป็นบทความในหน้าหนึ่ง 2 วันและหน้าสามหน้าละ 1 วัน

ส่วนข่าวเรื่องเปิดรายชื่อ 35 รัฐมนตรี "ครม.ยิ่งลักษณ์1" ยงยุทธ มท.1 ยุทธศักดิ์ กลาโหม "กิตติรัตน์-ธีระชัย" คมศก. ข่าวนี้ถูกนำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชนเป็นข่าวหนึ่ง รวม 2 วัน นำเสนอเป็นข่าวสองรวม 10 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สามรวม 12 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สาม รวม 9 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สี่รวม 8 วันนอกจากนี้ได้ถูกนำเสนอเป็นบทความในหน้าหนึ่ง รวม 3วัน และหน้าสาม 3 วัน

ด้านข่าวนี้ถูกนำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชนเป็นข่าวหนึ่ง รวม 2 วัน นำเสนอเป็นข่าวสองรวม 8 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สามรวม 9 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สาม รวม 9 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สี่รวม 8 วันนอกจากนี้ได้ถูกนำเสนอเป็นบทความในหน้าหนึ่งและหน้าสามหน้าละ 1 วัน

ส่วนข่าว หลวงปู่จรัญ" ยกคำทำนายอาชีวะลึงดำทัก "มาร์ค" นั่งนายกฯรอบ2 เหตุผู้นำหญิงทำบ้านเมืองเสียหาย ข่าวนี้ถูกนำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชนเป็นข่าวหนึ่ง รวม 3 วัน นำเสนอเป็นข่าวสองรวม 11 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สามรวม 12 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สาม รวม 10 วัน ไม่มีการนำเสนอเป็นข่าวที่สี่ นอกจากนี้ได้ถูกนำเสนอเป็นบทความในหน้าหนึ่ง รวม 2 วัน

สำหรับประเด็นเรื่องน่าอัศจรรย์แทนประเทศไทย? ข่าวนี้ถูกนำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชนเป็นข่าวหนึ่ง รวม 2 วัน นำเสนอเป็นข่าวสองรวม 10 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สามรวม 11 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สาม รวม 13 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สี่รวม 6 วันนอกจากนี้ได้ถูกนำเสนอเป็นบทความในหน้าสาม รวม 1 วัน

ส่วนเรื่องคูคลิวิดิโอซัดๆ "นายกฯยิ่งลักษณ์" ยัมทั้งน้ำตา ไม่ท้อ(ค่ะ) ไม่ร้องไห้ ... ต้องเข้มแข็งและ ไชยปริศนา ที่มาของ "คลิปลุคยิ่งลักษณ์" ทำไมนายกฯ หญิง จึง "ปล่อยฮาาก" ในลิปท์ ได้ถึงขนาดนั้น?? ข่าวนี้ถูกนำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชนเป็นข่าวหนึ่ง รวม 1 วัน นำเสนอเป็นข่าวสองรวม 12 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สามรวม 11 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สาม รวม 10 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สี่รวม 1 วันนอกจากนี้ได้ถูกนำเสนอเป็นบทความในหน้าหนึ่งและสามหน้าละ 2 วัน

ด้านข่าวเรื่องผลเลือกตั้งล่าสุด เพื่อไทย 264 ปชป. 160 ภูมิใจไทย 34ชาติไทยพัฒนา19 ขพน.7 "สุวิทย์" วิด! ข่าวนี้ถูกนำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชนเป็นข่าวหนึ่ง รวม 2 วัน นำเสนอเป็นข่าว

สองรวม 10 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สามรวม 11 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สาม รวม 10 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สี่รวม 9 วันนอกจากนี้ได้นำเสนอเป็นบทความในหน้าหนึ่งและหน้าสามหน้าละ 1 วัน

ส่วนข่าวเรื่องเปิดรายชื่อ 35 รัฐมนตรี "กรม.ยิ่งลักษณ์1" ยงยุทธ มท.1 ยุทธศักดิ์ กลาโหม "กิตติรัตน์-ธีระชัย" คมศก. ข่าวนี้ได้นำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชนเป็นข่าวหนึ่ง รวม 2 วัน นำเสนอเป็นข่าวสองรวม 11 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สามรวม 10 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สาม รวม 9 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สี่รวม 9 วันนอกจากนี้ได้นำเสนอเป็นบทความในหน้าหนึ่ง 1 วัน และหน้าสาม 2 วัน

ด้านเรื่อง ข่าวนี้ได้นำเสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มติชนเป็นข่าวหนึ่ง รวม 2 วัน นำเสนอเป็นข่าวสองรวม 9 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สามรวม 10 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สาม รวม 12 วัน นำเสนอเป็นข่าวที่สี่รวม 9 วันนอกจากนี้ได้นำเสนอเป็นบทความในหน้าหนึ่ง 2 วันและหน้าสาม 1 วัน

สำหรับประเด็นที่สืบเนื่องมาจากการประเด็นการเมืองและมีการสนทนาผ่านทางเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมแต่ไม่จัดไว้ใน 10 อันดับประเด็นข่าวที่น่าสนใจดังนี้ 1.คณะรัฐมนตรีนอกทำเนียบ 2. ประกันน้ำท่วม-ยุบสภา 3.หนี้ถ่วงระบบรอบ 2 ออมสิน ธกส. 3. เชื้อช่วยชาติน้ำท่วม (คนไทยช่วยน้ำท่วม) 4.ขึ้นค่าแรง 300 บาท 5.ลดภาษีนิติบุคคลโครงการเอสซี แอสเซท 6.สะพานไทย-เบลเยียม ทรุด

ด้านรูปแบบการสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้แสดงความคิดเห็นเครือข่ายการเมืองต่อประเด็นข่าวการเมืองทั่วไป พบว่าการสื่อสารด้านการแนะนำในรูปแบบการสื่อสารเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน (Interactive Communication) รองลงมาคือรูปแบบการสื่อสารเพื่อแสดงอารมณ์ ความรู้สึก (Expressive Communication) มีความถี่ในการนำเสนอมากที่สุด และสุดท้ายเป็นการสื่อสารเพื่อบอกกล่าว (Cognitive communication)

2.อิทธิพลต่อกระบวนการทำข่าวของนักหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์มติชนและไทยรัฐมีหลักในการคัดเลือกประเด็นข่าวจากการประชุมกองบรรณาธิการ โดยได้นำเสนอประเด็นข่าวการเมืองที่ปรากฏในสื่อออนไลน์จะต้องหารือร่วมกันกับกองบรรณาธิการในการประชุมข่าวแต่ละวันเช่นเดียวกับประเด็นข่าวอื่นที่ได้จากพื้นที่หรือจากการทำงานของผู้สื่อข่าว โดยการพิจารณาจะอาศัยหลักการเดียวกันกับข่าวอื่น เช่น ดูว่าประเด็นข่าวมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ และสามารถหาความจริงให้ปรากฏได้หรือไม่

ขั้นตอนกระบวนการทำงานข่าว หนังสือพิมพ์มติชนมีกระบวนการทำข่าวหลังจากที่คัดเลือกประเด็นข่าวจากเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมมีขั้นตอนเหมือนกับการคัดเลือกข่าวทั่วไปแต่จะมีการพิจารณาความน่าเชื่อถือมากกว่าข่าวอื่นคือ ถ้ากรณีที่มีการเขียนโดยไม่อ้างอิงแหล่งที่มาจะต้องนำประเด็นข่าวมาพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาเพื่อพิสูจน์หาข้อเท็จจริงก่อนนำเสนอ ส่วนไทยรัฐมีกระบวนการทำข่าวแตกต่างกันไม่มาก

ด้านการตรวจสอบเนื้อหาหนังสือพิมพ์มติชนและไทยรัฐมีการตรวจสอบเนื้อหาที่นำเสนอผ่านสื่อเครือข่ายการเมืองก่อนนำเสนอทุกครั้งและพิเศษมากกว่าประเด็นข่าวที่มาจากแหล่งอื่น ทั้งนี้เพื่อป้องกันการบิดเบือนข้อเท็จจริง หรือ สร้างกระแสข่าว เพราะการหลงเชื่อประเด็นที่เกิดจากสื่อออนไลน์โดยขาดการไตร่ตรองเป็นอันตรายต่อการทำงานข่าว อาจถูกฟ้องร้องได้

ด้านการให้ความสำคัญของพื้นที่ข่าวในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับเป็นเรื่องใหญ่ที่ทั้งสองจะต้องพิจารณา เพราะต้องเทียบกับกระแสข่าวที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ถ้าเป็นกระแสที่ร้อนหรือมีการพูดถึงกันมากที่สุดก็จะพิจารณาเป็นข่าวแรก แต่ถ้าพูดถึงรองลงมาก็จะลงเป็นข่าวรอง ไล่ลำดับความสำคัญลงมา

สำหรับการให้ความสำคัญในระดับความต่อเนื่องที่นำมาลงตีพิมพ์ทุกวันหรือต่อเนื่องหลายวัน ทั้งสองฉบับจะพิจารณาจากความสนใจของคนทั่วไป หรือบางครั้งบางประเด็นจะนำเสนอเป็นบทความหรือสัปดาห์ในวันต่อมาก็ต่อเมื่อประเด็นข่าวมีความต่อเนื่องหรือยังมีความสนใจเนื้อหาและต้องการความละเอียดที่จะต้องติดตามและเจาะลึก

ส่วนการให้ความสำคัญในการนำพื้นที่ข่าวนำเสนอในวันต่อไปจะต้องพิจารณาหลายด้านทั้งจากการประชุมกองบรรณาธิการ ความน่าสนใจของประเด็นต่อสาธารณะ เนื้อหาที่ต้องการ ความเป็นไปได้ในการนำเสนอข้อเท็จจริง การอ้างอิงแหล่งที่มา โอกาสในการค้นหาประเด็นเพิ่ม ความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่กองบรรณาธิการจะร่วมหารือกัน

ด้านการพิจารณานำเสนอประเด็นข่าวจากสื่อออนไลน์เป็นบทความใช้หลักการเดียวกัน คือ ความสามารถในการค้นหาเนื้อหาเพิ่มเติมของทีมงานข่าว ขนาดของเนื้อหา ข้อมูลที่จะหาได้ ความน่าเชื่อถือ หลังจากนั้นก็จะพิจารณาประเด็นสำคัญที่จะนำเสนอเป็นบทความ ภาพประกอบ ความเพิ่มเติมของเนื้อหา ความจำเป็นในการสัมภาษณ์เพิ่มเติม

สำหรับการลดลำดับพื้นที่ข่าวจากสื่อออนไลน์ที่นำมาเสนออย่างต่อเนื่องทำได้หลายกรณี ได้แก่ กรณีประเด็นข่าวนั้นมีเนื้อหาเบาลงกว่าการนำเสนอในช่วงต่อมาคือ ไม่มีรายละเอียดเพิ่มเติม หรือ ข่าวจึงจุดจบของข่าว สิ้นสุดคดี ประชาชนให้ความสนใจลดน้อยลงตามลำดับ มีประเด็นข่าวอื่นที่มีความสำคัญ ความน่าสนใจมากกว่าประเด็นที่นำเสนอต่อเนื่องเป็นเวลาหลายวัน

ส่วนอิทธิพลของเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมมองกันว่าประเด็นข่าวทางการเมืองที่ปรากฏในสื่อออนไลน์ สามารถกำหนดวาระข่าวสารทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ได้มาก ด้านหนังสือพิมพ์มติชนมองว่า ประเด็นข่าวการเมืองที่เกิดจากการสื่อสารทางสื่อออนไลน์เป็นประเด็นที่สำคัญที่กำหนดวาระทางสังคมได้พอสมควร และมติชนมองว่า เครือข่ายการสื่อสารทางสังคมมีอิทธิพลต่อการค้นหาประเด็นข่าวในเบื้องต้น เพื่อติดตามเนื้อหาอื่นต่อไป และค่อนข้างมีผลกระทบต่อการกำหนดวาระสารในหน้าหนังสือพิมพ์

กล่าวสรุปได้ว่า อิทธิพลของการสื่อสารทางสังคมส่งผลให้เกิดการกำหนดวาระข่าวสารในหน้าหนังสือพิมพ์แม้ว่าข่าวบางข่าวจะไม่ใช่ประเด็นทางการเมืองที่สำคัญ

อภิปรายผล

อิทธิพลของเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมส่งผลต่อการกำหนดวาระข่าวสารทางด้านการเมืองในด้านเนื้อหา การกำหนดพื้นที่ข่าวเช่นเดียวกันทั้งหนังสือพิมพ์มติชนและไทย ตามทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสาร ในขณะที่เดียวกันก็ยังส่งผลการนำเสนอประเด็นข่าวอย่างต่อเนื่องและมีการนำเสนอผ่านในรูปแบบอื่น เช่น บทความ เนื่องจากมีประเด็นที่ต้องติดตามอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้อิทธิพลของเครือข่ายการสื่อสารทางสังคมผ่านระบบออนไลน์ยังส่งผลต่อประเด็นข่าวที่นำเสนอในหน้าหนังสือพิมพ์เนื่องจากต้องมีการตรวจสอบเนื้อหา ก่อนนำเสนอเพื่อความถูกต้องในการรายงานข่าวมากกว่าข่าวอื่นทั่วไปทั้งนี้ประเด็นที่เกิดจากการแสดงความคิดเห็นผ่านระบบออนไลน์เป็นประเด็นที่สร้างความขัดแย้งมากกว่าประเด็นปกติ คนทำงานข่าวต้องทำงานหนักมากกว่าเดิมเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและน่าเชื่อถือ

อย่างไรก็ตามการสร้างเครือข่ายทางการเมืองเพื่อกำหนดความสำคัญทางการเมืองยังเป็นการสร้างเครือข่ายเสมือนเป็นชุมชนเสมือนทางคอมพิวเตอร์ที่ทุกคนได้เห็นหรือแสดงความคิดเห็นผ่านเหตุการณ์ที่ปรากฏผ่านสื่อออนไลน์ตามแนวคิดของชุมชนเสมือนทางเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยผู้แสดงความคิดเห็นสามารถแสดงพลังความเจือปนของตนเองผ่านเครือข่ายการเมืองได้อย่างชัดเจนสอดคล้องกับแนวคิดของเกลียวคลื่นแห่งความเจือปน

ข้อเสนอแนะ

- 1.ควรมีการวิจัยการสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายอื่นเพราะการสื่อสารในรูปแบบเช่นนี้ส่งผลต่อการกำหนดวาระข่าวสารทางสังคมมาก
- 2.ควรมีการวิจัยการสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายอื่นเพราะการสื่อสารในรูปแบบเช่นนี้ส่งผลต่อการกำหนดวาระข่าวสารทางสังคมมาก

รายการอ้างอิง

กมลรัฐ อินทรทัศน์, “เทคโนโลยีสารสนเทศและทฤษฎีการสื่อสาร”. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา
ปรัชญา

นิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร. หน่วยที่ 8-15 นนทบุรี: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2548, น. 451.

กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพมหานคร. บริษัท โรงพิมพ์ศาลาแดง, 2545.

กาญจน์ มีถม. “การคัดเลือกข่าวสารหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย : ศึกษา
เปรียบเทียบ ระหว่างหนังสือพิมพ์ไทยรัฐกับหนังสือพิมพ์เดลินิวส์”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,

คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

กิตติ กันภัย, “การสื่อสารผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ผ่านสังคมสารสนเทศ”. ใน มองสื่อใหม่ มองสังคม
ใหม่ กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์ จำกัด 2543, น. 102

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูป
การศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัท ชัคเชสมิเดีย จำกัด, 2543.

เกษมศานต์ ชัยศิลป์. การพัฒนาเครือข่ายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ
เยาวชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2548.

จิราลักษณ์ จงสถิตมัน. สังคมสงเคราะห์กลุ่มชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2549.

เจตยา วรปัญญาสกุล. “การศึกษาความหมายและบทบาทความสามารถของสื่อแผ่นติดขนาดเล็ก
ประเภทถ้อยคำสำนวน.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2538, น.
18-20.

นภาพรณ ตันติเวชกุล. “ผลกระทบของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีต่อผู้รับสาร แนวคิด
ทฤษฎี

สื่อสารมวลชน องค์การสื่อสารมวลชน กระบวนการผลิต และเนื้อหาของสื่อมวลชน.” นิเทศศาสตร์
ปริทัศน์ 3 (มีนาคม-มิถุนายน 2544): น. 209.

นฤมล นิราทร. การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ. กรุงเทพฯ: โครงการ
ระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดปัญหาการใช้แรงงานเด็ก, 2543.

ประชาสรรค์ แสนภักดี. การจัดการความรู้ของเครือข่ายทางสังคมเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2549.

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ถิระพันธ์. สื่อสารกับสังคมเครือข่าย. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2546.

ปิ่นทारीย์ โชรัมย์. “คุณลักษณะประชาธิปไตยในการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ด.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ. เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. กรุงเทพฯ : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข, 2547.

พิรงรอง รามสูต รัตนันท์. “สื่อภาคประชาชน”. โครงการ “การปฏิรูประบบสื่อ:

การกำกับดูแลเนื้อหาโดยรัฐ การกำกับดูแลตนเอง และสื่อภาคประชาชน”. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <<http://www.info.tdri.or.th/reports/unpublished/media/number9.pdf>>. ออนไลน์, 2547.

เพ็ญพรรณ รัวโชติกุล, “การวิเคราะห์ทว่าทกรรมบนอินเทอร์เน็ต Bulletin Board ของเว็บไซต์พันธุ์ทิพย์”,

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544, น. 6

มลีนี สมภพเจริญ, “อินเทอร์เน็ตและสื่อมวลชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2547, น. 34

รัตนาวดี เกียรตินิยมศักดิ์. “มณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์:

กรณีศึกษา www.pantip.com และ www.sanook.com”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2542, น. 11.

ศิริพงษ์ บุญถูก. การศึกษาเครือข่ายทางสังคมในกิจกรรมการทอดผ้าป่าของสังคมอีสาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.

วรรณสิกา เชื้อชาติไทย. “ความเหงาในชุมชนเสมือน กรณีศึกษา www.pantip.com และ www.sanook.com.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

สมสุข หินวิมาน, “ปัจจัยสื่อในการสื่อสาร”. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาทฤษฎีและพฤติกรรมในการสื่อสาร.

หน่วยที่ 1-7 นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2546-2547, น. 257.

สายชล บุณกิจ, “บทบาทของเว็บไซต์ไทยในกระบวนการประสานสังคม”. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต.

คณะนิเทศศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การประสานสังคม 2541, น. 18.

สุพงษ์ โสธนะเสถียร. การสื่อสารกับสังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
, 2533

สุเทพ สุนทรเกษม. ทฤษฎีสังคมวิทยาสมัย. เชียงใหม่ : บริษัท สำนักพิมพ์ โกลบอลวิชั่น จำกัด
, 2540.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีสังคมวิทยา เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 12.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

อนุชา ทิรคานนท์. “สื่อใหม่...มิติใหม่ ในทฤษฎีเก่า”. วารสารศาสตร์ 1, (พฤศจิกายน 2547): น.
45.

ฮอว์เวิร์ด ไอ. ซิลเลอร์. “การสื่อสารและการครอบงำทางวัฒนธรรม” แปลโดย อุบลรัตน์ ศิริยุว
ศักดิ์, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533 น. 59.

ภาษาอังกฤษ

Allee, Verna. Value Network Analysis and Value Conversion of Tangible and
Intangible Assets. Journal of Intellectual Capital Intellectual Capital, Vol. 9 No. 1, (p.5-24),
2008.

Boissevain, Jeremy. Friends of Friends : Network, Manipulators and Coalitions.
Oxford : Basil Blackwell, 1974.

Borgatta, Edgar F. ; and Borgatta, Marie. Encyclopedia of Sociology. (Volume 4 : S-Z
Index). New York : Macmillan Publishing Company, 1992.

Brayan, Cathy; Tsagarousianou, Rosa and Tambini, Damian. Cyberdemocracy:
Technology. Cities and Civic Network. London: Routledge 1998, p. 15.

Bruce, Steve ; and Yearley, Steven. (2006). The SAGE Dictionary of Sociology.
London : SAGE Publication Ltd.

Chaffee, S.H., and Metzger, M.J. "The End of Mass Communication?" *Mass Communication & Society* 4 (2001) : 365-379.

Cheong, Internet adoption in Macao. W.H. *Journal of Computer-Mediated Communication* 2002 Vol. 7 Issue 2. Document Type: article, online, 2002.

Dearing James W. and Rogers, Everett M. *Agenda-Setting*. Thousand Oaks Calif.: Sage Publication, 1996.

December, John. "What is Computer-Mediated Communication..."

<<http://www.december.com/john/study/cmc/what.html>> online, 2002.

Emerson, Richard. *Social Exchange Theory*. Available : <http://www.Annualreviews.org/aronline>, 1976.

Ethier, Jason. (2006). *Current Research in Social Network Theory*. Available : <http://www.ccs.neu.edu/home/perrolle/archive/Ethier-SocialNetworks.html>, 2006.

James, Michael L.; Wotring, C. Edward and Forest, Edward J. "An Exploratory Study of The Perceived Benefits of Electronic Bulletin Board Use and Their Impact on Other Communication Activities." *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 39 (1995), pp. 30-50.

Katz, Vikki S : *Understanding ethnic media : producers, consumers, and societies* / Matthew D. Matsaganis, Vikki S. Katz, Sandra J. Ball-Rokeach; CL, Comm ; 302.2308 M434U, 2011.

Kilduff, Martin;and Tsai, Wenpin. *Social Networks and Organizations*. London : SAGE Publication Ltd, 2003.

Lin, C.A. "Audience Fragmentation in a Competitive Video Marketplace." *Journal of*

Advertising Research 34 (1994): pp.1-17.

McCombs, Maxwell E.; Shaw, Donald L. *Public Opinion Quarterly*. Summer72, Vol. 36 Issue 2, p176-187. 12p. 6 Charts.

McGuigan, Jim. "Culture and the Public Sphere". London: Routledge 1996, p. 182.

McQuail, Dennis. *McQuail's Mass Communication Theory*, London; Sage Publications. 2005.

Morris, Merrill & Ogan, Christine. "The Internet as Mass Medium" Indiana University.

<<http://jcmc.indiana.edu/vol1/issue4/morris.html>>. online, 1996.

Neergaard, Helle; Shaw, Eleanor; and Carter, Sara. (2005). The Impact of Gender, Social Capital and Networks on Business Ownership: A Research Agenda. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, Vol. 11 No. 5, (p.338-357), 2005.

Noelle-Neumann. *Central Currents in Social Theory: Contemporary Sociological Theory*

1920- 2000, 2000, Vol. 5, p62-72, 11p.

Nohria, Nitin ; and Eccles, Robert G. *Networks and Organizations : Structure, Form and Action*. Boston : Harvard Business School Press, 1992.

Parker, John ; Mars, Leonard ; Ransome, Paul ; and Stanworth, Hilary. *Social Theory : A Basic Tool Kit*. New York : Palgrave Macmillan, 2003.

Poster, Mark. "The Net as a Public Sphere?," *Wired Magazine*, Issue 3. 11

<<http://www.wired.com/wired/archive/3.11/poster.if.html>>.

November online, 1995.

Reid, Elizabeth, "Electropolis: Communication and Community on Internet Relay Chat".

University of Melbourne, <<http://www.irchelp.org/irchelp/misc/electropolis.html>>. online, 1991.

Rheingold, Howard. *The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier*.

Cambridge, Mass.: MIT Press 2000, p. 80.

Ritzer, George. *Contemporary Sociological Theory and Its Classical Roots : The Basics*. New York : McGraw-Hill, Inc, 2003.

Ritzer, George. *Contemporary Sociological Theory*. 3rd ed. New York : McGraw-Hill, Inc, 1992.

Rogers, Everett M. A History of Communication Study. A Biographical Approach,
New York : The Free Press, 1994 , p. 484.

Severin, Werner J., and Tankard, James W. Communication Theories: Origins.
Methods and

Uses in the Mass Media. New York: Addison Wesley Longman, Inc., 2001, pp.
374-375.

Turner, Jonathan H. Sociology : Concept and User. New York : McGraw-Hill, Inc,
1994.

Turner, Jonathan H. The Structure of Sociological Theory. 7th ed. Belmont
California : Wardsworth, 2003.

Verhoeven, Piet. Who's in and who's out? Studying the Effects of Communication
Management on Social Cohesion. Journal of Communication Management, Vol. 12 No. 2,
(p.124-135), 2008.

Walther, J. B. "Interpersonal Effects in Computer-Mediated Interaction :
A Relational Perspective." Communication Research 19 (1992), p. 55.

Whittaker Jason. The Internet: the basics. London: Routledge, 2002.

Williams, F.; Rice, Ronald E.; and Rogers, Everett M. Research Method and the New
Media. New York: Free Press 1988, pp. 97-98.

Windahl, S.; Signitzer, B.; and Olson, Jean T. Using Communication Theory ; An
Introduction to Planned Communication. London : Sage Publications, 1992. p.211.

Website

http://en.wikipedia.org/wiki/Exchange_theory

http://en.wikipedia.org/wiki/George_Caspar_Homans

http://en.wikipedia.org/wiki/Peter_Blau

http://en.wikipedia.org/wiki/Social_network

<http://rirs3.royin.go.th/>

<http://www.annualreviews.org/aronline>

<http://www.ccs.neu.edu/home/perrolle/archive/Ethier-SocialNetworks.html>

<http://www.encyclopedia.com/doc/1O88-exchangetheory.html>

<http://www.encyclopedia.com/doc/1O88-network.html>

<http://www.socialnetworktheory.com/>

<http://www.sociosite.net/topics/texts/homans.php>

